

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1923:26
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

1921 ÅRS PENSIONS KOMMITTÉS BETÄNKANDE II

BETÄNKANDE

ANGÅENDE

AVVECKLING AV DEN STÄRBHUS EFTER PRÄST TILLFÖRSÄKRADE
FÖRMÅNEN AV TJÄNST- OCH NÅDÅR

SAMT

BEREDANDE I SAMMANHANG DÄRMED AV FÖRBÄTTRAD
PENSIONERING FRÅN PRÄSTERSKAPETS
ÄNKE- OCH PUPILLKASSA

AVGIVET ENLIGT DET AV KUNGL. MAJET DEN 29 JUNI 1921
LÄMNADE UPPDRAG

STOCKHOLM

1923

Statens offentliga utredningar 1923

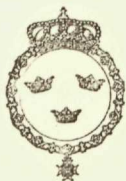
Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag angående magistraternas befriande i visst avseende från ansvar för kronopubbörden m. m. Norstedt, 57 s. **Fi.**
2. Förslag till lag om lösdriwares behandling m. fl. författningar. Del 5 av fattigvårdslagstiftningskommitténs betänkanden. Palmquist, xj, 423 s. **S.**
3. Spannmålsmarknadssakkunnigas betänkande. Norstedt, 41 s. **Jo.**
4. Betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse samt till bestämmelser om folkskoleärendenas överflyttning från den kyrkliga till den borgerliga kommunen m. m. Palmquist, vj, 304 s. **E.**
5. Skolkommisionens betänkande 5. Organisatoriska och ekonomiska utredningar. Norstedt, 236 s. **E.**
6. Utredning angående vissa spörsmål rörande städernas domstolsväsen. Av N. Herlitz. Norstedt, 164 s. **Ju.**
7. Statens ställning till järnvägarna i olika främmande länder. Av A. Lilienberg. Tullberg, 411 s. **K.**
8. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder 4. Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater. Av H. Tingsten. Tullberg, iv, 399 s. **Ju.**
9. Förslag till strafflag, allmänna delen, samt förslag till lag angående villkorlig frigivning jämte motiv. Marcus, xlij, 534 s. **Ju.**
10. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder 3. Folkomröstningsinstitutet i den schweiziska demokratin, dess förutsättningar, former och funktioner. Av A. Brusewitz. Tullberg, 381 s. **Ju.**
11. Utredning rörande ombyggnad av Strömsholms kanal samt utsträckning av kanalen från Smedjebacken till Ludvika. Meddelande från Kungl. Kanal-kommisionen, Nr 5. Hæggström, 133 s. 2 kart. **K.**
12. Betänkande och förslag angående det ecklesiastika arrendeväsendet. Beckman, xij, 239 s. **E.**
13. Vägkommisionens betänkanden. 1. Förslag till lag om enskilda vägar m. m. Marcus, 147 s. **K.**
14. Betänkande med förslag till avtal rörande Stockholms bangårdsfråga. Beckman, 46 s. 10 kart. **K.**
- 15—17. Försvarsrevisionens betänkande 3. Betänkande och förslag rörande revision av Sveriges försvarsväsende. Del 1. Inledande avdelning, lantförsvaret, viij, 661 s. Del 2. Sjöförsvaret, sammanfattning av revisionens förslag, särskilda yttranden. (2), 741 s. Del 3. Bilagor. (2), 90, 33, 28, 19, 53, 85, 4, 30, 2, 48, 30, 36, 6 s. Beckman. **Fö.**
18. Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande 4 med förslag till lag om landsting m. m. Beckman, 235 s. **S.**
19. Betänkande angående decisiv folkomröstning, avgivet av folkomröstningskommittén. Tullberg, 40 s. **Ju.**
20. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder 5. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. Tullberg, 71 s. **Ju.**
21. Betänkande angående ordnandet av Stockholms förortsbanefråga. Blom, 126 s. 11 kart. **K.**
22. Betänkande och förslag i fråga om kvinnors tillträde till statstjänster 3. Kvinnas behörighet att innehåva prästerlig och annan kyrklig tjänst. Marcus, 51 s. **Ju.**
23. Betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 25 maj 1891 angående jordfastning m. m. Norstedt, 56 s. **Ju.**
24. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 6. Utredning angående lämpliga distributionssystem för landsbygdselektrifiering. Beckman, viij, 192 s. **Jo.**
25. Inventering av odlingsjord längs Inlandsbanan från Ströms södra sockengräns till Storuman. Tullberg, 30 s. 2 kart. **Jo.**
26. 1921 års pensionskommittés betänkande 2. Betänkande angående avveckling av den stärbhus efter präst tillförsäkrade förmänen av tjänst- och nådär samt beredande i sammanhang därmed av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa. Tullberg, 100 s. **E.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

Sa4
1923:26
Ex. B

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1923:26
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

1921 ÅRS PENSIONS KOMMITTÉS BETÄNKANDE II

BETÄNKANDE

ANGÅENDE

AVVECKLING AV DEN STÄRBJUS EFTER PRÄST TILLFÖRSÄKRADE
FÖRMÅNEN AV TJÄNST- OCH NÅDÅR

SAMT

BEREDANDE I SAMMANHANG DÄRMED AV FÖRBÄTTRAD
PENSIONERING FRÅN PRÄSTERSKAPETS
ÄNKE- OCH PUPILLKASSA

AVGIVET ENLIGT DET AV KUNGL. MAJ:ET DEN 29 JUNI 1921
LÄMNADE UPPDRAG

A.-B. HASSE W. TULLBERGS BOKTRYCKERI
STOCKHOLM 1923

Till ordförande i denna kommitté utsåg Eders Kungl. Maj:t undertecknad Södermark samt till ledamöter undertecknade Anderson, Leijonhufvud, Sidenbladh och Starbäck; varjämte dåvarande majorerna, numera överstelöjtnanterna O. G. Thörnell och friherre Fr. von Otter ävensom undertecknad Hallberg förordnades att såsom ledamöter i kommittén delta i behandlingen av vissa frågor, nämligen Thörnell beträffande arméns pensionsförhållanden, von Otter beträffande marinens pensionsförhållanden samt undertecknad Hallberg beträffande prästerskapets änke- och pupillpensionering.

Kommittén började sitt arbete den 14 september 1921, varvid för kommittén antogs benämningen 1921 års pensionskommitté, och har därefter avgivit följande utlåtanden, nämligen:

den 30 september 1921 i fråga om återbesättande med ordinarie innehavare av vissa tjänster hos arméns pensionskassa,

den 12 december 1921 angående meddelande av föreskrift om utbetalning månadsvis av vissa pensioner,

den 16 december 1921 med förslag till författningar angående dyrtidstillägg och pensionstillägg åt vissa pensionärer (tryckt betänkande),

den 12 januari 1922 angående den tillfälliga pensionsförbättringen för f. d. beställningshavare vid armén och marinen,

den 24 januari 1922 angående pensionsförhöjning åt vissa f. d. beställningshavare vid armén och marinen, som till följd av respittidens indragning gått miste om eller lidit minskning i pensionsförbättringen,

den 28 januari 1922 angående f. d. fanjunkaren J. Hedbergs underdåniga ansökning om pensionsförhöjning,

den 8 mars 1922 angående provisoriskt ordnande av pensionsförhållandena för personalen vid domänverket,

den 20 oktober 1922 angående av 1922 års fullmäktige för delägarna i prästerskapets änke- och pupillkassa gjord framställning om stadfästelse av nytt reglemente för kassan m. m.,

den 22 december 1922 angående ändringar i pensionsförhållandena för vissa provinsialläkare och extra provinsialläkare, samt

den 24 januari 1923 angående av föreningen Sveriges häradshövdingar gjord framställning om höjning av pensionsunderlaget för häradshövding m. m.

Sedan kommittén under senare delen av år 1921 och under januari 1922 handlagt de ärenden, som angivas i ovannämnda utlåtanden, har kommittén intill slutet av förra halvåret 1922 utarbetat utkast till ny civil pensionslag och till pensionslag för beställningshavare, tillhörande armén och marinen, samt igångsatt, i enlighet med särskilt erhållet nådigt bemyndigande av den 7 april 1922, försäkringstekniska undersökningar i syfte att enligt ett uppgjort förberedande förslag åstadkomma enhetliga grunder för statstjänares familjepensio-

nering; och hade kommittén för avsikt att, då kommittén åter samlades i mitten av september 1922, slutföra arbetet med förslaget rörande militär pensionslag. Då emellertid kommittén på förfrågan hos vederbörande departementschef erhöll besked därom, att omständigheterna icke syntes medgiva, att sistnämnda fråga skulle kunna föreläggas 1923 års riksdag, inriktade kommittén i stället sitt arbete på den kommittén jämväl anförtrodda utredningen om förbättrad pensionering för efterlevande efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

När förslag om verkställande av utredning beträffande vissa till pensionsväsendet hörande frågor förenämnda den 29 juni 1921 framlades inför Eders Kungl. Maj:t, erinrade nämligen chefen för finansdepartementet bland annat därom, att fråga föreläge om förbättrade pensionsförhållanden för änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa samt att av särskilda sakkunniga den 20 januari 1920 avgivits betänkande i ämnet, varöver yttranden inhämtats från ett flertal myndigheter, samt framhöll, att det syntes vara av vikt, att ärendet gjordes till föremål för den ytterligare utredning, som kunde befinnas erforderlig för att denna fråga snart måtte vinna sin lösning. På grund härav fick kommittén vid nämnda tillfälle jämväl i uppdrag att fullfölja utredningen i nyss berörda fråga; och överlämnades sedermera från finansdepartementet till kommittén förenämnda sakkunnigas betänkande med förslag till reglemente för prästerskapets nya änke- och pupillkassa jämte däröver avgivna utlåtanden. För att tagas i övervägande vid fullgörande av ifrågavarande uppdrag fick kommittén därjämte från ecklesiastikdepartementet genom remisser den 28 oktober 1921 emottaga åtskilliga handlingar, innefattande dels av fullmäktige för delägarna i prästerskapets änke- och pupillkassa i underdånig berättelse av den 18 november 1919 gjord framställning om fastställelse av ett förslag till förnyat reglemente för kassan och om vidtagande av de åtgärder, som för bildande av en ny prästerskapets änke- och pupillkassa i enlighet med ett av fullmäktige godkänt reglementsförslag kunde finnas erforderliga, dels ock framställning av kassans direktion i fråga om nedsättning av provisionen å de medel, som genom domkapitlen inlevereras till nämnda kassa, jämte över dessa båda framställningar avgivna utlåtanden.

Redan i ovanberörda utlåtande av den 22 oktober 1922, vari kommittén av anförda orsaker hemställde, att den då förevarande framställningen från 1922 års fullmäktige för delägarna i prästerskapets änke- och pupillkassa om omedelbar fastställelse å de av 1916 och 1919 års fullmäktige godkända reglements-förslagen icke måtte vinna avseende, har kommittén haft tillfälle att antyda sin uppfattning av frågan om beredande av förbättrad pensionering åt efterlevande efter delägare i nämnda kassa i samband med en avveckling av tjänst- och nåd-årsrätten. Nu får kommittén, vilken, i sammanhang med nådigt beslut den 24 november 1922 om att kommitténs arbete skall vila från och med den 1 mars

1923, fått sig förelagt att dessförinnan slutbehandla bland annat nu förevarande fråga, härmed överlämna sitt betänkande i ämnet, innefattande jämväl förslag till förnyat reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa ävensom till ändringar i emeritilönelagen och förordningen om ecklesiastik boställsordning.

Vid detta ärendes behandling inom kommittén har undertecknad Leijonhufvud tillika tjänstgjort såsom sekreterare.

Stockholm den 28 februari 1923.

Underdånigst,

PER SÖDERMARK.

ANDERS ANDERSON.

H. E. HALLBERG.

C. A:SON LEIJONHUFVUD.

ELIS SIDENBLADH.

KARL STARBÄCK.

BETÄNKANDE.

Historik.

Sedan gammalt har förmånen av tjänst- och nådår tillkommit avliden prästmans efterlämnade änka och oförsörjda barn. Denna förmån, som bekräftats i de för prästerskapet gällande privilegier av den 16 oktober 1723, innebär rätt att kvarsitta vid den tjänst, den avlidne innehade, och mot avlönande av vikarie åtnjuta lönen vid tjänsten ej blott till slutet av det ecklesiastikår, under vilket mannen avlidit (tjänståret), utan även under det därpå följande ecklesiastikåret (privilegiinådet). Då emellertid sålunda erhållna inkomster ofta befunnos otillräckliga för ankans och de minderåriga barnens uppehälle för framtiden, blev det småningom ganska vanligt, att Kungl. Maj:t efter därom gjord anhållan tillerkände prästerligt stärbhus rätt till ytterligare ett, ibland till och med två nådår (extra nådår). Detta sätt att bereda understöd åt de efterlevande innebar emellertid icke en betryggande försörjning för framtiden och medförde därjämte den olägenheten, att, då en präst avled, den av honom innehavda befattningen kom att stå ledig under en ganska lång tid. Såväl insikten om behovet av att bereda större trygghet åt prästernas efterlevande som ock det allmännas intresse att få den långa vakanstiden vid prästerliga befattningar förkortad ledde till strävanden att anordna en verklig pensionering av änkor och barn efter präster. Efter långvariga förberedelser ledde dessa strävanden slutligen år 1874 till upprättandet av prästerskapets änke- och pupillkassa. (Reglemente av den 6 november 1874 med ändringar av den 19 november 1880, den 1 oktober 1886, den 31 december 1890, den 24 januari 1896, den 7 december 1900, den 28 februari 1907, den 1 december 1911 och den 10 juni 1912.)

Bland de inkomster, som den nybildade kassan för sin verksamhet hade att påräkna, må i främsta rummet nämnas bidrag från delägarna. Med hänsyn till den svaga avlöning, som en mycket stor del av prästerskapet, särskilt det lägre, vid tiden för kassans bildande åtnjöt, måste emellertid anspråken på delägarna hållas inom ganska måttliga gränser. Sedan delägarnas delaktighetsbelopp i kassan föreskrivits skola vara lika med deras reglerade lön, bestämdes den alla åliggande årsavgiften till två procent av delaktighetsbeloppet, varförutom delägare förpliktades att under vissa förutsättningar erlägga retroaktiv- och åldersskillnadsavgifter. De inkomster, som genom de sålunda bestämda delägaravgifterna beräknades tillflyta kassan, befunnos icke ensamma förslå till pensioneringen, utan härtill erfordrades ytterligare medel till betydande belopp. Till fyllande av detta behov fanns i första hand att tillgå behållningen i det forna prästeståndets arkivkassa samt Stockholms centonalkassa, vilken behållning, uppgående till 26,600 kronor, av prästeståndet anslagits till en blivande änke- och pupillkassa. De härutöver erforderliga medlen erhöles på det sätt, att 1874 års riksdag på framtällning av Kungl. Maj:t medgav, att till kassans bildande finge anslås ej mindre tre fjärdedelar av stiftens emeritikassors behållning med skyldighet för änke- och pupillkassan att ansvara för motsvarande del av de förbindelser, vari emeritikassorna då häftade, än även ett års behållen inkomst av varje prästerlig beställning i riket, vilken inkomst i allmänhet borde utfalla,

då beställningen första gången efter pensionsreglementets fastställande bleve ledig (vakansmedel), samt all behållen inkomst vid prästsyssla, vilken i följd av tvist eller annan omständighet komme att stå ledig utöver den lagliga tillträdestiden, ävensom vederlag under extra nådår (s. k. kaduk- och vederlagsmedel). Såsom villkor för att kassan skulle komma i åtnjutande av dessa tillgångar och inkomster, stadgades emellertid, att, så snart pensionerna från kassan kunde med fulla beräknade beloppet utgå, extra nådår icke vidare skulle beviljas.

Enligt en utredning, som bifogats förenämnda framställning till 1874 års riksdag, beräknades stiftens emeritikassor vid sagda års slut hava en sammanlagd behållning av omkring 825,000 kr., varav tre fjärdedelar tillföll prästerskapets änke- och pupillkassa. Dessa medel hade till huvudsaklig del tillkommit genom besparingar å prästerliga löne-medel; och även de inkomster, som tillföll kassan på grund av stadgandet om rätt till ett års behållen inkomst av varje prästerlig beställning, utgjordes tydligtvis av prästerliga avlöningsmedel. Vid de utredningar, som föregingo kassans bildande, hade dåvarande kapitalvärdet av sistnämnda förmån beräknats till 2,768,680 kronor. Av rätten till behållen inkomst vid prästsyssla, som i följd av tvist eller annan omständighet komme att stå ledig utöver den lagliga tillträdestiden, samt av rätten till vederlag under extra nådår hade kassan vid nyssnämnda utredningar beräknats få en årlig inkomst av 16,000 kronor, vilken summa dock komme att så småningom minskas med närmare 3,000 kronor, i den mån de extra nådåren upphörde och vederlaget ej sedan tillföll kassan.

Beträffande rätten till pension ur kassan föreskrevs ursprungligen, att sådan rätt tillkomme delägares änka samt delägares efterlämnade barn, de senare dels då de icke fyllt 21 år, dels efter nämnda ålder, då de genom kropps- eller sinnessjukdom vore urståndsatta att till sitt uppehälle bidraga, dels ock döttrar efter uppnådda 55 år, såvida de icke vore eller varit gifta ("55-åriga, ogifta döttrar"). Tillika stadgades, att pensionsrätten förutom vid pensionärs död förlorades, då pensionär trädde i äktenskap samt då barn fyllde 21 år. Med hänsyn till pensionens storlek voro de särskilda slagen av pensionärer olika ställda. Den pension, som tillföll en änka utan pensionsberättigat barn, togs vid pensioneringen till enhet och betecknades såsom en pensionslott. Efterlämnade delägare, förutom änka, även barn under 21 års ålder, ökades ankans pension alltefter barnens antal så, att änka med ett barn erhöll 1.3 pensionslott, änka med två barn 1.5 pensionslott, änka med tre barn 1.6 pensionslott samt änka med flera än tre barn ytterligare 0.1 pensionslott för varje följande barn. För minderåriga barn, vilkas moder dött eller trätt i nytt gifte, bestämdes pensionen så, att ett barn erhöll 0.5 pensionslott, två syskon tillsammans 1 pensionslott, tre syskon tillsammans 1.3 pensionslott, fyra syskon tillsammans 1.5 pensionslott samt flera än fyra syskon tillsammans sist angivna pensionslott ökad med 0.1 pensionslott för varje syskon utöver fyra. De pensioner, som tillföll sjukt barn efter fylla 21 år samt 55-årig ogift dotter, bestämdes var för sig till 0.5 pensionslott.

För att utröna det sannolika antalet blivande pensionärer och pensionslotter i kassan gjordes en beräkning av antalet vid kassans tillkomst levande präst-änkor och prästbarn, och fann man därvid, att den 1 november 1872 funnos 1,129 prästänkor, vilka tillsammans med minderåriga barn skulle taga i anspråk 1,247.3 pensionslotter. Moderlösa barnkullar beräknades taga i anspråk 26.3 pensionslotter. Antalet ogifta prästdöttrar vid 55 år eller däröver befanns uppgå till 346, vilka således skulle taga i anspråk 173 pensionslotter, och antalet sådana prästbarn efter fyllda 21 år, som på grund av sjukdom voro berättigade till pension, beräknades till 17 med sammanlagt 8.5 pensionslotter. Hela antalet pensionslotter beräknades således till 1,455.1; men då särskilt antalet 55-åriga

ogifta döttrar antogs vara för lågt upptaget, ansågs lämpligt höja antalet beräknade pensionslotter med 224.9. Hela antalet pensionslotter beräknades sålunda skola komma att utgöra 1,680.

De samlade medel, som vid kassans bildande tillföll densamma, och de inkomster, som för framtiden skulle till kassan ingå, delades på två fonder, den ena benämnd grundfonden och den andra tillskottsfonden. Till grundfonden fördes dels andelen i emeritikassornas behållning, dels de medel, som komme att tillfalla kassan på grund av rätten till ett års behållen inkomst av varje prästerlig befattning i riket, dels ock de s. k. kaduk- och vederlagsmedlen. Till tillskottsfonden åter fördes dels behållningen i det forna prästeståndets arkivkassa och Stockholms centonalkassa, dels ock alla inkomster i form av delägaravgifter.

Mellan de båda fonderna gjordes den skillnad att i grundfonden alla delägare ägde lika rätt, varemot delägarnas andel i tillskottsfonden gjordes beroende av vars och ens delaktighetsbelopp. Denna åtskillnad mellan fonderna framträder vid pensionsutdelningen, varvid förfares på följande sätt. Det för varje år utdelningsbara beloppet fastställs för vardera fonden särskilt. Beträffande grundfonden tillgår detta så, att, sedan kassans förvaltningskostnader, vilka i sin helhet bestridas av denna fond, blivit guldna, en beräkning verkställs av det närvarande värdet av de vid räkenskapsårets början icke influtna vakansmedlen, d. v. s. de medel, som framdeles skola tillfalla kassan i form av ett års behållen inkomst av varje prästerlig beställning. Till detta värde lägges grundfondens verkliga behållning. Efter verkställd uträkning av medelräntefoten å kassans medel under närmast föregående år beräknas med tillämpning av nämnda räntefot ett års ränta på den förut funna summan. Det tal, som därvid erhålles, anses såsom grundfondens årsinkomst. Denna årsinkomst får emellertid icke i sin helhet utdelas till pensionärer, utan en del skall användas till fondens förstärkning och lägges följaktligen till fondens kapital. Under de båda första åren av kassans tillvaro fonderades hela årsinkomsten. Då pensionsutdelning sedermera vidtog, var till en början såväl antalet pensionärer som den till pensioner utgående delen av årsinkomsten ringa, men det ordnades så, att allteftersom pensionärernas antal med åren tillväxte, ökades denna del av årsinkomsten och i samma mån minskades den till fondens förstärkning använda delen av årsinkomsten. Under de utredningsarbeten, som föregingo kassans bildande, verkställdes beräkningar över grundfondens sannolika framtida utveckling samt antalet pensionslotter; och i enlighet med dessa beräkningar fastställdes i sammanhang med utfärdandet av kassans reglemente en tabell, angivande för vart och ett av kassans 38 första verksamhetsår den procent av grundfondens årsinkomst, som finge till pensionärer utdelas. Den första pensionsutdelningen ägde rum för tredje året av kassans verksamhet eller ecklesiastikåret 1877—1878, och var utdelningsprocenten det året bestämd till 3.348 procent av grundfondens på nyss angivet sätt beräknade årsinkomst. Därefter höjdes utdelningsprocenten, i början kraftigare än längre fram, och för det 38:de året, eller ecklesiastikåret 1912—1913, uppgick utdelningsprocenten till 74.741 procent av grundfondens årsinkomst. Genom en sedermera fastställd fortsättning av nämnda tabell höjdes utdelningsprocenten för det följande ecklesiastikåret till 82 procent och har utdelningsprocenten även under de följande åren oavbrutet stigit, så att den för innevarande ecklesiastikår 1922—1923 utgör 87.5 procent, och skall den även framdeles fortsätta att stiga, tills den med ecklesiastikåret 1930—1931 kommer att nå sitt maximum eller 90 procent.

Sedan på ovan angivna sätt det av grundfondens årsinkomst för ett visst år utdelningsbara beloppet uträknats, verkställs en sammanräkning av de för samma år anmälda pensionärernas pensionslotter. Varje hel pensionslott berät-

tigar till lika stor andel i den från grundfonden utdelningsbara summan, oavsett storleken av det delaktighetsbelopp, efter vilket den avlidne delägaren under sin livstid erlagt årsavgift, och genom att dividera utdelningssumman med antalet pensionslotter erhålles den summa, som för det ifrågavarande året på varje hel pensionslott utfaller ur grundfonden.

Vad härefter beträffar utdelningen ur tillskottsfonden, sker densamma så, att fondens under nästföregående år verkligen influtna årsinkomst, bestående dels av delägaravgifter och dels av ränta på fondens kapital, samma procent, som gäller för grundfonden, användes för pensionsutbetalning, och resten lägges till fondens kapital. Utdelningssumman fördelas mellan pensionärerna på det sätt, att varje hel pensionslott erhåller en för alla pensionärer lika stor procent av det delaktighetsbelopp, efter vilket den avlidne delägaren senast ägt delaktighet i kassan.

Beträffande storleken av de pensioner, som kassan skulle komma att utdela, utvisa de beräkningar, som under förarbetena till kassans bildande företogs, att pensionerna tänktes skola hava nått sitt fulla belopp, då en pensionslott ur grundfonden uppgick till 200 kronor och en pensionslott ur tillskottsfonden utgick med ett belopp, motsvarande 6.3 procent av delägarrens delaktighetsbelopp. Enligt beräkningarna skulle detta förhållande inträffa omkring 23 år efter kassans tillkomst. Denna beräkning visade sig även riktig; och i enlighet med det villkor, som stadgats vid beviljandet åt kassan av inkomsten av ett vakansår, förklarades genom Kungl. Maj:ts cirkulär den 28 mars 1896, att extra nådår efter präst, som varit delägare i kassan men avlidit efter det då löpande ecklesiastikårets utgång, icke kunde beviljas.

Utdelningssumman har även därefter i allmänhet år från år ökats, och tillväxten har visat sig överträffa de beräkningar, som vid kassans bildande uppgjordes. Samtidigt har antalet pensionslotter i verkligheten icke obetydligt understigit det vid kassans bildande beräknade antalet. Sistnämnda förhållande är så mycket mera märkligt, som pension till sjuka barn efter fyllda 21 år kommit att nå en omfattning vida överstigande vad ursprungligen beräknats.

Till upplysning om huru pensionerna under kassans tillvaro utvecklats sig meddelas å följande sida intagna tabell, utvisande storleken av en pensionslott ur båda fonderna för vissa delaktighetsbelopp för tiden från och med ecklesiastikåret 1880—1881 till och med ecklesiastikåret 1922—1923.

En omständighet, som i sin mån bidragit till att pensionerna från kassan blivit större än vad ursprungligen beräknats, har, särskilt vad de senaste åren beträffar, varit den höjning av delaktighetsbeloppen, som inträtt i och med de nya löneregleringarnas genomförande. Sedan kassans reglemente, vilket ursprungligen stadgade, att delägarrens lön skulle beräknas till det penningbelopp, Kungl. Maj:t lagt till grund vid löneregleringen, genom kungörelse den 1 oktober 1886 så till vida ändrats, att till nämnda stadgande fogades orden "med de tillägg och förändringar, som grunda sig på kungl. beslut, utfärdade efter kassans stiftelse", hava de nya löneregleringarna med deras i allmänhet högre löner åstadkommit en motsvarande höjning av en mycket stor del av delaktighetsbeloppen i kassan. De förhöjda årsavgifter, som härav blivit följden, hava föranlett en stegring av tillskottsfondens årsinkomst under de senare åren med ty åtföljande höjning av pensionsandelarna från samma fond.

Behovet av ökade pensioner från prästerskapets änke- och pupillkassa har emellertid sedan länge varit känt och vitsordat av kassans delägare. Sedan år 1913 frågan om förbättrade pensioner från kassan blivit väckt i sammanhang med en då igångsatt revision av kassans reglemente, hava åtskilliga förslag till förbättrande av pensionerna framlagts, men har dock intet förslag hittills lett

PENSION FÖR ENSAM ÄNKA.

Pensionsår (= ecklesiastikår)	Förutberäknad pension = a Verklig pen- sion = b	Delaktighetsbelopp				
		600	3,000	5,000	8,000	10,000
1880—1881	a	120	199	265	364	430
	b	189	271	399	441	510
1885—1886	a	156	259	345	473	559
	b	215	314	397	522	605
1890—1891	a	192	318	424	582	688
	b	235	387	496	660	769
1895—1896	a	228	378	504	692	817
	b	286	445	578	778	911
1900—1901	a	240	398	530	728	860
	b	300	465	603	809	946
1905—1906	a	240	398	530	728	860
	b	314	488	634	852	998
1910—1911	a	240	398	530	728	860
	b	324	502	649	871	1,019
1911—1912	a	240	398	530	728	860
	b	314	486	629	845	988
1912—1913	a	240	398	530	728	860
	b	310	480	622	834	975
1913—1914	b	337	522	675	906	1,060
1914—1915	b	342	530	687	923	1,080
1915—1916	b	340	525	680	911	1,065
1916—1917	b	345	533	690	926	1,083
1917—1918	b	358	555	719	964	1,128
1918—1919	b	362	561	727	976	1,142
1919—1920	b	365	572	744	1,002	1,174
1920—1921	b	368	575	748	1,008	1,180
1921—1922	b	375	590	769	1,037	1,216
1922—1923	b	395	621	809	1,091	1,279

till något slutligt resultat. De utvägar, man i berörda avseende sökt anlita, hava varit dels ökade bidrag av delägarna och dels ett förnyande av den rätt till ett års behållen inkomst av varje prästerlig beställning i riket, som vid kassans bildande tillföll densamma. Beträffande ökade bidrag av delägarna hava åtgärderna i denna riktning utmynnat däri, att 1916 och 1919 års bolagsstämmor med fullmäktige för kassans delägare för sin del beslutat bildandet vid sidan av den nuvarande kassan av en ny änke- och pupillkassa med uppgift att utdela fyllnadspensioner åt vissa den gamla kassans pensionärer. Frågan om möjligheten för kassan att erhålla rätt till ett nytt vakansår väcktes vid kassans bolagsstämma år 1913, på vars uppdrag kassans direktion den 9 december 1914 hos Kungl. Maj:t gjorde framställning om rätt för kassan till ytterligare ett års behållen inkomst av varje befattning, vars innehavare vore pliktig att vara delägare i kassan, i den mån dessa befattningar första gången efter det sådan rätt tillerkänts kassan bleve lediga, dock beträffande de befattningar, för vilka lönerreglering enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 stundade, först sedan ny lönerreglering blivit vid dem genomförd. I

enlighet med därom väckt motion gjorde 1915 års kyrkomöte en liknande framställning till Kungl. Maj:t.

Kammarkollegium, till vilket berörda framställningar remitterades, förklarade i utlåtande av den 10 april 1916, att ämbetsverket väl icke ville förneka önskvärdheten av att de prästerliga änkepensionerna förhöjdes, men dock ansåge sig böra fästa uppmärksamheten på att det funnes stora tjänstemannakårer, beträffande vilka medlemmarnas änkepensioner vore, trots väsentligt högre uppofteringar för pensioneringen, lägre eller blott obetydligt högre än prästänkornas. Kollegium hade emellertid ur andra synpunkter betänkligheter mot förslaget och anförde i sådant avseende huvudsakligen, att församlingslivet genom de långvariga provisorierna toge skada, att församlingarna måste äga rätt påfordra att de av dem utgivna prästlönemedlen användes för sitt rätta ändamål, prästerskapets avlöning, att vid beviljandet åt kassan förra gången av ett års behållen inkomst av varje prästerlig beställning i riket denna förmån gjordes beroende av att extra nådår icke skulle beviljas, så snart pensionerna från kassan kunde med fulla beräknade beloppet utgå, samt att, då det allmänna trädde emellan dels för stiftande av lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa dels ock för beredande av ökade pensioner från sistnämnda kassa, detta skedde i samband därmed att vid förra tillfället nådårsrätten och vid senare tillfället tjänsteårsrätten för lärares änkor upphörde, men att såsom vederlag för den nu begärda förmånen icke ifrågasatts, att prästerskapet skulle avstå från den förmån — rätten till nådår, eventuellt tjänstår och nådår — som avsåge att i sin mån tjäna samma syfte som pensioneringen. Genom beslut den 20 oktober 1916 fann Kungl. Maj:t direktionens och kyrkomötets ovannämnda framställningar icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Sedermera beslöt 1917 års riksdag i anledning av väckta motioner för sin del medgiva, att kassan tillerkändes ytterligare ett års behållen inkomst av varje befattning, vars innehavare vore pliktig att vara delägare i kassan, i den mån dessa befattningar första gången efter det sådan rätt tillerkänts kassan bleve lediga, dock beträffande de befattningar, för vilka lönerreglering enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 stundade, först sedan ny lönerreglering blivit vid dem genomförd, samt under villkor, att det prästerskapet tillförsäkrade tjänståret bortfölla, och att änkers samt omyndiga och oförsörjda barns nådår alltså räknades från tjänstinnehavarens fränfälle. Sedan denna riksdagens ståndpunkt i vakansårsfrågan blivit känd, upptogs frågan ånyo av kassans bolagsstämma år 1919 och sedan bolagsstämman efter verkställda utredningar trott sig hava funnit, att den förbättring, som en prästänka genom vakansårsinkomsten skulle vinna i pensionshänseende, icke uppvägede förlusten för henne av tjänståret, hemställde bolagsstämman hos Kungl. Maj:t, att riksdagens omförmälda skrivelse icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Kassans direktion åter, vars utlåtande över denna framställning av Kungl. Maj:t inhämtades, var av annan mening och hemställde, att bolagsstämmans framställning måtte lämnas utan avseende.

Under sådana förhållanden tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet, enligt Kungl. Maj:ts den 4 november 1919 givna bemyndigande, fem sakkunniga personer för att inom departementet biträda med utredning av frågan om beredande av bättre pensionsförhållanden åt änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

I det betänkande i ämnet, som av de sålunda tillkallade sakkunniga avgavs den 20 januari 1920, framhålls, att det förhållandet att pensionerna hittills varit stadda i så gott som oavbruten tillväxt, icke utgjorde någon säkerhet för, att så komme att fortgå även i framtiden. Tvärtom syntes med visshet kunna sägas,

att motsatsen komme att inträffa såsom en följd av den särskilt under sista årtiondet genomförda löneregleringen och därav föranledd höjning av en mycket stor del av delaktighetsbeloppen i kassan jämte motsvarande höjning av årsavgifterna. Denna höjning, vars betydelse framginge därav, att delägarnas samfällda delaktighetsbelopp, vilket vid kassans grundande beräknades till 7,517,000 kronor, genom de nya löneregleringarna beräknades komma att efter hand ökas till 10,977,000 kronor, d. v. s. en ökning av icke mindre än 45 procent, vore visserligen, säga de sakkunniga, ägnad att väcka tillfredsställelse hos de nuvarande pensionärerna, som fått sina pensioner förbättrade, helst förbättringen kunde väntas fortgå ännu någon tid. Men efter hand komme denna höjning av pensionerna att följas av en tillbakagång, beroende därpå att pensionärer småningom framträdde med anspråk på pension efter de höjda delaktighetsbeloppen. Till mötande av de större krav, som då själfvället komme att ställas på tillskottsfonden, borde den del av årsavgifterna, som under de föregående åren erlagts för förhöjningar i delaktighetsbelopp, hava på något sätt reserverats till förmån för dessa pensionärer; men så hade icke skett, utan större delen av de höjda årsavgifterna hade redan förbrukats genom utdelning åt äldre pensionärer. Härav måste bliva följden, att pensionsprocenten ur tillskottsfonden komme att i framtiden visa nedgång. Då vidare pensionerna från kassan icke vore på förhand fastslagna till vissa bestämda belopp eller i vissa procent av den avlidne delägarrens delaktighetsbelopp, utan deras storlek varje år vore beroende av resultatet av kassans verksamhet nästföregående år, vore det klart, att även andra omständigheter än den nyss nämnda kunde inverka höjande eller sänkande på pensionsbeloppen. Sålunda hade den under de senare åren gällande höga räntefoten även bidragit till, att pensionerna under samma tid utgått med stigande belopp. Men även om det icke behövde befaras, att de från kassan utgående pensionerna skulle sjunka under dåvarande beloppen, utan att det sålunda finge antagas, att den avlidne delägarrens änka tillfallande pension komme att för framtiden i avrundat belopp uppgå till 300 kronor jämte 8 procent av den avlidne delägarrens delaktighetsbelopp, kunde de sakkunniga icke undgå att finna dessa pensionsförmåner för låga i jämförelse med vad som under motsvarande förhållanden tillkomme änka efter folkskollärare.

På grund härav och under åberopande av i övrigt framlagd utredning hava de sakkunniga i syfte att bereda bättre pensionsförhållanden åt änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa föreslagit, att bredvid nämnda kassa skulle upprättas en ny kassa, däri alla, som efter den nya kassans tillkomst bleve delägare i den gamla kassan, skulle vara skyldiga att inträda. Den pensionsförbättring, som genom den nya kassan skulle beredas dessa delägars efterlevande, skulle bestridas genom delägarnas egna bidrag i form av årsavgift motsvarande 1.2 procent av delaktighetsbeloppet ävensom i vissa fall retroaktiv- och befordringsavgift. För beredande av tillgång i syfte dels att nuvarande delägare i den gamla kassan skulle för sina efterlevande komma i åtnjutande av pensionsförbättringen utan att betungas av retroaktiva avgifter eller befordringsavgifter, dels ock att kassans nuvarande pensionärer skulle bekommen pensionsförbättring utan egen kostnad, hava de sakkunniga vidare föreslagit, att den nya kassan måtte under villkor, att det prästerskapet tillförsäkrade tjänståret för framtiden upphörde med utgången av det ecklesiastikhalvår, varunder tjänstinnehavarens dödsfall inträffat, erhålla rätt till ett års behållen inkomst av varje befattning, vars innehavare vore skyldig tillhöra kassan, samt att, då inkomsterna av det sålunda föreslagna nya vakansåret först småningom inflöte, men däremot medel till bestridande av pensionsförbättring åt nuvarande pensionärer måste vara disponibla till vissa beräknade belopp för varje år efter

den nya kassans trädande i verksamhet, sålunda erforderliga medel såväl till omedelbart utgående pensionsförbättringar som till gäldande av berörda retroaktiv- och befodringsavgifter för nuvarande delägare måtte förskjutas av statsmedel mot ersättning av de för det nya vakansåret småningom inflytande medel.

I avgivet gemensamt utlåtande av den 12 mars 1920 över de sakkunnigas förslag anförde kammarkollegium och statskontoret följande.

”Mot förslaget i vad det avser beredande av förbättrad pensionering för änkor och barn efter blivande delägare i den nuvarande kassan synes i och för sig intet vara att erinra, då denna pensionsförbättring skulle åstadkommas utan att bidrag av statsmedel därför skulle erfordras och genom ökade delägaravgifter, som ingalunda kunde anses bliva särdeles betungande. Emellertid synes det ämbetsverken kunna ifrågasättas, huruvida över huvud taget någon som helst mera genomgripande förändring beträffande pensioneringen av änkor och barn efter präster bör företagas utan att i sammanhang därmed en fullständig avveckling av rätten till tjänst- och nådår åvägbringas och en omläggning efter mera tidsenliga grunder av ifrågavarande pensionering jämväl i vissa andra avseenden vidtages. Visserligen vill det synas, som om de sakkunnigas förslag skulle medföra att den för kassan synnerligen betungande pensioneringen av 55-åriga ogifta döttrar och sjuka barn över 21 år efter delägare i kassan bleve i någon mån inskränkt ävensom att pensionerna, som nu utgå med varierande belopp år från år, komma att fixeras i visst förhållande till delägarrens avlöning vid dödsfallet; men enligt ämbetsverkens mening lider förslaget beträffande pensioneringens omfattning av vissa brister, som torde böra avlägsnas, och i fråga om rätten till tjänst- och nådår hava de sakkunniga, fränsett förslag om tjänstårets avkortning till halvår, icke gjort något försök till avveckling av denna pensionsform, som utom att den är föråldrad och redan därför icke lämpligen bör bibehållas vid sidan av en ordnad pensionering för änkor och barn, tillika allmänt erkännes såsom en olägenhet för det allmänna, enär de prästerliga tjänsterna därigenom allt fortfarande under avsevärd tid komma att vara utan ordinarie innehavare.

I alla händelser synes det ämbetsverken, som om det allmänna endast under den förutsättning bör på ena eller andra sättet medverka till beredande av pensionsförbättring att rätten till tjänst- och nådår småningom avvecklas. Det är emellertid givet att ett avstående av denna rätt måste på något sätt kompenseras och i sådant hänseende skulle väl i första hand böra tagas i övervägande att av allmänna medel, exempelvis av kyrkofonden eller av församlingarna i likhet med prästlönemedel, bereda bidrag till pensioneringens ordnande på bättre sätt än nu är fallet. Skulle emellertid denna utväg till compensation visa sig icke vara lämplig, lär de sakkunnigas förslag om att till pensioneringens förbättrande skulle anvisas inkomsten av ett vakansår vid varje prästerlig befattning böra upptagas till övervägande. Väl kan anmärkas att även vakansåret medför en olägenhet för det allmänna på samma gång det innebär en uppoffring av nuvarande eller nästa generations delägare för pensionering av en gången generations efterlevande, men dessa olägenheter äro såsom av övergående beskaffenhet givetvis att föredraga, om man därigenom kan för framtiden komma ifrån rätten till tjänst- och nådår.”

På grund av vad sålunda anförts hemställde ämbetsverken, att det i förenämnda betänkande framlagda förslag icke utan en genomgripande omarbetning i ovan angivet syfte måtte läggas till grund för ett förbättrat ordnande av pensioneringen av änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

I en vid ämbetsverkens utlåtande fogad reservation framhölls än skarpare nödvändigheten av de gamla privilegieförmånernas avveckling i sammanhang med åtgärder för förbättring av familjepensioneringen för prästerskapet.

När sedermera den 29 juni 1921 chefen för finansdepartementet för Kungl. Maj:t anmälde åtskilliga till pensionsväsendet hörande frågor, som tarvade utredning, erinrades bland annat därom, att fråga föreläge om förbättrade pensionsförhållanden för änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa och att det syntes vara av vikt att ärendet gjordes till föremål för den ytterligare utredning, som kunde befinnas erforderlig för att denna fråga snart måtte vinna sin lösning; och i det komplex av ärenden, som överlämnades till utredning av den vid nämnda tillfälle tillsatta kommittén (1921 års pensionskommitté), ingick också nu förevarande fråga om beredande av förbättrade pensionsförhållanden för efterlevande efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

Allmän motivering.

Såsom av det föregående framgår föreligga nu dels av fullmäktige för delägarna i prästerskapets änke- och pupillkassa godkända förslag ej mindre till förnyat reglemente för kassan än även till reglemente för en ny kassa, dels ock ett av förenämnda sakkunniga utarbetat förslag till reglemente för en ny kassa. Det först nämnda förslaget innefattar en kodifiering av de ändringar i reglementet, som tid efter annan vidtagits, jämte en formell överarbetning av reglementsbestämmelserna, men däri föreslås tillika vissa reella ändringar, huvudsakligen i fråga om minimidelaktighetsbelopp och rätt till sjukpension. Fullmäktiges förslag till reglemente för en ny kassa avser att genom uttagande av nya avgifter bereda pensionstillägg åt efterlevande efter dem, som bliva delägare i den nya kassan. Enligt de sakkunnigas förslag slutligen skall pensionsförbättringen genom en ny kassa åstadkommas icke blott genom nya avgifter utan ock genom inkomsten av ett nytt vakansår och tillkomma såväl nuvarande som blivande pensionärer i den gamla kassan. Att intet av dessa förslag, som underställts Kungl. Maj:ts prövning, erhållit stadfästelse, torde få antagas huvudsakligen hava berott på de erinringar, som av kammarkollegium och statskontoret framställts, under yrkande att pensionsförbättring måtte beredas endast under förutsättning att rätten till tjänst- och nådår småningom avvecklades samt att en omläggning efter mera tidsenliga grunder av ifrågavarande pensionering vidtoges.

På grund härav har pensionskommittén ansett sitt uppdrag i avseende å denna del av pensionsväsendet innefatta, att kommittén skall söka utreda, huruvida och under vilka villkor en avveckling av tjänst- och nådårsrätten må kunna äga rum ävensom i vilka hänseenden nu gällande grunder för pensioneringen av efterlevande efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa må finnas vara föråldrade och lämpligen kunna ersättas med mera tidsenliga, samt framlägga de förslag, vartill utredningen må kunna föranleda.

Vad därvid först beträffar rätten till tjänst- och nådår är det tydligt, att denna förmån tillkommit för beredande av understöd åt efterlevande efter avliden präst, för vilkas underhåll det på den tiden icke var på annat sätt sörjt. Då det numera förefinnes en ordnad pensionering för dessa efterlevande, har tjänst- och nådårsförmånen förlorat mycket av sin betydelse. På samma gång som denna förmån på sätt förenämnda ämbetsverk framhållit måste såsom pensioneringsform anses föråldrad, medför den för det allmänna en olägenhet, i den mån därigenom prästerlig befattning kommer att vara utan ordinarie innehavare under längre tid efter vakansens inträdande än som behöves för befattningens återbesättande, en olägenhet, som onekligen skulle skärpas, om vakans-tiden, såsom blivit föreslaget, skulle ytterligare förlängas genom att kassan finge rätt till inkomsten under ett nytt vakansår. För prästerskapet såsom helhet betraktat innebär rätten till tjänst- och nådår icke någon ekonomisk fördel, enär ju därigenom en efterträdare tvingas att bidra till försörjningen av företrädarens familj. Om också för det enskilda präststärbhuset denna rätt givetvis i regel innebär en god hjälp, bör dock ej dess värde överskattas. Tjänsteförmånen, som tillkommer varje präststärbhus, är nämligen till sitt värde

beroende av den tidpunkt under ecklesiastikåret, då dödsfallet inträffar. Förmånen kan alltså ibland innefatta behållna inkomsten av tjänsten under nästan ett helt år, medan i andra fall förmånen är av intet eller så gott som intet värde. Nådårsrätten åter, som tillkommer endast änka och oförsörjda barn efter avlidne präst, omfattar ett helt ecklesiastikår, räknat från utgången av det ecklesiastikår, varunder dödsfallet inträffat. Ifrågavarande förmåns värde för sin innehavare ligger, förutom i den omständigheten att den lämnar ett större eller mindre bidrag till underhållet intill dess rätten till pension inträder, förnämligast däri, att viss tillgång beredes för de utgifter, som åtfölja dödsfallet, och de utskylder, som grunda sig på den avlidnes löninkomster, ävensom att änka och barn äga att under tiden kvarbo i prästbostället, varigenom gott rådrum alltså beredes för att till avflyttningstiden anskaffa annan bostad. I regel läser tjänst- och nådårsrätten icke utöver nu nämnda förmåner medföra så rikliga inkomster att därav kan grundas ett kapital för beredande av något mera avsevärt tillskott till pension för framtiden.

Det torde icke kunna bestridas, att tjänst- och nådårsrätten numera måste betraktas såsom en föråldrad kvarleva från en tid, då pensionering för prästernas efterlevande ännu icke blivit ordnad, samt därjämte i avseende å det värde, den representerar, företer en ojämnhet, som måste anses innebära en verklig olägenhet, i det att detta värde, som visserligen helt naturligt rättar sig efter inkomsten vid den befattning, den avlidne senast innehaft, tillika är beroende av den tillfälliga omständigheten, när under ecklesiastikåret dödsfallet inträffat. På grund härav och då de syftsmål, som med tjänst- och nådårsförmånen eftersträfvats, dels redan blivit genom en ordnad pensionering på ett lämpligare sätt tillgodosedda dels ock i övrigt, såsom kommittén här nedan närmare utvecklar, synas kunna vinnas i annan ordning, som därjämte på ett jämnare sätt fördelar förmånerna, vill det synas kommittén, som om goda skäl skulle föreligga för att avveckla tjänst- och nådårsrätten såsom en förmån för de enskilda präststärkhusen.

Såsom av förenämnda ämbetsverk framhållits måste avståndet av tjänst- och nådårsrätten, vilken räknas till prästerskapets privilegieförmåner, på något sätt kompenseras genom beredande av förmåner till ungefär motsvarande värde. Då berörda rätt enligt verkställd beräkning representerar ett nuvarande kapitalvärde, överstigande fem miljoner kronor, måste under alla förhållanden en sådan kompensation draga mycket stora kostnader. Under denna frågas föregående behandling har yrkats, att staten här skulle tillskjuta de medel, som erfordras, och har därvid åberopats det förhållande, att, då tjänst- och nådårsrätten för lärare vid de allmänna läroverken borttogs, ersättning av statsmedel beviljades i form av anslag till elementarlärarnas familjepensionering. För nämnda lärare är emellertid staten arbetsgivare, som bestrider deras avlöning och bidrager till deras pensionering, medan däremot ett liknande förhållande icke äger rum mellan staten och prästerskapet. Vid sådant förhållande skulle det ju ligga närmare till hands att för bestridande av kostnaderna för kompensation för avstående av nu ifrågavarande förmån anlita församlingarna eller kyrkofonden, vars tillgångar kunna anses utgöra besparade prästlönemedel eller i övrigt från prästerskapets boställen influtna medel. Att för detta ändamål pålägga församlingarna en extra utdebitering, synes dock icke böra förekomma; och kyrkofondens inkomster äro redan under nuvarande förhållanden hårt anlitade och dessutom lära planer vara å bane att i ganska stor utsträckning placera fondens kapital i lån till församlingarna såsom hjälp vid fullgörande av deras skyldighet att bygga prästboställe. Då alltså denna utväg att

lösa kompensationsfrågan icke lämpligen kan beträdas, har kommittén, som med hänsyn till vad förenämnda ämbetsverk anfört anser det icke numera böra ifrågakomma, att i förevarande hänseende erforderliga medel anskaffas genom upplåtande till prästerskapets änke- och pupillkassa av inkomsten under ett nytt vakansår, dock tänkt sig att kompensationen skall åstadkommas genom beredande av ökade medel till nämnda för prästerskapets familjepensionering upprättade kassa. Då tjänst- och nådårsrätten enligt kommitténs förslag skulle upphöra såsom en förmån för de enskilda präststärbhusen, bör nämligen denna förmån enligt kommitténs mening tills vidare i stället överflyttas till prästerskapets änke- och pupillkassa, vilken alltså med inkomsten av denna förmån skulle åtaga sig kompensationen i form av förbättrad pension m. fl. förmåner åt efterlevande efter avliden präst. Mot skyldighet att lämna föreskriven avlöning till vikarien å den lediga befattningen skulle kassan äga åtnjuta inkomsten av befattningen under tid, då enligt nu gällande bestämmelser denna inkomst på grund av tjänst- och nådårsrätt skulle hava tillfallit stärbhuset efter befattningens senaste innehavare. Väl måste tjänst- och nådårsrätt, uppkommen före tiden för rättens upphörande, lämnas oförkränt och ett upphörande av rätten i ett sådant fall måste alltså bliva beroende av rättsinnehavarens eget frivilliga avstående; men i de fall, där rätten sålunda eller eljest upphört, skall enligt kommitténs mening kompensationen kunna på ovan nämnda sätt lämpligen ordnas; och liksom vid kassans bildande åt densamma upplåtits behålla inkomsten av det s. k. vakansåret ävensom förenämnda s. k. kadukmedel, skulle därför enligt förslaget, i sammanhang med upphävande av gällande bestämmelser om rätt till tjänst- och nådår, till kassan överlätas att tills vidare åtnjuta behålla inkomsten av prästerlig befattning under samma tid, för vilken inkomsten enligt nämnda bestämmelser skulle hava tillfallit senaste innehavarens stärbhus.

Visserligen skulle härigenom det allmännas intresse att få vakanstiden vid prästerliga befattningar förkortad icke bliva tillgodosedd, och kommittén har också tagit i övervägande, huruvida icke den tid, varunder de nya inkomsterna skulle tillflyta kassan, skulle kunna inskränkas till exempelvis ett år efter dödsfallet, men funnit, att därigenom inflytande inkomster icke förslå till säkerställande av de förmåner, som kommittén anser skäligen såsom kompensation; varjämte med kommitténs förslag är förenad den fördelen, att det vederlag, som genom kassan kommer prästerskapets efterlevande till godo, påtagligen är fullt likvärdigt med vad de tjänst- och nådårsberättigade avstå. Slutligen må också framhållas, att i jämförelse med förut framlagda förslag, däri med bibehållande av nådårsrätten och delvis även tjänstårsrätten räknades med ytterligare ett vakansår, kommitténs förslag dock innebär den fördelen, att någon förlängning av vakanstiden icke ifrågasättes; och sedan kassan åtnjutit den föreslagna förmånen så länge att därmed åsyftade ändamål vunnits, kan man därefter låta förmånen upphöra, varefter kassans rätt att åtnjuta behållen inkomst av befattning, vars innehavare avlidit, kan inskränkas till den tid, som åtgår till dess ny innehavare kan tillträda densamma. På grund härav är också kommitténs förslag så avfattat, att kassans nya rätt erhålles tills vidare, i syfte att en reglering i framtiden bör äga rum, då denna inkomst kan visa sig icke längre vara behövlig för kassan för att uppfylla de förbindelser, som kassan i detta sammanhang får åtaga sig.

För stärbhus efter präst, som kommit i åtnjutande av emeritilön, motsvaras tjänst- och nådårsrätten av förmånen att fortfarande få under någon tid uppbära den avlidnes emeritilön. I 6 § av lagen om emeritilöner för präster den 9

december 1910 stadgas nämligen, att, om innehavare av emeritilön vid sitt frånfälle efterlämnar änka eller barn, som, därest emeritilön icke tilldelats honom, varit berättigade till tjänst- och nådår, änkan eller barnen skola äga uppbära emeritilönen intill utgången av den tid, under vilken tjänst- och nådårsförmån eljest skolat åtnjutas. Därest i enlighet med kommitténs förslag tjänst- och nådårsrätten kommer att upphöra såsom en de efterlevande personligen tillkommande förmån och i stället överflyttas till prästerskapets änke- och pupillkassa, synes det vara riktigt, att också berörda förmån att efter vederbörandes frånfälle fortfarande åtnjuta hans emeritilön under tid, då eljest tjänst- och nådår skulle hava åtnjutits, överflyttas till kassan. Nödvändigheten av en sådan anordning kommer att framträda allt tydligare, i den mån prästerna komma att mera allmänt avgå med emeritilön. Kassan skulle nämligen, om detta bleve regel, icke få någon inkomst av tjänst- och nådår, men likvisst vara förbunden att fullgöra de förpliktelser, som kassan i detta sammanhang åtager sig.

Genom byråchefen E. Göransson har kommittén låtit verkställa erforderliga undersökningar och beräkningar över den ekonomiska innebörden av de förslag, kommittén framlägger; och av därom avgivet yttrande, som här bilägges (sid. 91), framgår, att beräkningarna vila på den förutsättning, att de förhållanden beträffande delaktighetsbeloppens fördelning på olika åldrar, vilka förefunnos vid utgången av april månad 1922, komma att gälla för framtiden, dock att lägsta delaktighetsbeloppet, i stället för det nuvarande 600 kronor, antagits uppgå till 1,800 kronor i enlighet med vad kassans fullmäktige för sin del vid upprepade tillfällen beslutat. Räntefoten förutsättes komma att bli 4 procent. Vidare har dödligheten bland delägarna ponerats vara den, som beräknats på grundval av inom kassan vunnit erfarenhet. Änkornas dödlighet däremot har antagits återgivas genom ålderdomsförsäkringskommitténs dödlighetstabell för kvinnor. Pensionsberättigade barn förutsätts leva tills de bli 21 år.

Vid beräkningen av värdet av tjänst- och nådår har antagits, att vid dödsfall skall för helt år inflyta det belopp, varmed löninkomsten för tjänsten överskjuter 2,000 kronor, som beräknats i medeltal utgöra vikariens ersättning; och framgår därvid, att kassans behålla inkomst av tjänst- och nådåret kan beräknas uppgå till 164,777 kronor för år, vilket, då tjänst- och nådåret i medeltal omfattar ett och ett halvt år, giver ett nuvärde av 5,713,000 kronor.

Innan kommittén närmare ingår på frågan huru de inkomster, som genom övertagande av tjänst- och nådårsförmånen m. m. sålunda komma att tillflyta kassan, lämpligen böra användas till gagn för efterlevande efter präst, måste kommittén till granskning upptaga spörsmålet om en omläggning efter mera rationella grunder av pensioneringen från prästerskapets änke- och pupillkassa.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen för de huvudsakliga bestämmelserna i nu gällande reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa äro kassans pensioneringsgrunder ganska egendomliga och hava, såvitt bekant, icke sin motsvarighet hos någon annan dylik kassa. Ifrågavarande kassa är icke förbunden att utbetala pensioner till vissa på förhand bestämda belopp; i sådant avseende utdelar den vad som under närmast föregående året influtit i inkomster, sedan därav till fondförstärkning avsatts föreskriven del. Kassan är alltså visserligen ekonomiskt tryggad och kan aldrig komma på obestånd, men för delägarnas efterlevande innebär det en avsevärd olägenhet, att pensionerna utgå år efter år med varierande belopp, beroende på resultatet av kassans verksamhet under nästföregående året. Så länge pensionerna, såsom hittills i allmänhet varit fallet, år från år stigit, är berörda olägenhet av mindre betydelse; men såsom de sakkunniga framhållit är det att förvänta, att motsatsen snart nog

inträffar, om icke åtgärd till förhindrande därav vidtages. Medan nämligen den omständigheten, att delägarnas avgifter till tillskottsfonden under de senare åren till följd av de högre delaktighetsbelopp i kassan, som i allmänhet föranletts av de nya lönerregleringarna, influtit till allt rikligare belopp, medfört, att pensionerna utgå med vida högre belopp än som tidigare beräknats, lär det förhållande icke kunna väntas alltjämt bli rådande. Då pensionärer framträda med anspråk på pensioner, beräknade efter de höjda delaktighetsbeloppen, måste tydligen en tillbakagång följa, enär nödiga avsättningar till fyllande av de större anspråk, som då självfallet kommer att ställas på kassan, icke kunnat enligt gällande reglemente äga rum, utan större delen av de höjda årsavgifterna redan förbrukats genom tidigare års utdelning åt äldre pensionärer. Följden härav måste alltså bli, att pensionsprocenten ur tillskottsfonden kommer att i framtiden visa nedgång.

Den omständigheten, att pensionerna icke äro på förhand till beloppen bestämda, har därjämte medfört den olägenheten, att pensionerna icke kunnat utbetalas, förr än bokslutet för närmast föregående året verkställts samt de invecklade och tidskrävande beräkningarna på pensionsutdelningen från grundfonden och från tillskottsfonden ägt rum.

Nu berörda förhållanden, som givetvis äro ägnade att väcka bekymmer hos kassans delägare, äro i och för sig av beskaffenhet att föra fram önskemålet om pensioneringsgrundernas omläggning efter rationellare principer; och otvivelaktigt föreligga starka skäl för en omorganisation av prästerskapets änke- och pupillkassa så att pensioneringen bygges på försäkringstekniska grunder. För en omedelbar och fullständig övergång till sådana pensioneringsgrunder möta emellertid till synes oöverbärliga hinder, beroende på kassans egendommiga konstruktion. Å ena sidan hava nuvarande delägare icke någon skyldighet att underkasta sig andra avgifter till kassan än som nu finnas i reglementet bestämda; och å andra sidan hava kassans pensionärer enligt reglementet rätt att få i pensioner utdelat allt vad som under nästföregående året till kassans båda fonder influtit i avgifter och andra inkomster efter avdrag endast av förvaltningskostnader och vad som reglementsenligt skall avsättas till fondernas förstärkande. Då i reglementet icke finnes någon föreskrift om förpliktelse för delägare att underkasta sig förändring av skyldigheter eller rättigheter, vilken vidtagits efter det vederbörande blev delägare i kassan, kan nämligen, såsom jämväl av prejudikat framgår, anses fastslaget, att vidtagen reglementsändring icke kan utvidga de skyldigheter eller inskränka de förmåner, som grunda sig på delägarskap i kassan före reglementsändringen. På grund härav lär det få anses uteslutet, att genom reglementsändringar tvångsvis genomföra mera rationella pensioneringsgrunder, enär därigenom skulle vållas rubbning av stadgade skyldigheter och rättigheter. Endast på frivillighetens väg torde alltså en omedelbar och fullständig övergång till lämpligare pensioneringsgrunder kunna genomföras. Även om de nya grunderna skulle kunna göras så gynnsamma, att alla nuvarande delägare skulle finna med sina efterlevandes fördel förenligt att ingå på desamma — något som dock säkerligen icke kunde i alla fall påräknas — lär det i alla händelser få med visshet anses uteslutet, att alla nuvarande pensionärer utan undantag befinnas villiga att avstå från det nuvarande pensioneringssättet, då det ju icke är möjligt att garantera att ett nytt pensioneringssystem skulle under alla förhållanden bli för dem fördelaktigare. Med hänsyn till pensionernas obestämda belopp, vilka icke på förhand låta sig med visshet beräkna, kan sådan garanti icke lämnas; och om blott en enda pensionär eller förmyndare för pensionär vägrar ingå på nya bestäm-

melser, måste de nuvarande grunderna bibehållas till följd av kassans förut angivna, säregna konstruktion. Ehuru det framstår såsom synnerligen önskvärt, att kassans nuvarande båda fonder kunde ombildas till en verklig försäkringsfond samt att det med mycket besvär förenade sättet för pensionernas årliga uträknande skulle kunna redan nu slopas, synas alltså förhållandena icke medgiva en sådan lösning av den föreliggande frågan. I likhet med förenämnda sakkunniga har därför kommittén funnit, att det nuvarande pensioneringssättet måste tills vidare bibehållas. Liksom de sakkunniga har emellertid också kommittén funnit lämpligt, att snarast möjligt vissa åtgärder vidtagas för att bredvid den nuvarande pensioneringen upprättas en pensionering, grundad på rationellare principer, i syfte att dessa med tiden, efter det att desamma blivit tillämpliga å alla delägarna i kassan samt inga pensionärer med anspråk på pension uteslutande efter nu gällande grunder längre finnas, skola bliva de för pensioneringen ensamt gällande. Först då kan en verklig omorganisation av kassan äga rum.

För en sådan pensionering vid sidan av de nuvarande hava de sakkunniga liksom även kassans bolagsstämma föreslagit upprättandet av en särskild kassa, vilken under namn av prästerskapets nya änke- och pupillkassa dock skulle stå under samma förvaltning som den nuvarande kassan. Om också vissa skäl kunna anses tala för en sådan anordning, har kommittén dock funnit att en ny pensionering utan olägenhet låter sig inordna inom ramen av den nu befintliga kassan, blott genom upprättande av nya fonder inom kassan med särskilda bestämmelser om deras användning. Detta sätt att ordna saken har av kommittén funnits medföra bestämda fördelar i flera avseenden och är tillika ägnat att underlätta en omorganisation av kassan, när tiden därtill kan befinnas vara inne.

Vad den nya pensioneringens omfattning beträffar hava de sakkunniga erinrat, att utom änkor och minderåriga barn finnas i nuvarande kassan ytterligare två slag av pensionärer, nämligen 55-åriga ogifta döttrar och sjuka barn efter fyllda 21 år. Ifråga om dessa senare kategorier av pensionärer anföra de sakkunniga följande: "I början av 1870-talet, då prästerskapets änke- och pupillkassa tillkom, var det för visso befogat, att pensionsrätt tillkom även prästers ålderstigna ogifta döttrar, enär sådana personer i allmänhet saknade såväl penningmedel som andra möjligheter att sörja för sin bärgning. Sedan dess har emellertid den ogifta kvinnans ställning genom de många möjligheter till självförsörjning, som för henne öppnats, så fullständigt förändrats, att behovet av pension åt prästdöttrar allenast i deras egenskap av ogifta 55-åringar kan starkt ifrågasättas. I varje fall kan det enligt de sakkunnigas mening icke anses tillbörligt, att pensioner till denna klass av efterlevande utgå på bekostnad av pensionerna åt änkor och minderåriga barn, till vilkas förmån prästerskapets änke- och pupillkassa, såsom dess benämning antyder, i främsta rummet bildats. Mot svarighet i andra liknande pensionsinrättningar till den förmån, som beretts prästers efterlämnade 55-åriga ogifta döttrar, torde vara ganska sällsynt. I ett under prövning varande förslag till förnyat reglemente för den nuvarande kassan har denna uppfattning också slagit igenom bland prästerna själva, i det att pensionsrätten för 55-åriga ogifta döttrar så gott som helt och hållet ur förslaget utesluts." De sakkunniga hade därför kommit till den uppfattningen, att 55-åriga ogifta döttrar icke borde upptagas bland dem, som skulle bliva delaktiga av den nya pensioneringen. Därefter anförde de sakkunniga beträffande sjukpensioneringen: "Med de sjuka barnen efter fyllda 21 år råder ett likartat förhållande. Enligt vad förut nämnts beräknades vid den nuvarande kassans tillkomst antalet dylika pensionärer för framtiden till blott 17. Ett så litet an-

tal skulle givetvis föga betyda för storleken av änkornas och de minderåriga barnens pensioner. Men under kassans tillvaro har antalet sjuklighetspensionärer kraftigt stigit, så att detsamma vid senaste pensionsutdelningen uppgick till icke mindre än 220 och vissa år varit ännu högre. Då ökningen med säkerhet kan tillskrivas den omständigheten, att kassans reglemente i hithörande delar fått en mindre tillfredsställande avfattning, och det sålunda får anses ådagalagt, att det ej ens ursprungligen varit avsett att åt nu ifrågavarande klass av efterlevande i nämnvärd grad bereda pension, samt i det nyss nämnda förslaget till förnyat reglemente för kassan dessa efterlevandes pensionsrätt i mycket hög grad kringkurits, hava de sakkunniga icke funnit skäl att medtaga dessa pensionärer såsom berättigade till fyllnadspension ur den nya kassan. Allenast i ett avseende har en avvikelse härifrån ansetts kunna medgivas, nämligen i det fall, att ett på grund av minderårighet pensionsberättigat barn vid uppnåendet av 21 års ålder befinnes varaktigt oförmöget till arbete. De sakkunniga anse skäligt att dylikt barn får bibehålla sin förutvarande pension, så länge oförmögenheten fortfar."

Då kommittén funnit sig kunna i huvudsak instämma i vad de sakkunniga sålunda anført beträffande ifrågavarande båda grupper av pensionärer, har kommittén ansett sig i sitt förslag dels icke böra bland pensionsberättigade upptaga 55-åriga ogifta döttrar, dels ock böra inskränka sjuklighetspensioneringen till den omfattning, som tillämpas i vissa andra dylika kassor. I sistnämnda avseende innebär därför kommitténs förslag, att, om delägare efterlämnar eget barn, som överskridit 21 års ålder, och det styrkes att barnet alltsedan nämnda ålder varit till följd av invaliditet eller sjukdom oförmöget till arbete samt att det fortfarande är varaktigt oförmöget att med arbete försörja sig och saknar medel till nödortfigt uppehälle, sådant barn må åtnjuta pension; varjämte barn, vilket såsom minderårigt åtnjuter pension, må under samma förutsättningar, som nyss angivits, bibehålla rätt till sådan förmån efter fyllda 21 år. Kommitténs förslag skiljer sig från de sakkunnigas därutinnan, att sjuklighetspension icke skulle förekomma i andra fall än där medel till bärgning eljest saknas, men å andra sidan kan tillkomma även den, som icke åtnjuter pension såsom minderårig. Då såsom de sakkunniga framhållit 55-åriga ogifta döttrar och sjuka barn efter fyllda 21 år för närvarande uppbära 25 procent av hela den summa, som från kassan utdelas till pensionärer, är det tydligt, att den nya pensioneringens uppgift kommer att i väsentlig grad lättas, då den endast i så begränsad omfattning skall lämna pensioner åt nu ifrågavarande slag av pensionärer. Sålunda kommer den nya pensioneringen att så gott som uteslutande åsyfta förbättring av pensionerna för änkor och minderåriga barn.

Till upplysning om, huru antalet pensionärer bland 55-åriga, ogifta döttrar och sjuka barn utvecklats sig under kassans tillvaro och huru de av sådana pensionärer uppburna pensionsbelopp förhållit sig till totala utdelningssumman för vissa år, hava uppgifter i dessa hänseenden sammanförts i den å följande sida intagna tabellen.

Beträffande den pensionsförbättring, som kan anses böra beredas änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa hava förenämnda sakkunniga erinrat, att de pensionsförmåner, som från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. utginge till folkskolläraränka, bestämts till 300 kronor jämte 20 procent av den högsta pension, som mannen på grund av sin tjänst kunnat erhålla, eller, såsom det ock kunde uttryckas, 300 kronor jämte 15 procent av mannens lön i högsta lönegraden, och framhållit, att en sådan pensionsförmån förefölle vara väl anpassad och motsvara skäliga anspråk.

Pensionsår (ecklesiastikår)	55-åriga döttrar		Sjuka efter 21 års ålder		Hela antalet pensionärer
	Antal	Utdelning i procent av totala pensionsbeloppet	Antal	Utdelning i procent av totala pensionsbeloppet	
1880—1881	0	—	8	2.30	157
1885—1886	13	1.47	42	4.94	388
1890—1891	28	2.46	82	7.10	574
1895—1896	60	4.03	128	8.93	775
1900—1901	99	5.47	165	9.40	956
1905—1906	178	9.13	171	9.12	1,063
1910—1911	229	10.69	205	9.83	1,213
1911—1912	243	10.95	204	9.65	1,253
1912—1913	260	11.59	204	9.43	1,269
1913—1914	275	12.07	200	9.15	1,301
1914—1915	289	12.67	210	9.41	1,329
1915—1916	308	13.11	228	9.86	1,398
1916—1917	332	13.81	233	9.95	1,433
1917—1918	340	14.40	227	9.60	1,437
1918—1919	360	14.87	220	9.07	1,481
1919—1920	376	15.33	214	8.71	1,502
1920—1921	398	15.82	216	8.72	1,537
1921—1922	416	16.03	221	8.82	1,574
1922—1923	433	16.86	227	8.94	1,590

En efter dylika grunder utgående pension skulle för prästernas änkor innebära en ganska avsevärd ökning av den nuvarande pensionen utan att den ökade pensionen därför skulle kunna anses i någon mån oskäligen. En höjning av präst-änkornas pensioner efter angivna grunder skulle, då delaktighetsbeloppet i prästerskapets änke- och pupillkassa i regel vore lika med delägarrens lön, innebära, att ankans pension utginge med ett belopp av 300 kronor jämte 15 procent av mannens delaktighetsbelopp. Om ankans pension enligt gällande bestämmelser antoges utgå med 300 kronor ur grundfonden jämte ett tillägg ur tillskottsfonden motsvarande 8 procent av mannens delaktighetsbelopp, vilket ungefär överensstämde med det faktiska förhållandet för ecklesiastikåret 1918—1919, skulle den tänkta ökningen alltså uppgå till 7 procent av nämnda delaktighetsbelopp. De sakkunniga funno en sådan höjning av behovet påkallad, men fastslog tillika, att prästerskapets änke- och pupillkassa själv saknade varje möjlighet att åstadkomma en sådan pensionsförbättring, samt hänvisade i främsta rummet till ökade bidrag av delägarna. I detta hänseende anförde de sakkunniga, att omsorgen om en tjänstemannakårs efterlevande ankors och minderåriga barns framtida försörjning givetvis i första hand ålåg tjänstemannakårens egna medlemmar; att prästerskapets änke- och pupillkassa kunde sägas vara byggd på en genomförd sådan princip, enär bland dess tillgångar icke ingingo andra medel än sådana, som utgjordes av antingen delägarnas direkta bidrag eller i annan ordning besparade prästerliga avlöningsmedel eller av prästeståndet till kassan donerade fonder; att såväl denna omständighet som det naturliga i själva saken föranledde de sakkunniga att vid sökandet efter medel till åstadkommandet av förbättrade pensioner närmast tänka på medver-

kan av delägarna själva i form av ökade eller nya avgifter till änke- och pupillpensioneringen, helst de sakkunniga icke funne sig kunna förneka befogenheten i en framställd anmärkning att de avgifter, som ålåge delägarna i denna kassa, vore jämförelsevis låga.

Vad de sakkunniga sålunda anfört anser kommittén fullt riktigt och liksom kommittén finner den av de sakkunniga förordade pensionsförmånen väl avpassad, hyser kommittén i likhet med de sakkunniga ej heller någon tvekan om att de medel, som erfordras för beredande av behöflig pensionsförbättring, i första hand böra anskaffas genom ökade bidrag av delägarna.

Såsom jämväl av de sakkunniga framhållits äro emellertid de pensionärer, vilkas pensionsförhållanden det gäller att förbättra, icke i allo lika ställda i förhållande till de delägare, genom vilkas uppoffringar pensionsförbättringen skulle åstadkommas, utan kunna ur denna synpunkt indelas i två grupper. Den ena gruppen omfattar dem, som redan uppbära pension från prästerskapets änke- och pupillkassa och vilkas män eller fäder sålunda redan avlidit, den andra gruppen blivande pensionärer. Härom anföra de sakkunniga vidare, att, då de avgifter, en delägare i en änke- och pupillkassa hade att erlægga, tydligen vore avsedda att utgöra bidrag till pensionering av efterlevande efter den generation delägare han själv tillhörde, men däremot icke att bereda pensioner eller ökade sådana åt en gången generations efterlevande, det vore fullt naturligt, att för beredande av ökade pensioner åt den nu levande generationens ävensom kommande generationers änkor och minderåriga barn nuvarande och blivande delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa drabbades av höjda avgifter till kassan; att det däremot knappast låte sig ur principiell synpunkt försvaras, att höjda avgifter skulle påläggas nuvarande och blivande delägare för erhållande av medel till förbättrande av pensionerna åt redan avlidna delägars efterlevande. De sakkunniga, vilka sålunda ansåge, att utvägen att pålägga delägarna nya eller ökade direkta avgifter till kassan kunde och borde anlitas, då det gällde pensioner åt nuvarande och blivande delägars efterlevande, men att samma utväg icke borde ifrågakomma till förbättrande av pensionerna åt de redan avlidna delägarnas efterlevande, föreslogo, att för sistnämnda ändamål skulle användas tillskott av de medel, som skulle tillflyta kassan genom det av de sakkunniga föreslagna nya vakansåret.

I fråga om delägarnas ställning till sättet för anskaffande av medel till förbättrande av pensionerna delar kommittén den principiella uppfattning, åt vilken de sakkunniga sålunda givit uttryck, och kan alltså icke finna riktigt, att ökade avgifter påläggas nuvarande eller blivande delägare för att bereda medel till förhöjande av pensionerna för redan avlidna delägars efterlevande. Vad beträffar dessa efterlevande d. v. s. de pensionärer, som finnas då den föreslagna förändringen av pensioneringen från kassan träder i kraft, har visserligen även kommittén haft under övervägande, huruvida icke någon pensionsförbättring skulle kunna beredas jämväl dem; men om också otvivelaktigt vissa billighetsskäl kunna anföras för vidtagande av åtgärd i sådant syfte, synes det dock kommittén, att med det sätt att ordna pensioneringen, som av kommittén föreslås, det icke vore riktigt, att kassans inkomst av avstådd tjänst- och nådårsförmån, lika litet som nuvarande och blivande delägars ökade avgifter, får den retroaktiva användning, som skulle ligga i att därav utginge bidrag till en verklig förbättring av ifrågavarande efterlevandes pensioner. Dessa pensionärer hava i regel kommit i åtnjutande av förmånen av tjänst- och nådårsförmån redan under nuvarande förhållanden, såsom förut påvisats, erhållit pensioner till belopp, som vida överstigit vad som vid kassans bildande beräknats och

jämväl vad som med vederbörande delägars egna bidrag till kassan kunnat åstadkommas. Dessa pensionärer äro i själva verket i åtnjutande av en ganska avsevärd pensionsförbättring till följd av nuvarande delägars förhöjda delaktighetsbelopp och därigenom förorsakad avgiftsökning.

På grund härav och då de bland dessa pensionärer, vilkas pensioner från kassan ändock äro särskilt små, äga att komma i åtnjutande av det pensions-tillägg av statsmedel, som enligt 1922 års riksdags medgivande beviljats vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst med flera, synes det kommittén, som om de medel, som kunna beredas för pensionsförbättring från kassan, böra användas till förbättrande av pensionerna endast för sådana änkor och barn efter präster, som icke få åtnjuta förmånen av tjänst- och nådår. Be-träffande nuvarande pensionärer synes därför enligt kommitténs mening anled-ning till annan åtgärd icke föreligga än att — med hänsyn till den förut fram-hållna olägenheten av växlande pensionsbelopp jämte utsikten till nedgång i dessa belopp — garanti lämnas för att pensionernas belopp icke må understiga 300 kronor med ett tillägg, motsvarande 8 procent av delaktighetsbeloppet. Här-igenom möjliggöres att utbetala pensionerna under löpande året utan att av-vakta bokslutet för nästföregående år, vilket för pensionärerna skulle innebära en avsevärd förmån. Då pensionerna nu icke obetydligt överstiga det sålunda garanterade beloppet samt den väntade nedgången sannolikt icke blir av större betydighet, kan denna garanti icke väntas medföra någon mera avsevärd kost-nad; men där garantien behöver tagas i anspråk, bör enligt kommitténs förslag kostnaden bestridas av de medel, kassan erhåller genom övertagande av förmå-nen av tjänst- och nådår.

Vad därefter beträffar den andra gruppen av pensionärer d. v. s. efterlevande efter nuvarande och blivande delägare i kassan gör sig även mellan dem en skillnad gällande, såsom ock av de sakkunniga framhållits. I nuvarande regle-mentet finnes, såsom förut erinrats, icke någon föreskrift meddelad om skyl-dighet för kassans delägare att underkasta sig förändring i skyldigheter och rättigheter, som vidtagits efter det vederbörande inträdde i kassan; och på grund härav kan vidtagen reglementsändring icke medföra utvidgning av de skyldig-heter eller inskränkning i de förmåner, som grunda sig på delägarskap i kas-san före reglementsändringen. De nuvarande delägarnas medverkan vid en omläggning av pensioneringsgrunderna kan därför icke påräknas i annan form än såsom ett frivilligt åtagande att erlægga ökade eller nya avgifter för att er-hålla för sina efterlevande en förbättrad pensionering. En blivande delägare i kassan däremot kan givetvis genom en i reglementet före hans inträde i kas-san vidtagen ändring utan vidare bliva förpliktad att erlægga de ökade eller nya avgifterna. Här kan man således skilja mellan tre grupper, nämligen efter-levande efter 1) sådana nuvarande delägare, som icke vilja ingå på den nya ordningen, 2) sådana nuvarande delägare, som ingå på den nya ordningen, samt 3) blivande delägare.

Vad beträffar efterlevande efter den förstnämnda delägargruppen kommer en-ligt kommitténs förslag deras ställning till kassan att bliva oförändrad. Några nya eller ökade avgifter hava icke kunnat påläggas sådan delägare; och för så vitt delägaren vid den nya ordningens införande redan var innehavare av befattning, varmed följer rätt för innehavarens efterlevande till tjänst- och nåd-år, bibehålles rätten till denna förmån. Under sådana förhållanden och då det ankommer på vederbörande delägars eget val att ingå på de nya be-stämmelserna eller vägra sin anslutning synes anledning icke förefinnas, att för änka eller barn efter den delägare, som icke funnit sig böra välja det nya,

vidtaga annan åtgärd än att beträffande pensionernas årsbelopp lämna samma garanti, som kommittén här ovan föreslagit i fråga om pensionerna till nuvarande pensionärer.

Beträffande den andra av nyss nämnda grupper torde först böra framhållas, att kommittén tänkt sig att i sammanhang med det nya reglementets ikraftträdande delägare, som önskar ingå på de nya bestämmelserna i reglementet, skall göra anmälan därom till kassans direktion och att denna anmälan beträffande den, som då är innehavare av befattning med tjänst- och nådårsrätt eller innehar emeritilön för sådan befattning, tillika uttryckligen skall innefatta avsägelse för delägarens efterlevande av rätten till tjänst- och nådår eller rätten att under tid, motsvarande tjänst- och nådåret, åtnjuta emeritilönen. Har sådan anmälan gjorts, inträder skyldighet för den anmälande att från och med det nya reglementets ikraftträdande vidkännas ökad avgift. Denna avgift, som avser att täcka kostnaden för skillnaden mellan å ena sidan vad som i pension beräknats utgå från grundfonden och tillskottsfonden och å andra sidan det pensionsbelopp, som ansetts böra beredas enligt de nya grunderna, d. v. s. en änkepension av 300 kronor med tillägg av ett belopp, motsvarande 15 procent av delaktighetsbeloppet, har kommittén funnit lämpligen böra utgå endast i form av årsavgift utan några retroaktiv- eller befodrings- eller åldersskillnadstillägg. Väl har under kommitténs överläggningar i detta ämne ifrågasatts, att avgiften skulle i den mån avpassas efter erhållen befodrning att den skulle utgå efter högre procenttal, ju högre delaktighetsbelopp, som innehades; och i sådant hänseende har den försäkringstekniska utredningen givit vid handen, att erforderliga medel skulle vinnas, om avgiften bestämdes att utgå efter 1 procent å delaktighetsbelopp intill 3,000 kronor, 1.3 procent å delaktighetsbelopp mellan 3,000 och 4,500 kronor samt 1.6 procent å än högre delaktighetsbelopp. Då emellertid av utredningen framgår, att en enhetlig avgift efter hela linjen till ett så pass lågt procenttal som 1.3 är tillräcklig för att täcka kostnaden, har kommittén med hänsyn till den enkelhet och reda, som följer med enhetlig avgiftsberäkning, ävensom därtill, att den nuvarande årsavgiften till kassan utgår efter ett enhetligt procenttal för alla delaktighetsbelopp, funnit sig böra förorda, att den nya avgiften bestämmes att utgå med 1.3 procent av delaktighetsbeloppet.

Tillsammans med den nu utgående årsavgiften av 2 procent å delaktighetsbeloppet, skulle alltså delägare, som blir underkastad den nya ordningen, erlægga i årsavgifter 3.3 procent av delaktighetsbeloppet. Jämför man förhållandena för en sådan delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa med motsvarande förhållanden beträffande en folkskollärare såsom delägare i den familjepensionering, som ombesörjes av statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., så finner man, att en folkskollärare med ett delaktighetsbelopp av 3,000 kronor betalar i årsavgift 100 kronor med rätt för änka utan barn till pension å 750 kronor samt att en präst med samma delaktighetsbelopp skulle komma att i årsavgifter betala tillhopa 99 kronor, varvid änkepensionen bleve alldeles densamma som för folkskolläraränkan. Den delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, som har exempelvis ett delaktighetsbelopp, och således också en årsavlönning av 4,500 kronor, skulle i årsavgifter få betala 148 kronor 50 öre och pensionen för hans änka utan barn skulle bliva 975 kronor. En befattningshavare med delaktighet i civilstatens änke- och pupillkassa måste för beredande av en motsvarande änkepension hava en årsavlönning av 5,850 kronor och får erlægga årsavgift av 156 kronor 97 öre. Har han en årsavlönning av endast 4,500 kronor blir änkepensionen blott 750 kronor, motsvarande en årsav-

gift av 120 kronor 75 öre. Den föreslagna pensioneringen från prästerskapets änke- och pupillkassa synes alltså kunna sägas bliva jämförelsevis mycket god, och den sammanlagda årsavgift, som enligt förslaget skulle komma att utgå, måste anses jämförelsevis låg.

Den av kommittén föreslagna avgiften har befunnits tillräcklig, när det gäller delägare, som under hela sin delägartid erlagt denna avgift; men däremot räcker avgiften givetvis icke till att täcka kostnaden för pensionsförbättringen för efterlevande efter delägare, som vid framskriden ålder börjar erlagga avgiften i sammanhang med det nya reglementets ikraftträdande. Här erfordras därför antingen en retroaktivavgift av sådan delägare eller ock att motsvarande medel från annat håll tillföras kassan. Skulle tillträdet till de nya pensionsgrunderna medföra skyldighet att betala de avsevärda retroaktivavgifter, som enligt försäkringsteknisk beräkning skulle erfordras, kan emellertid befaras, att anslutningen från nuvarande delägars sida skulle bliva helt obetydlig och att alltså den åsyftade pensionsförbättringen endast i ringa mån skulle komma efterlevande efter nuvarande delärgeneration till godo. Såsom förenämnda sakkunniga jämväl framhållit skulle förhållandet helt säkert bliva ett annat, om nu ifrågavarande delägare endast hade att för framtiden vidkännas den nya avgiften, men befriades från ökad avgift för den förflutna tiden av deras delägarskap i kassan. En utväg härutinnan beredes genom anlitande av kassans inkomster av det övertagna tjänst- och nådåret.

På grund härav har kommittén ansett lämpligt, att den bland dessa delägare, som för sina efterlevande avstår från tjänst- och nådårsrätten eller emeritilönen under motsvarande tid, bör befrias från erläggande av avgift för den förflutna tiden av hans delägarskap i kassan. Då således några ökade avgifter för den förflutna tiden icke uttagas av dessa delägare, men vad efter försäkringstekniska grunder erfordras för att kassan ändock skall kunna pensionera dessa delägars efterlevande enligt de nya grunderna måste tillföras kassan och där bokföras såsom för detta ändamål avsedda medel, skola enligt kommitténs förslag sålunda erforderliga medel bestridas av de inkomster, som tillflyta kassan genom övertagande av tjänst- och nådårsrätten m. m.

Om alla nuvarande delägare avsäga sig rätten till tjänst- och nådår eller emeritilön för sina efterlevande, beräknas det belopp, som bör avsättas såsom vederlag för uteblivna retroaktivavgifter, uppgå till i runt tal 1,698,000 kronor. I den mån något allmänt avstående av berörda rätt icke kommer att äga rum, nedbringas givetvis kostnaden i detta avseende, men denna minskade kostnad motsvaras av i samma månad minskad inkomst av tjänst- och nådår.

Nuvarande delägare i kassan, vilka redan innehava antingen befattning med tjänst- och nådårsrätt eller emeritilön, men för sina efterlevande avsäga sig berörda förmåner och ansluta sig till den nya ordningen, böra emellertid enligt kommitténs mening erhålla full kompensation för vad de avstå. Utöver den ersättning, som ligger i ovan föreslagna befrielse för delägaren själv från retroaktivavgift, har kommittén i syfte att i någon mån ersätta den förmån, tjänst- och nådårsrätten liksom bibehållandet av emeritilönen under samma tid medfört för präststärbhusen i det avseendet att därigenom i regel beretts medel till begravningskostnad m. fl. utgifter i samband med dödsfallet, ansett sig böra föreslå, att stärbhus (sålunda icke endast änka eller barn) efter nuvarande delägare, som genom sådan avsägelse, som förut sagts, anslutit sig till den nya ordningen, må omedelbart efter dödsfallet mot företeende av dödsattest hos kassan utbekomma under namn av begravningshjälp ett kontant belopp, som kommittén funnit lämpligen böra bestämmas till $\frac{1}{10}$ av den avlidnes delaktighets-

belopp i kassan dock högst 500 kronor. En liknande förmån utgår enligt nu gällande bestämmelser av statsmedel till stärbhuset efter befattningshavare, som åtnjutit lön enligt avlöningsreglementena för befattningshavare vid kommunikationsverken samt vid statsdepartement m. fl. verk. Där tjänst- och nådårsrätten eller motsvarande förmån av emeritilön icke vidare åtnjutes, skall pension från kassan börja utgå omedelbart efter dödsfallet i stället för såsom nu först efter det att berörda förmåner upphört. Härigenom beredes alltså genast skäligt underhåll för änka eller barn; och genom begravningshjälpen komma dessa därutöver att erhålla ett i regel väl behövt bidrag till bestridande av kostnaderna under första tiden efter dödsfallet. Härigenom har också vunnits en form av kompensation för mistat tjänstår även åt annat stärbhus efter delägare än änka eller barn.

Om alla nuvarande delägare ingå på den nya ordningen beräknas begravningshjälpen till deras stärbhus draga en kostnad, motsvarande ett nuvärde av 576,000 kronor i runt tal.

Emellertid är det givetvis delägares änka eller barn, som det i första hand här gäller att bereda kompensation för tjänst- och nådåret eller motsvarande förmån av emeritilön; och därför vill kommittén föreslå, att, om, sedan inkomsten av den avlidnes befattning under tjänst- och nådåret eller hans emeritilön under motsvarande tid blivit till kassan redovisad, det skulle visa sig att vad kassan sålunda mottagit överstiger redan lämnad kompensation d. v. s. summan av erforderlig retroaktivavgift i det särskilda fallet, av begravningshjälpen och av vad som under tjänst- och nådåret utbetalts i pension till änka eller barn samt i sådan pensionsavgift, som, enligt vad här nedan närmare sägs, anses böra utgå till tillskottsfonden, skillnaden skall till henne eller dem utbetalas till fördelning mellan flera berättigade i samma proportion, i vilken de hava del i den till dem från kassan utgående pensionen. Nuvarande delägare, som avstår från sin merberörda rätt, bereder alltså änka eller oförsörjda barn fullständig kompensation och annat stärbhus den kompensation, som ligger i erhållande av den föreslagna begravningshjälpen.

Därest alla nuvarande delägare skulle ingå på den nya ordningen, skulle enligt verkställd beräkning — utöver övrig kompensation — komma att till änkor och barn efter dessa delägare utgå ytterligare ersättning till ett beräknat nuvärde av 76,000 kronor.

Vad slutligen vidkommer den tredje gruppen eller efterlevande efter blivande delägare i kassan torde böra framhållas, att dessa delägare skola alltifrån sitt inträde i kassan erlægga jämväl den nya avgiften och alltså för sina efterlevande bliva delaktiga av den på sådan avgift grundade nya pensioneringen.

Dessa delägare hava blivit medlemmar av prästerskapet och därvid inträtt i kassan först efter det att rätten till tjänst- och nådår eller motsvarande förmån av emeritilön tänkes hava upphört såsom en personlig förmån för efterlevande och övergått till en förmån för kassan och dess delägare. Vid sådant förhållande har kommittén visserligen icke funnit någon direkt eller egentlig kompensation här vara på sin plats; men med tanke på ifrågavarande förmåns privilegiinatur och då enligt verkställda beräkningar kostnaden för begravningshjälp även till framtida delägares stärbhus, med ett nuvärde av 265,000 kronor, kan täckas med de nya inkomster, som i detta sammanhang tillföras kassan, och likväl ett överskott å mer än 900,000 kronor skulle uppstå, har kommittén ansett lämpligt och billigt, att även de blivande delägarnas stärbhus få åtnjuta

förmånen av begravningshjälp, vilken alltså skulle i denna kassa bli en för framtiden bestående förmån.

Efter pensioneringens omgestaltning på sätt kommittén föreslår, kommer pension till efterlevande, vilka icke längre hava rätt till tjänst- och nådår, att utgå från och med månaden näst efter den, vari vederbörande delägares frånfälle inträffat, under det att enligt nu gällande grunder pensionen i fall, där tjänst- och nådårsförmån eller emeritilön åtnjutes, utgår först efter det sådan förmån upphört. I själva verket skulle alltså pensionerna hädanefter komma att till dem, som eljest varit berättigade till nådår eller emeritilön, börja utgå i medeltal ett och ett halvt år tidigare än vad nu är fallet; och vid det förhållande, att pensionsbeloppen för varje år äro beroende av vad som på anmälda pensionärer belöper av den tillgängliga utdelningssumman, skulle följden bli att pensionernas belopp komme att nedgå. Väl skulle genom den föreslagna garantien förhindras att pensionerna komme att sjunka ned under vissa minimibelopp; men det oaktat skulle den möjligheten kvarstå, att nuvarande pensionärer ävensom efterlevande efter sådana nuvarande delägare, som icke ingå på den nya ordningen, skulle kunna få det sämre ställt i pensionshänseende än om kassans omgestaltning icke företagits. För att icke något befogat klander i detta avseende må kunna riktas mot förslaget om kassans omgestaltning i sammanhang med övertagandet av tjänst- och nådårsförmånen och emeritilöner under motsvarande tid bör enligt kommitténs mening vad som skulle från grundfonden och tillskottsfonden utgå i pension till nytillträdande pensionärer under tid, då de enligt nu gällande bestämmelser skulle hava åtnjutit tjänst- och nådår eller emeritilön, i stället anvisas att utgå av de medel, som kassan erhåller genom övertagande av berörda förmåner. I den försäkringstekniska utredningen har föreslagits, att för nu ifrågavarande ändamål skulle till en var av nämnda fonder årligen överföras av de nya inkomsterna vissa belopp, som för dessa pensionsberättigade skulle, för enkel pensionslott räknat, motsvara 300 kronor + 8 procent av delaktighetsbeloppet och alltså ungefär bereda de gamla fonderna ersättning för den ytterligare belastningen. Kommittén har emellertid för vinnande av full rättvisa funnit lämpligare att gå en annan väg, varvid de gamla fonderna hållas alldeles fria från pensioneringen av efterlevande under tid, då tjänst- och nådårsförmån eller emeritilön skulle enligt nuvarande bestämmelser hava av dem åtnjutits. Kommittén föreslår nämligen, att dessa pensionärer avskiljas från dem, som få pension från de gamla fonderna, och i stället erhålla motsvarande pensionsbelopp från de medel, som till kassan inflyta genom övertagandet av tjänst- och nådårsförmånen och emeritilöner under motsvarande tid. Denna särskilda pensionering har i den försäkringstekniska utredningen beräknats draga en kostnad av inmot 53,000 kronor under det första året och därefter årligen omkring 80,000 kronor med ett nuvärde av 1,925,000 kronor.

Under tid, då tjänst- och nådår eller emeritilön åtnjutes av efterlevande, är enligt gällande reglemente för kassan förmånens innehavare skyldig att till tillskottsfonden erlægga vanlig årsavgift av två procent å den avlidnes delaktighetsbelopp. Då nu enligt kommitténs förslag nämnda förmåner övergå till kassan, måste — för att icke rubba pensionärernas rätt, som i hög grad är beroende av de till tillskottsfonden inflytande avgifterna — sådana avgifter även efter kassans omgestaltning tillföras nämnda fond för tid, då enligt nu gällande bestämmelser tjänst- och nådår skulle hava åtnjutits eller emeritilön uppburits av efterlevande. Den tillskottsfonden under ifrågavarande tid tillkommande avgift bör alltså enligt kommitténs förslag gäldas av de medel, som kassan erhåller.

ler genom övertagande av berörda förmåner. Årskostnaden har beräknats uppgå till 8,064 kronor med ett nuvärde av 196,000 kronor.

Tjänst- och nådårsrätten har, såsom förut framhållits, medfört, att vederbörande haft gott rådum för anskaffande av annan bostad till den tid, då prästbostället måste lämnas. Det kan icke anses lämpligt, att, då berörda förmån bortfaller, vederbörande skulle nödgas omedelbart efter dödsfallet avflytta från bostället. Med hänsyn härtill och då i regel en avsevärd tid måste till följd av proceduren vid prästerliga befattningars tillsättande förflyta efter dödsfallet, innan ny ordinarie innehavare kan tillträda bostället, anser kommittén lämpligt, att präststärbhus må, på sätt tillämpas å vissa andra områden, under någon tid kvarbo i tjänstebostaden mot skyldighet att i likhet med av domkapitel under vakans tillsatt vårdare taga vård om bostaden och däri upplåta erforderligt utrymme åt den, som i egenskap av vikarie uppehåller befattningen eller eventuellt blivit ordinarie innehavare av densamma. Då tiden för bibehållandet av bostaden synes böra bestämmas i förhållande till de vanliga flyttningstiderna i stad, den 1 april och den 1 oktober, samt en tid av minst tre månader torde böra anslås såsom nödigt rådum, har kommittén tänkt sig att stadgande bör meddelas därom, att stärbhus efter präst, med vars befattning är förenad tjänstebostad, äger kvarsitta i bostaden till den flyttningsdag, som inträffar närmast efter det att tre månader förflutit från befattningshavarens dödsfall; och framlägger kommittén förslag till bestämmelser i detta avseende. Sådan rätt synes böra tillkomma i tjänstebostaden boende stärbhusdelägare efter boställshavare och alltså icke endast änka eller barn; men någon förpliktelse att kvarbo under sålunda avsedd tid synes icke böra förefinnas.

Såsom förut framhållits skulle enligt kommitténs förslag 55-åriga ogifta döttars rätt till pension från kassan avvecklas, varjämte sjukpensioneringen skulle avsevärt inskränkas. Bland de ändringar, som av kommittén i övrigt ifrågasätts, torde redan i detta sammanhang få framhållas följande. Av skäl, som kommittén blir i tillfälle att längre fram närmare angiva, tänker sig kommittén, att blivande innehavare av befattning vid ecklesiastiskt konsistorium bör uteslutas från delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassa, i vilket fall konsistorienotarie i stället hänvisas att för familjepensionering anlita civilstatens änke- och pupillkassa. Vidare har kommittén funnit sig böra i vissa fall förordna, att förhöjning av delaktighetsbelopp i prästerskapets änke- och pupillkassa vinnes utan sammanhang med lönereglering eller genom egentlig befordran vunnen löneförhöjning. Då kassans bolagsstämma genom upprepade beslut ansett skäligt, att delaktighetsbeloppet i kassan bör för extra ordinarie präst höjas från nuvarande beloppet 600 kronor till 1,800 kronor såsom mera motsvarande vad som i allmänhet minst tillkommer en adjunkt samt att förhöjning av sistnämnda belopp bör inträda efter intjänande av ålderstillägg, där sådana förekomma, har nämligen kommittén biträtt detta förslag, dock med den begränsning att förhöjningen må bland nuvarande delägare tillgodonjutas endast av den, som ingår på den nya ordningen; och såsom jämväl längre fram kommer att närmare motiveras har under vissa förutsättningar förhöjt delaktighetsbelopp ansetts böra beredas s. k. långvakansvikarier.

Vidare vill kommittén, som förut antytt, att den förbättrade pensioneringen bör ordnas genom nya fonder i kassan, nu påpeka, att kassans inkomst genom övertagandet av tjänst- och nådårsförmånen och genom emeritilöner under mot-

svarande tid enligt förslaget skall ingå till en fond, som vid det förhållande att den är avsedd att reglera såväl kompensationen för avståendet av berörda förmaner som och garantien för vissa minimipensioner lämpligen synts böra benämnas regleringsfonden. De nya avgifterna samlas i en annan fond, som fått namn av försäkringsfonden. Till sistnämnda fond skall från regleringsfonden betalas vad som enligt försäkringsteknisk beräkning erfordras för att efterlevande efter nuvarande delägare, som ingått på den nya ordningen, må tillgodonjuta den förbättrade pensioneringen utan att härför av delägaren uttagas några avgifter för den förflutna delägartiden. Om nuvarande delägare mera allmänt avsluta sig till den nya ordningen, skulle alltså ett mycket avsevärt belopp från regleringsfonden inbetalas till försäkringsfonden omedelbart vid det nya reglementets ikraftträdande. Då emellertid de nya inkomsterna endast småningom inflyta till regleringsfonden, kan denna fond icke väntas redan då kunna fullgöra sådan inbetalning; men kommittén har tänkt sig att vad som sålunda åligger regleringsfonden att betala till försäkringsfonden må hos sistnämnda fond bokföras såsom en fordran, löpande med fyra procent ränta, och hos regleringsfonden såsom en skuld till motsvarande belopp, och att tills vidare endast, i den mån verklig utbetalning av pension från försäkringsfonden skall äga rum till efterlevande efter delägare i denna fond, den i sådant fall regleringsfonden åliggande inbetalning skall behöva äga rum. Allt efter som regleringsfonden erhåller till densamma anslagna inkomster, som ej behöva tagas i anspråk för betalning av annan skuld, för vilken fonden kan vara betalningsskyldig, eller för fullgörande av förut angivna garanti av vissa minimipensioner eller för utgivande av begravningshjälp, bör regleringsfonden avbetala sin skuld till försäkringsfonden.

Emellertid är det ganska säkert, att, innan regleringsfonden mottagit erforderliga medel, anspråk komma att ställas på fonden att utgiva begravningshjälp eller bestrida kostnaderna för den ökade pensionering, som föranledes av tjänst- och nådårets indragning, eller eventuellt infria förberörda garanti för ett eller annat år. Härför böra visserligen såsom i den försäkringstekniska utredningen jämväl framhållits i första hand kunna anlitas de till försäkringsfonden inflytande delägaravgifterna, vilka alltså mot räntegottgörelse skulle placeras såsom lån till regleringsfonden. Men enligt vad berörda utredning tillika giver vid handen är det sannolikt, att nämnda utväg att skaffa medel åt regleringsfonden icke kommer att visa sig vara tillfyllest; utan regleringsfonden kommer helt säkert att behöva ett förskott i avvaktan på att inkomsterna av tjänst- och nådår inflyta; och har kommittén tänkt sig, att sådant förskott, vilket i nämnda utredning beräknas till ett sammanlagt belopp av 200,000 kronor, må kunna av kassans direktion för regleringsfondens räkning erhållas hos kyrkofonden mot direktionens förbindelse, löpande med fyra procent ränta, och med återbetalningsskyldighet i den mån till regleringsfonden inflyta till fonden anslagna inkomster, som icke behöva för löpande utgifter användas, allt enligt de närmare bestämmelser, varom överenskommelse träffas mellan direktionen, å ena, samt statskontoret, såsom förvaltare av kyrkofonden, å andra sidan, eller som, i brist av överenskommelse dem emellan, föreskrivas av Kungl. Maj:tt.

Innan kommittén avslutar den allmänna redogörelsen för innebörden av sina förslag återstår för kommittén att till behandling upptaga ett med förevarande fråga sammanhängande spörsmål, som berör statsverket, nämligen spörsmålet, huruvida den provision, som kassan hittills fått erlægga till de ecklesistiska konsistorierna för de medel, som genom konsistorierna inlevereras till kassan, fort-

farande bör utgå eller kan upphöra. I § 25 av nu gällande reglemente för kassan stadgas, att de behållna inkomster av ecklesiastiksysslor, som skola tillfalla kassan (vakansmedel och kadukmedel), uppbäras av konsistorierna för att till kassans direktion överlämnas och redovisas "mot hittills vanlig provision". Alltsedan kassans tillkomst har denna provision jämlikt cirkuläret den 9 februari 1844 om konsistorienotariernas uppbördsprovision utgått med sex procent av den behållna inkomsten av den för kassans räkning lediga tjänsten; och denna provision tillföll ursprungligen konsistorienotarierna såsom tillägg till deras ordinarie avlöning. Provisionen, som uppgått till ganska betydande belopp särskilt under de första årtiondena av kassans tillvaro, då vid varje tjänst, som blev ledig genom innehavarens fränfälle, ett års behållen inkomst skulle tillfalla kassan, men på senare tiden sjunkit ned till att utgöra omkring 4,000 kronor i medeltal för år, blev emellertid genom den lönereglering för konsistorienotarierna, som beslöts år 1902, förändrad från att vara ett tillägg utöver den ordinarie lönen för konsistorienotarierna till att därefter utgöra en inkomst för statsverket för att jämte andra medel användas till bestridande av konsistorienotariernas ordinarie avlöning. Konsistorienotariernas befattning med uppbörden och redovisningen av kassans inkomster av lediga prästsysslor ansågs nämligen vara ett bestyr, som ingår i deras tjänståligganden och därför icke bör betalas särskilt. Sedan provisionen från att vara en konsistorienotarierna utöver lönen tillfallande extra inkomst sålunda övergått till en statsinkomst, avsedd att användas till täckande av statens behov, hava vid upprepade tillfällen (åren 1905, 1913 och 1920) framställningar gjorts i syfte att kassans skyldighet att betala denna provision måtte upphävas eller regleras. Såväl den första av dessa framställningar, vilken stödde sig på den timade ändringen i provisionens karaktär och det förment principvidriga däri, att i den fastställda staten för konsistorienotarierna skulle ingå bidrag från en särskild korporations kassa, som ock den andra framställningen, vilken motiverades särskilt därmed, att kassan genom provisionens indragning skulle erhålla medel till avlönande av erforderliga ombud för kassan i de särskilda stiften, lämnades av Kungl. Maj:t utan bifall. Till stöd för den år 1920 gjorda framställningen, som avsåg nedsättning i provisionens beräkning till förslagsvis tre procent, anfördes, att i följd av den förändrade lagstiftning, som dåmera införts rörande prästboställes utarrendering och uppbörden av pastoralerna, konsistoriernas besvär med uppbörden och redovisningen av kassan tillfallande inkomster av lediga prästerliga befattningar så väsentligt minskats, att den nuvarande provisionen måste anses alltför hög. Till följd av remiss å sist berörda framställning inhämtade statskontoret från samtliga domkapitlen yttranden i frågan, huruvida bestyret kunde anses numera medföra avsevärt mindre besvär än förut. Enligt vad av dessa yttranden framgick rådde väl en i viss mån skiljaktig uppfattning om den nya lagstiftningens inverkan på göromålens omfattning å domkapitlens expeditioner; men även om de nya författningarna rörande prästerskapets lönerreglering m. m. icke verkat till minskning av domkapitlens arbetsbörda på det hela taget, syntes dock utredningen i övervägande grad giva stöd åt den uppfattningen, att den större enkelhet och reda, som i avseende å prästerskapets avlöningsförhållanden införts med de nya författningarna, måste med hänsyn till bestyret med uppbörd och redovisning av kassan tillfallande medel anses hava åstadkommit en väsentlig lättnad. På grund härav och då alltså det arbete, som av domkapitlen utfördes för kassans räkning numera syntes hava undergått en avsevärd minskning, framhöll statskontoret i utlåtande den 3 juni 1921, att skäl icke syntes föreligga att motsätta sig den begärda nedsättningen

i den för detta bestyr utgående provisionen, och hemställde, att framställning i sådant syfte måtte göras hos riksdagen.

Sedan åt kommittén lämnats uppdrag att utreda vissa till pensionsväsendet hörande frågor, blevo handlingarna i sistberörda ärende genom remiss den 28 oktober 1921 överlämnade till kommittén för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det lämnade uppdraget.

Efter den år 1902 beslutade löneregleringen för domkapitlens expeditioner har ifrågavarande provision blivit en inkomst för statsverket. Den har dock icke varit av sådan betydelse, att den upptagits bland inkomsterna i riksstaten under rubriken "uppbörd i statens verksamhet", utan har redovisats såsom särskilda uppbördsmedel under utgiftsanslaget "domkapitlens expeditioner". Denna provision, som till huvudsaklig del utgått å till kassan inlevererade vakansmedel, har småningom, allteftersom dessa medel redan redovisats, minskats och skulle snart nog, då vakansår åtnjutits av kassan vid alla tjänster, hava inskränkts att utgå endast å de jämförelsevis obetydliga s. k. kadukmedlen. Emellertid skall nu, enligt kommitténs förslag, kassan få övertaga ytterligare högst betydande inkomster av prästerliga tjänster; och om samma sätt för uppbörd och redovisning av dessa nya inkomster skulle tillämpas, blir frågan om provisionen åter av ganska stor betydelse. Det beräknas nämligen, att i framtiden, då icke längre någon personlig rätt till tjänst- och nådår kvarstår, inkomsten av den till kassan indragna rätten och av emeritilön under motsvarande tid kommer att uppgå till omkring 160,000 kronor årligen. Även om härifrån avräknas vad som härleder sig från kassan tillkommande emeritilöner, vilka icke redovisas genom domkapitlen, skulle dock genom provisionen å återstoden kassans utgift av ifrågavarande slag ökas med ett avsevärt belopp. Härvid är tillika att märka, hurusom till efterlevande efter nuvarande delägare i kassan, som avstå från tjänst- och nådårsrätten, skall enligt kommitténs förslag utbetalas vad kassan erhållit i inkomst av delägarens tjänst under tid, motsvarande tjänst- och nådåret, efter avdrag av vissa förut givna kompensationsbelopp; och om kassan får erlägga provision å berörda inkomst, bör kassan givetvis hava rätt att göra ytterligare avdrag för provisionsbeloppet, med påföljd att i själva verket änkan eller barnen drabbas av provisionen.

På grund härav har kommittén till en början tagit i övervägande, huruvida icke numera, då prästerskapets löne-medel i regel utbetalas genom kyrkoråden, en omläggning av uppbörden och redovisningen av kassan tillkommande prästerliga löne-medel lämpligen skulle kunna äga rum och därigenom kostnader av ifrågavarande slag undvikas. Men liksom kommittén, vilken vid första påseendet fann det ändamålsenligt, att uppbörden och redovisningen av avgifterna till kassan överflyttades från kontraktsprostarna till kyrkoråden, vid närmare granskning måste stanna vid den uppfattning, att sådant bestyr icke lämpligen kunde påläggas kyrkoråden, så har kommittén också vid närmare undersökning av förhållandena funnit, att, ehuru kassans tjänst- och nådårsinkomster i regel finnas att lyfta hos kyrkoråden, det dock knappast läte sig göra att utan särskild ersättning pålägga dem leverering och redovisning till kassan. Den nu undanskjutna frågan om anställande av särskilda avlönade stiftsombud för kassan skulle då åter bliva aktuell, varvid kostnaden måhända måste stanna å kassan eller åtminstone icke på samma uppenbart klara grunder som då det gäller provisionen kunde avdragas å ankors eller barns ersättning för tjänst- och nådårsförmånen. Kommittén har därför funnit sig nödsakad att i sitt förslag till förnyat reglemente för kassan bibehålla domkapitlen vid deras nuva-

rande ställning av mellanhand för uppbörd och redovisning av medel mellan kyrkoråden och kassan.

Vid sådant förhållande kan man icke förbigå spørgsmålet om provisionens bibehållande eller upphävande, och därvid må ej heller förbises, att domkapitlens besvär för kassans räkning säkerligen kommer att avsevärt ökas, när kassan får övertaga ankors och barns hittillsvarande rätt till behållna löninkomsten under tjänst- och nådår. I detta sammanhang vill kommittén icke underlåta att erinra, hurusom, där kassor, som bildats för pensionering av efterlevande efter befattningshavare i statens tjänst, äga åtnjuta vissa indirekta förmåner, sådana medel i vissa fall uppbäras och redovisas av vederbörande verk utan att den mottagande kassan drabbas av någon kostnad därför. Vidare torde uppmärksamheten jämväl få fästas därå, att civilstatens änke- och pupillkassa, som före dess omorganisation med 1908 års ingång avlönade särskilt ombud vid varje till kassan anslutet verk för ombesörjande av uppbörd och redovisning av delägares avgifter, därefter fått dessa avgifter kostnadsfritt uppburna och redovisade av vederbörande verk. Ehuru det är uppenbart, att dessa förhållanden icke hava sin fulla motsvarighet och alltså icke kunna direkt åberopas såsom precedensfall, när det nu gäller prästerskapets änke- och pupillkassa och således pensionering av efterlevande efter befattningshavare, som icke äro att hänföra till statstjänare i egentlig mening, vill det dock synas kommittén, som om vad sålunda förekommit på likartade områden skulle utgöra ett gott stöd för kommitténs uppfattning, att nu ifrågavarande provision icke längre bör uttagas. Följden härav skulle bliva, att ytterligare tillgång beredes för kassan att användas till pensioneringens förbättrande. Då enligt kommitténs förslag några statsmedel icke i annan form skola anlitas för genomförande av kommitténs förslag om beredande av pensionsförbättring, har kommittén å andra sidan funnit lämpligt, att staten icke undandrager sig den indirekta hjälp åt kassan, som sålunda skulle följa av ett avstående av provisionen för framtiden. För upphävande av kassans skyldighet i detta avseende torde erfordras särskilt medgivande av riksdagen; och framlägger kommittén förslag härutinnan.

Slutligen må framhållas, att kommittén, i vars uppdrag jämväl ingår att taga i övervägande, i vilken mån det må finnas lämpligt att fortgå på den centralisering av pensionsväsendet, som hittills utmynnat i upprättandet av statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. samt i inordnandet av åtskilliga kassor under nämnda anstalts direktion, visserligen övervägt, huruvida icke prästerskapets änke- och pupillkassa borde anslutas till samma anstalt eller inordnas bland de under anstaltens direktion lydande kassorna, men att, ehuru vissa fördelar därav otvivelaktigt vore att vinna, särskilt till minskande av förvaltningskostnaden och beredande därigenom av ökade medel för själva pensioneringen, kommittén likväl, med hänsyn särskilt till kassans egendomliga konstruktion, som kommittén funnit sig nödsakad att i huvudsakliga delar tills vidare lämna orubbad, funnit övervägande skäl föreligga för kassans bibehållande tills vidare såsom fullt fristående institution. Till följd härav har kommittén beträffande de delar av förslaget till förnyat reglemente för kassan, vilka handla om kassans organisation och överstyrelse, i huvudsak följt motsvarande delar av det å bolagsstämman med fullmäktige för kassans delägare godkända förslaget till nytt reglemente.

Såsom sammanfattning av det föregående må framhållas, att huvudgrunderna i kommitténs förslag innebära:

att den stärbhus efter innehavare av prästerlig befattning enligt prästerskapets

privilegier tillförsäkrade rätten till tjänst- och nådår jämte den därav härflytande rätten för änka eller barn efter såsom emeritilöntagare avliden f. d. innehavare av befattning med tjänst- och nådårsrätt att uppbära emeritilönen under tid, motsvarande tjänst- och nådår, upphäves dock att dylik rätt, som uppkommit före ikraftträdandet av beslutet om upphävandet, lämnas oförkränt;

att behållen inkomst av befattning under tid, då den enligt nu gällande bestämmelser skulle hava på grund av tjänst- och nådårsrätt tillfallit stärbhuset efter innehavare av prästerlig befattning, ävensom emeritilön för tid, då densamma enligt nu gällande bestämmelser skulle hava tillkommit änka eller barn efter emeritilöntagaren, skola, i den mån dessa förmåner icke fortfarande skola till stärbhus utgå, tills vidare tillkomma prästerskapets änke- och pupillkassa;

att de kassan härigenom tillfallande inkomster, vilka, under förutsättning att kassan får för all framtid åtnjuta desamma, beräknas hava ett nuvärde av kr. 5,713,000: —, skola användas till nedan angivna ändamål med belopp, som beräknas hava följande nuvärden, nämligen:

till förbättrad pensionering av efterlevande efter kassans nuvarande delägare, som ingått på den nya ordningen (retroaktiv- och befordringsavgifter)	kr. 1,698,000: —
till avgifter till tillskottsfonden under tid, motsvarande tjänst- och nådår	„ 196,000: —
till bestridande av kostnaderna för den tidigare pensionering, som föranledes av tjänst- och nådårsrättens bortfallande	„ 1,925,000: —
till begravningshjälp	„ 841,000: —
till beredande av full kompensation åt efterlevande efter nuvarande delägare	„ 76,000: —
överskott	„ 977,000: —
	kr. 5,713,000: —

att berörda överskott i främsta rummet avses såsom säkerhetsmarginal till fyllande av den förbindelse, kassan ikläder sig, att enkel pensionslott, d. v. s. pension till änka utan barn, skall utgöra minst 300 kronor med tillägg, motsvarande 8 procent av delaktighetsbeloppet, samt övriga pensioner i stadgat förhållande till sådan pensionslott;

att emellertid förefintligheten av detta överskott giver anledning antaga att rätten för kassan att åtnjuta tjänst- och nådårsförmånen icke med nödvändighet behöver upplåtas för all framtid utan kan upphöra, när det visar sig att till kassan influutit tillräckliga medel att säkerställa uppfyllandet av dess nya förbindelser;

att den förbättrade pensioneringen åsyftar, att uppbringa pensionerna så, att enkel pensionslott skall utgöra 300 kronor med tillägg, motsvarande 15 procent av delaktighetsbeloppet, samt övriga pensioner i stadgat förhållande till sådan pensionslott, dock att den nya pensioneringen icke omfattar 55-åriga ogifta döttrar och ej heller gäller överåriga sjuka barn annat än under vissa begränsade förutsättningar;

att den förbättrade pensioneringen skall — oberäknat särskilt anslagna medel för att efterlevande efter nuvarande delägare, som ingå på den nya ordningen, må utan att av delägaren uttages avgift för den förflutna delägartiden tillgodonjuta den förbättrade pensioneringen — åstadkommas genom en ny årsavgift av 1.3 procent av delaktighetsbeloppet;

att efterlevande efter delägare, som ingått på den nya ordningen eller eljest är underkastad densamma, få såsom begravningshjälp uppbära ett belopp, motsvarande 10 procent av delaktighetsbeloppet, dock högst 500 kronor;

att stärbhus, som icke längre äger åtnjuta tjänstår eller tjänst- och nådår, må kvarbo i den avlidnes tjänstebostad till den för stad gällande flyttningsdag, som först infaller efter det tre månader förflutit efter dödsfallet, dock med skyldighet att, i likhet med av domkapitel tillsatt vårdare under vakans, taga vård om bostaden och däri upplåta erforderligt utrymme för den, som i egen-skap av vikarie uppehåller befattningen eller såsom ordinarie innehavare till-trätt densamma; samt

att pensionsförhållandena för olika grupper av pensionärer komma att ställa sig på följande sätt:

1) nuvarande pensionärer ävensom efterlevande efter sådana nuvarande del-ägare, som icke ingå på den nya ordningen, bibehålla den rätt till pension, som tillkommer dem enligt nuvarande reglementet, samt erhålla förenämnda garanti för att pensionen icke skall understiga visst belopp;

2) efterlevande efter nuvarande delägare, som ingår på den nya ordningen, ävensom efterlevande efter blivande delägare äga — de förra utan att av del-ägaren uttagits avgift för delägartid, som förflutit före den nya ordningens in-förande — tillgodonjuta den förbättrade pensioneringen, varvid dock ej längre någon pensionsrätt tillkommer 55-åriga ogifta döttrar samt sjuklighetspensio-neringen inskränkts att äga rum endast under vissa begränsade förutsättningar.

På de huvudgrunder, som sålunda angivits, har kommittén byggt sitt här ne-dan intagna förslag till förnyat reglemente för prästerskapets änke- och pupill-kassa. I den mån de särskilda stadgandena i reglementsförslaget ansetts kräva närmare förklaring eller ytterligare belysning, blir kommittén i tillfälle att i så-dana hänseenden uttala sin mening i den speciella motivering, som åtföljer reglementsförslaget.

Förslag

till förnyat reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa.

Kassans ändamål och delägare.

1 §.

Kassan har till ändamål att bereda pension åt avliden delägarers änka och barn ävensom begravningshjälp till delägarers stärbhus.

2 §.

Förpliktad till delaktighet i kassan är präst i svenska kyrkan så ock ordinarie tjänsteman hos kassan.

Kassans fonder.

3 §.

Kassans tillgångar äro fördelade på fyra fonder, nämligen:

- 1) grundfonden,
- 2) tillskottsfonden,
- 3) försäkringsfonden, samt
- 4) regleringsfonden.

4 §.

1. I grundfonden ingå följande medel:

a) vad som icke redan till kassan redovisats av den åt kassan vid dess bildande medgivna förmånen av ett års behållen inkomst av varje befattning, med vilken följer delaktighet i kassan;

b) behållen inkomst av befattning, med vilken följer delaktighet i kassan, under tid, då lönen vid densamma icke skall tillfalla ordinarie innehavare eller hans stärbhusdelägare eller vakansvikarie eller, enligt vad i 9 § 1 mom. a) stadgas, regleringsfonden;

c) donation, där ej annorlunda av givare bestämts,

d) avkastning av fondens kapital.

2. Grundfondens utgifter äro:

- a) förvaltningskostnader;
- b) de pensionsandelar, som enligt 27 § 1 mom. skola bestridas av grundfonden.

5 §.

1. I tillskottsfonden ingå följande medel:

- a) de delägaravgifter, som enligt 15 § skola tillfalla denna fond;
- b) avkastning av fondens kapital.

2. Tillskottsfondens utgifter äro de pensionsandelar, som enligt 27 § 1 mom. skola från denna fond bestridas.

6 §.

Uppkommer kapitalvinst vid förvaltningen av grundfonden eller tillskottsfonden eller inträffar kapitalförlust vid denna fondförvaltning, skall vinsten eller förlusten delas mellan de båda fonderna i förhållande till varderas storlek enligt sista bokslutet.

7 §.

1. Delaktighet i försäkringsfonden erhålles omedelbart vid detta reglementes ikraftträdande av sådan delägare i kassan, som före den — förklarar, att han underkastar sig bestämmelserna i detta reglemente, samt, om han är innehavare av befattning, med vilken följer rätt för efterlevande till tjänst- och nådår, att han för sina stärbhusdelägare avstår från nämnda rätt, eller om han är innehavare av emeritilön för sådan befattning, att han för sina efterlevande avstår från rätten att under motsvarande tid bibehålla emeritilönen.

2. Delägare, som vid detta reglementes ikraftträdande icke innehar ordinarie prästerlig befattning och ej heller begagnat sig av sin rätt till att omedelbart vinna delaktighet i försäkringsfonden, må, när han därefter tillträder ordinarie befattning, vinna delaktighet i nämnda fond med skyldighet att underkasta sig därför gällande bestämmelser, där han hos kassans direktion anmäler sin önskan inom nittio dagar efter utnämningdagen och erlägger vad som för sådant fall stadgas i 19 § 2 mom.

3. Den, som efter detta reglementes ikraftträdande inträder såsom delägare i kassan, blir omedelbart delaktig även i försäkringsfonden och underkastad för sådan delaktighet givna bestämmelser.

8 §.

1. I försäkringsfonden ingå följande medel:

a) tillskott från regleringsfonden till belopp, som enligt försäkringstekniska grunder erfordras för att åt efterlevande efter dem av kassans nuvarande delägare, som ingå i försäkringsfonden, utan annan avgift för redan förfluten tid än i 19 § 2 mom. sägs bereda den pension, som följer med delaktighet i nämnda fond,

b) delägares avgifter enligt 19 §,

c) kapitalvinst,

d) avkastning av fondens kapital.

2. Försäkringsfondens utgifter äro:

a) de pensionsandelar, som enligt 27 § 3 mom. skola utgå från denna fond,

b) kapitalförlust.

3. I det årliga bokslutet för försäkringsfonden skall sammanlagda värdet av alla löpande utfästelser av pension från fonden beräknas enligt nettometoden i överensstämmelse med föreskrifterna i 87 § i lagen om understödsföreningar den 29 juni 1912. Till grund för beräkningen läggas fyra procent räntefot, de engångsvärden för en familjepension å en krona, vilka finnas angivna i tab. I vid detta reglemente, den inom kassan under åren 1875—1916 vunna erfarenheten om delägarnas dödlighet enligt nyssnämnda tabell samt 1907 års åldersförsäkringskommittés dödlighetstabell för kvinnor; och tages därvid icke

hänsyn till att änka kan ingå nytt äktenskap eller att barn kan dö eller ingå äktenskap före uppnådd ålder av 21 år.

4. Hava enligt gjort bokslut försäkringsfondens inkomster för året icke åtgått till utbetalning av nämnda fond åliggande pensionsandelar och till fyllnad i fonden, så att densamma enligt 3 mom. motsvarar dess löpande utfästelser, eller uppstår härvid brist, föres överskottet till eller täckes bristen från regleringsfonden.

9 §.

1. I regleringsfonden ingå följande medel:

a) behållen inkomst av med delaktighet i kassan förenad befattning även som emeritilön för sådan befattning under tid, då denna inkomst eller lön enligt förut gällande bestämmelser om rätt till tjänst- och nådår och om åtnjutande av emeritilön under motsvarande tid skulle hava tillfallit stärbhus efter den, som blivit delaktig i försäkringsfonden,

b) överskott i försäkringsfonden, som i 8 § 4 mom. avses,

c) kapitalvinst,

d) avkastning av fondens kapital.

2. Regleringsfondens utgifter äro:

a) årsavgift till tillskottsfonden under tid, som i 1 mom. a) här ovan avses,

b) de tillskott till försäkringsfonden, som i 8 § 1 mom. a) och 4 mom. omförmälas,

c) de pensionsandelar, som enligt 27 § 2 och 3 mom. skola från regleringsfonden bestridas,

d) begravningshjälp enligt 34 §,

e) de engångsersättningar, som i vissa fall skola enligt 65 § utbetalas för avstående av rätten till tjänst- och nådår eller till emeritilön under motsvarande tid.

10 §.

Inkomst, varom i 4 § 1 mom. a) säges, tillfaller kassan, då befattning, från vilken sådan inkomst ännu icke erhållits, första gången efter ordinarie innehavares avgång varder ledig, där ej för särskilt fall av Kungl. Maj:t annorlunda förordnas.

11 §.

Är donation gjord till kassan, har kassans direktion att pröva, huruvida därvid bestämda villkor överensstämma med kassans ändamål och jämväl i övrigt äro för densamma gagneliga, samt att i enlighet med utgången av sådan prövning mottaga eller vägra mottaga donationen. Mottagen donation skall förvaltas i enlighet med därom meddelade föreskrifter.

Delaktighetsbelopp.

12 §.

Delägares delaktighetsbelopp beräknas på följande sätt:

1. För delägare, som innehar ordinarie befattning, skall delaktighetsbeloppet motsvara den med befattningen enligt gällande föreskrifter förenade kontanta

lönen eller, där lönen icke är i kontant belopp bestämd, det penningbelopp, som Kungl. Maj:t lagt till grund vid löneregleringen, med de tillägg och förändringar, som grunda sig på särskilda beslut av Kungl. Maj:t. I delaktighetsbeloppet inräknas tjänstgöringspenningar, där sådana förekomma, ävensom ålderstillägg, därest de äro med tjänsten förenade, oberoende av huruvida delägaren blivit av sådant lönetillägg delaktig; däremot tages icke hänsyn till värdet av naturaförmåner eller utöver den reglerade lönen utgående ersättning för dylik förmån eller genom donation eller eljest föranledd särskild förmån utöver lönen. Där beloppet vid sådan beräkning icke slutar å fullt hundratal kronor, avjämnas delaktighetsbeloppet till närmast högre fulla hundratal kronor. Delaktighetsbeloppet, som icke för någon må understiga 1,800 kronor, är för kyrkoherde lägst 4,500 kronor och för komminister lägst 3,000 kronor.

Är delägare ordinarie innehavare av mer än en befattning, varom nu är fråga, skall delaktighetsbeloppet för honom avpassas med hänsyn till sammanlagda lönebeloppen, om det därigenom varder högre än eljest; dock må, där någon innehar två eller flera prästerliga befattningar i territoriella församlingar, sådan delägares delaktighetsbelopp avpassas endast efter lönen vid den befattning, som medför högsta delaktighetsbeloppet.

2. Där ordinarie eller extra ordinarie präst under minst tre år i följd innehaft förordnande såsom vikarie å vakanssatt tjänst med rätt att uppbära de med tjänsten förenade förmåner, skall därefter i fråga om delaktighetsbelopp så anses, som vore han ordinarie innehavare av den tjänst, varå han hade förordnande vid treårsperiodens utgång, därest denna medför högre delaktighetsbelopp än det, som eljest skulle hava varit för honom gällande.

3. För annan än i 2 mom. avsedd icke ordinarie präst är delaktighetsbeloppet, under förutsättning att han vunnit delaktighet i försäkringsfonden, 1,800 kronor med vederbörlig förhöjning i förekommande fall vid tillträdande av ålderstillägg, men eljest 600 kronor.

4. Delägare, för vilken lönen varder lägre eller som tillträder emeritilön eller pension eller efter frånträdande av prästerlig befattning kvarstår i prästämbetet, bibehåller det delaktighetsbelopp, som före sådan förändring var för honom gällande.

Vad sålunda stadgas gäller även för det fall att delägare, vars delaktighetsbelopp avpassats efter lönen vid mer än en befattning, frånträder någon av dem.

5. Kan i något fall delaktighetsbelopp icke bestämmas med tillämpning av här meddelade föreskrifter, skall frågan därom underställas Kungl. Maj:ts prövning.

13 §.

Om befattning, som innehaves av delägare i kassan, icke är ordinarie prästerlig befattning i egentlig mening, men likväl kan anses vara i väsentlig mån jämnställd med dylik, äger kassans direktion bestämma, att den med hänsyn till innehavarens delaktighet i kassan skall anses såsom ordinarie, under förutsättning att betryggande förbindelse erhålles att kassan vid inträffande ledighet skall komma i åtnjutande av den inkomst av befattningen, som i 4 § 1 mom. a) och b) omförmäles, eller den ersättning därför, som kassans direktion prövar skälig.

14 §.

Delägare, som lämnar prästämbetet, förlorar delaktigheten i kassan, därest han icke inom nittio dagar därefter hos kassans direktion anmäler sin önskan

att kvarstå. Har sådan anmälan skett, bibehålles den anmälade vid sitt senaste delaktighetsbelopp.

Avgifter till kassan.

15 §.

Deläggares avgifter till tillskottsfonden äro årsavgift, retroaktivavgift och åldersskillnadsavgift.

16 §.

1. Årsavgift, som avses i 15 §, utgår med 2 procent av delaktighetsbeloppet.
2. Den, som innehar förordnande såsom vikarie å vakanssatt tjänst eller eljest såsom vikarie äger uppbära de med ordinarie tjänst förenade löneförmåner, är skyldig erlägga årsavgift beräknad efter det delaktighetsbelopp, som gäller för ordinarie innehavare av tjänsten. Ordinarie präst, som under dylikt förordnande avstår hela den med hans ordinarie befattning förenade lönen, så ock extra ordinarie präst, som innehar dylikt förordnande, är under tiden befriad från erläggande av honom eljest åliggande årsavgift.

3. Delägare skall erlägga årsavgift från början av det räkenskapsår, under vilket han inträtt i kassan, till och med det räkenskapsår, under vilket han avlider eller hans delaktighet i kassan eljest upphör.

Under nådår erlägges av förmånens innehavare årsavgift efter det delaktighetsbelopp, som senast varit för den avlidne delägaren gällande.

Under tid, då behållen inkomst av befattning eller emeritilön enligt 9 § 1 mom. a) tillfaller regleringsfonden, skall stadgad årsavgift till tillskottsfonden utgå från regleringsfonden.

4. Årsavgift för löpande räkenskapsår förfaller till betalning i maj månad. Avgiften erlägges till kontraktsprosten i det kontrakt, dit den församling hör, inom vilken delägaren är kyrkobokförd, men omedelbart till kassan av i Stockholm kyrkobokförd delägare.

Årsavgift, som ej kan på nu angivet sätt erläggas, inbetalas till kassan inom en månad efter det kassans meddelande om beloppet kommit vederbörande tillhanda.

5. Inträder förhöjning av delaktighetsbelopp, skall däremot svarande förhöjd årsavgift erläggas till kassan för tiden efter det förhöjningen inträtt, dock att, om delaktighetsbeloppet höjts i sammanhang med befordran och företräddaren erlagt avgiften för löpande räkenskapsår, denne äger genom förmedling av kassan erhålla gottgörelse i mån av tillträddarens andel i lönen för året.

17 §.

Retroaktivavgift, som avses i 15 §, beräknas på sätt tab. III utvisar och erlägges av delägare, som inträder i kassan efter fyllda 25 år, för de år, varmed hans ålder vid inträdet överskjuter 25.

Sådan avgift erlägges inom en månad efter det meddelande från kassan om beloppet kommit delägaren tillhanda.

18 §.

1. Åldersskillnadsavgift, som avses i 15 §, beräknas på sätt tab. IV utvisar.

2. Sådan avgift erlägges av delägare, vilkens maka är mer än tio år yngre än han själv och beräknas därvid avgiften efter makarnas ålder vid äktenska-

pets ingående, därest detta ingåtts före delägares inträde i kassan, men eljest efter makarnas ålder vid mannens inträde i kassan.

3. Åldersskillnadsavgiften erlägges på en gång inom en månad efter det meddelande från kassan om beloppet kommit delägaren tillhanda eller må, om beloppet överstiger etthundra kronor och delägaren inom nyssnämnda tid hos kassans direktion anmäler sin önskan, erläggas genom årliga inbetalningar på sätt tab. IV B utvisar. Delägare, som valt att genom årlig inbetalning erlägga denna avgift, må dock efter anmälan hos kassan fullgöra inbetalningen på en gång med belopp, som av kassans direktion efter försäkringstekniska grunder bestämmes.

4. Väljer delägare att erlägga åldersskillnadsavgift genom årlig inbetalning, skall avgiften för hela det då löpande räkenskapsåret erläggas inom en månad efter därom erhållet meddelande; för följande räkenskapsår sker uppbörden i sammanhang med vederbörandes årsavgift.

5. Skyldighet att erlägga sålunda till årlig inbetalning fördelad åldersskillnadsavgift upphör med utgången av det räkenskapsår, under vilket delägares delaktighet i kassan upphör eller endera av makarna avlider eller äktenskapet eljest upplöses.

6. Delägare, som ingår äktenskap, är skyldig att ofördröjligen till kassan insända anmälan därom med bifogande av kontrahenternas åldersbevis jämte utdrag ur vigselboken.

19 §.

1. Delägare, som vunnit delaktighet i försäkringsfonden, skall utöver de avgifter, som enligt föregående paragrafer skola av honom erläggas till tillskottsfonden, betala årsavgift till försäkringsfonden. Denna avgift utgör 1.3 procent av delaktighetsbeloppet.

2. Sådan avgift erlägges för samma tid, under vilken enligt detta reglemente årsavgift till tillskottsfonden skall erläggas, dock skall delägare, som på sätt i 7 § 2 mom. avses vunnit delaktighet i försäkringsfonden först i sammanhang med befordran till ordinarie befattning, på en gång till försäkringsfonden erlägga de avgifter, som av honom skulle hava till fonden betalts, om han vid detta reglementes ikraftträdande blivit delaktig i fonden, med tillägg av ränta efter sex procent å varje årsavgifts belopp från och med månaden näst efter den, då avgiften skulle hava erlagts, till dess betalning sker.

Beträffande uppbörd eller inbetalning av avgiften till försäkringsfonden gäller vad i sådant avseende är stadgat rörande den till tillskottsfonden ingående årsavgiften.

20 §.

1. Delägares förfallna men oguldna avgifter må utan föregående dom eller utslag utmätas; och skall det ankomma på kassans ombudsman att härutinnan vidtagna erforderliga åtgärder.

2. Försummar delägare att inom föreskriven tid inbetala honom åliggande avgift, skall han därå gälda ränta efter sex procent om året från och med månaden näst efter den, då avgiften skolat erläggas, till dess betalning sker.

3. Delägares avgift, som är ogulden, då rätt till pension för efterlevande inträder, gottgöres kassan genom avdrag å den del av pensionen, som ej utgår av grundfonden, på sätt kassans direktion närmare bestämmer.

4. Behörigen erlagda avgifter återbetalas icke.

Pensionsrätt och pensionsbelopp.

21 §.

Pensionsberättigade äro under de i 22 och 23 §§ angivna villkor:

- a) delägares efterlämnade änka samt
- b) avliden delägares eget arvsberättigade barn.

22 §.

Äktenskap grundlägger icke rätt till pension från kassan, om det ingås efter det delägaren fyllt 65 år eller under det delägaren lider av sjukdom, som inom sex månader efter äktenskapets ingående medför delägares död och utan att genom äktenskapet barn legitimeras. Dock må, där anledning finnes antaga att sjukdomens livsfarliga beskaffenhet icke varit vid äktenskapets ingående bekant för vederbörande, på kassans direktions ankomma att medgiva, att pension från kassan får utgå.

23 §.

1. Delägares efterlämnade änka är berättigad till pension, så länge hon lever ogift.

2. Delägares barn intill fyllda 21 år (minderårigt barn) är berättigat till pension, såvitt det icke är eller varit gift.

3. Efterlämnar delägare barn, som överskridit 21 års ålder samt icke är eller varit gift, och styrkes det ej mindre genom läkares intyg, att barnet alltsedan nämnda ålder varit till följd av invaliditet eller sjukdom oförmöget till arbete samt att det fortfarande är varaktigt oförmöget att med arbete försörja sig, än även att det saknar medel till nödortfigt uppehälle, må sådant barn åtnjuta pension, så länge det saknar förmåga till arbete och medel till försörjning; och må under samma förutsättningar barn, vilket såsom minderårigt åtnjuter pension, bibehålla rätt till sådan förmån efter fyllda 21 år.

24 §.

Pension utgår från och med månaden näst efter den, vari delägaren avlidit, till utgången av det pensionshalvår, under vilket pensionstagaren avlider eller rätten till pension eljest upphör. För delägares barn, som födes efter hans död, börjar pension dock ej utgå förrän från och med den dag, då barnet föddes. Ej heller må pension i något fall utgå under tid, för vilken lön vid den avlidne delägares befattning eller hans emeritilön eller pension åtnjutes.

25 §.

1. Årspension för änka utan minderårigt barn benämnes i detta reglemente enkel pensionslott.

2. För änka jämte ett eller flera minderåriga pensionsberättigade barn utgår pensionen med ett belopp, som motsvarar enkel pensionslott, förhöjd med 30 procent för ett barn, 50 procent för två barn och 10 procent därutöver för varje ytterligare barn.

3. För pensionsberättigade minderåriga barn, då pensionsberättigad änka ej finnes, utgår pensionen:

- om endast ett barn finnes, med 50 procent av enkel pensionslott,
- om barnen äro två, med ett belopp motsvarande enkel pensionslott,

om barnen äro tre, med ett belopp, som motsvarar enkel pensionslott, förhöjd med 30 procent, samt

om barnen äro fyra eller flera, med ett belopp, som motsvarar enkel pensionslott, förhöjd med 50 procent, därest barnen äro fyra, och 10 procent därutöver för varje ytterligare barn.

4. Pension enligt 23 § 3 mom. utgör i varje fall 50 procent av enkel pensionslott.

5. Vad som tillkommer flera minderåriga barn tillsammans delas dem emellan efter huvudtalet.

26 §.

Sedan efter verkställt bokslut grundfondens och tillskottsfondens behållna inkomster för sistförflutna räkenskapsåret blivt kända, beräknas den summa, som för det löpande året skall utdelas i pensioner ur grundfonden och ur tillskottsfonden efter särskilda grunder för vardera fonden, nämligen:

a) Till grundfondens vid bokslutet befintliga kapital lägges det beräknade värdet av de vid bokslutet ännu icke influtna inkomsterna enligt 4 § 1 mom. a) (se tab. V). Å denna summa beräknas ett års inkomst enligt den medelprocent, efter vilken grundfondens och tillskottsfondens medel varit under nästföregående räkenskapsår räntebärande. Av den sålunda beräknade årsinkomsten skall utdelas ett belopp (grundfondens utdelningssumma), motsvarande så många procent, som i tab. VI angivas för det löpande året.

b) Ur tillskottsfonden utdelas i pensioner ett belopp (tillskottsfondens utdelningssumma), motsvarande den i tab. VI för löpande året bestämda procenten av fondens hela under nästföregående räkenskapsår verkligen influtna inkomst.

27 §.

1. Sedan från de pensionslotter, som för löpande räkenskapsår anmälts enligt föreskriften i 29 § 3 mom., fränskilts de lotter, som tillkomma efterlevande för tid, då de enligt hittills gällande bestämmelser skulle hava ägt åtnjuta tjänst- och nådår vid den avlidnes befattning eller bibehålla hans emeritilön, skola de enligt 26 § bestämda utdelningssummorna fördelas mellan övriga anmälda pensionslotter, med iakttagande

att grundfondens utdelningssumma fördelas så att alla enkla pensionslotter uppgå till samma belopp och beloppen av övriga pensionslotter bestämmas till de procenttal av enkel pensionslott, som angivas i 25 §, samt

att fördelningen av tillskottsfondens utdelningssumma sker i förhållande till vederbörande delägars senaste delaktighetsbelopp så att varje enkel pensionslott erhåller lika procent av delaktighetsbeloppet och beloppen av övriga pensionslotter bestämmas till de procenttal av vederbörande enkla pensionslott, som angivas i 25 §.

2. De för löpande räkenskapsåret anmälda pensionärer, som undantagits vid fördelningen enligt 1 mom., erhålla pensioner till belopp, vilka bestämmas efter samma grunder, som tillämpats vid nämnda fördelning; och tagas dessa pensioner ur regleringsfonden.

3. I den mån den enligt 1 eller 2 mom. bestämda pensionen, för enkel pensionslott räknat, understiger

a) när fråga är om efterlevande efter delägarer med delaktighet i försäkringsfonden, 300 kronor med tillägg av 15 procent av delaktighetsbeloppet, och

b) när fråga är om efterlevande efter delägarer utan delaktighet i nyssnämnda fond, 300 kronor med tillägg av 8 procent av delaktighetsbeloppet,

skall skillnaden i varje fall utgå såsom fyllnadsbelopp. Sådant fyllnadsbelopp skall vad beträffar de i a) här ovan avsedda pensioner bestridas av försäkringsfondens medel, i den mån så kan ske enligt försäkringstekniska grunder, men i övrigt betalas av regleringsfonden, samt i fråga om i b) här ovan avsedda pensioner helt bestridas av sistnämnda fond.

28 §.

Har pension tillerkänts för år, för vilket pensionsutdelning redan ägt rum, uträknas sådan pensions belopp efter de grunder, som tillämpats för det pensionsår, för vilket pension skall utgå, och bestrides av regleringsfonden.

Huru pension sökes och utbetalas m. m.

29 §.

1. Sedan kassans direktion erhållit underrättelse, att delägare avlidit och efterlämnat änka eller barn, tillställer direktionen stärbhuset blankett till ansökning om pension med underrättelse om sättet för sökande och villkoren för erhållande av pension.

2. Då pension beviljas, utfärdas pensionsbrev.

3. Den, som vill komma i åtnjutande av pension, skall årligen under förra hälften av november månad därom göra anmälan, vilken, där vederbörande är bosatt å utrikes ort, insändes direkt till kassan, men eljest göres hos pastor i den församling, där vederbörande är kyrkobokförd.

Anmälan, som göres av å utrikes ort bosatt, ävensom därvid fogade intyg böra vara bestyrkta av konsul, notarius publicus eller på annat sätt, som av direktionen finnes betryggande.

Över hos pastor gjord anmälan utfärdar denne intyg å blankett, som av kassan tillhandahålles. Detta intyg jämte de handlingar, den anmälande ingivit, insändes av pastor inom november månads utgång till vederbörande kontraktsprost eller, av pastor i församling i Stockholm, direkt till kassan.

De till kontraktsprost insända anmälningshandlingarna jämte de ytterligare handlingar, som kontraktsprosten funnit erforderligt införskaffa, översändas av honom till kassan senast den 15 december.

4. De inkomna anmälningshandlingarna och de uppgifter, som efter handlingarnas granskning hos kassan kunna bliva införskaffade, tjäna till ledning vid beräkning av antalet pensionslotter, som skall läggas till grund vid uträkning av de pensionsbelopp, som för löpande pensionsåret skola utgå.

5. Utan hinder av vad ovan stadgas äger kassans direktion att, närhelst anledning därtill förekommer, infordra från pensionär intyg om förhållande, som kan inverka på vederbörandes rätt att fortfarande åtnjuta pension; och äger direktionen innehålla eljest förfallet pensionsbelopp i avvaktan på prövning av pensionsrätten, efter det sålunda infordrat intyg inkommit.

30 §.

1. Pension utbetalas genom kassans försorg kvartalsvis i början av månaderna juli, oktober, januari och april.

Pensionerna beräknas därvid efter de årsbelopp, som i 27 § 3 mom. angivas; och, där pensions kvartalsbelopp vid sådan beräkning slutar å öretal, avrundas det till närmast högre hela krontal. Sedan de i 27 § 1 och 2 mom. stadgade beräkningar hunnit verkställas, skall emellertid i fall, där enligt sistnämnda beräk-

ningar pension bort utgå med högre belopp än det som utbetalts, skillnaden utbetalas och det högre beloppet läggas till grund för återstående pensionsutbetalning för pensionsåret.

2. Änka är berättigad uppbära pension för minderårigt barn, där ej annan person är förmyndare och begärt utbekomma myndlingen tillkommande belopp.

31 §.

Pension, som icke lyfts inom tio år, räknat från slutet av det pensionsår, för vilket pension inestår, återfaller till kassan och fördelas mellan kassans fonder i samma förhållande, i vilket fonderna deltagit i pensionen.

32 §.

Pension må icke tagas i mät för gäld eller beläggas med kvarstad.

33 §.

Såväl räkenskaps- som pensionsåret räknas, i likhet med ecklesiastikåret, från och med den 1 maj.

Begravningshjälp.

34 §.

När delägare i kassan, vilken blivit delaktig i försäkringsfonden, avlidit, äger hans dödsbo mot företeende av dödsattest utbekomma såsom begravningshjälp från regleringsfonden ett belopp, motsvarande en tiondel av det delaktighetsbelopp, som vid dödsfallet var gällande för delägaren, dock högst 500 kronor.

Kassans förvaltning.

35 §.

Förvaltningen av kassan och dess angelägenheter handhaves av en direktion, som för sina åtgärder är ansvarig enligt lag och detta reglemente.

36 §.

1. Direktionen, som har sitt säte i Stockholm, utgöres av fem ledamöter, av vilka en tillika är ordförande. Ledamöterna väljas av ordinarie stämma för tre räkenskapsår, ordföranden särskilt och övriga fyra ledamöter särskilt. Vid samma tillfälle utses en suppleant för varje särskild ledamot.

2. Direktionen utser inom sig för varje räkenskapsår en vice ordförande och en kontrollerande direktör. Avgår ordförande före utgången av den tid, för vilken han av stämman valts, äger direktionen inom sig utse ordförande för den återstående tiden.

3. Beträffande undertecknandet av utgående expeditioner m. m. ävensom arbetets fördelning mellan direktionens ledamöter samt ordförandens och kontrollerande direktörens särskilda åligganden äger direktionen utfärda föreskrifter.

37 §.

1. För vården av kassans angelägenheter sammanträder direktionen på kallelse av ordföranden eller, vid förfall för honom, av vice ordföranden, eller då eljest minst två av direktionens ledamöter sådant påkalla.

2. Om både ordföranden och vice ordföranden hava förfall, föres ordet vid direktionens sammanträde av annan ledamot, som de närvarande för tillfället utse.

3. Inträffar förfall för såväl ledamot som den för honom utsedda suppleanten, kallas annan suppleant.

4. Beslut må ej fattas, såvida icke fyra ledamöter äro närvarande, dock att tre äga besluta där de äro om beslutet ense, med iakttagande likväl av vad för visst fall är i 39 § 1 mom. stadgat. Vid lika röstetal gäller den mening, som biträdes av ordföranden, dock att vid val lotten skiljer.

5. Direktionens ordförande är ansvarig för att vid sammanträdena föras protokoll, upptagande ämnet för överläggningen, besluten och, där så anses erforderligt, skälen därför.

38 §.

1. På sätt nedan i 48 och 53 §§ säges, bestämmer direktionen tid för revisorernas och stämmans första sammanträden. Minst fyra månader före början av varje revision eller ordinarie stämma erinrar direktionen vederbörande konsistorier om föranstaltande av val av revisorer eller fullmäktige.

2. Till ordinarie stämma avgiver direktionen berättelse om vad av vikt, som i kassans förvaltning tilldragit sig under tiden efter näst föregående ordinarie stämma, samt gör de framställningar, direktionen anser påkallade. Berättelsen med därtill hörande framställningar befordras till trycket och tillsändes fullmäktige och deras suppleanter senast en månad före stämmans början ävensom nästsammanträdande revisorer och deras suppleanter samt tillhandahålles på begäran annan delägare.

3. Direktionen låter erinra i Stockholm bosatt delägare om inbetalning av avgift, som förfaller till betalning i maj månad.

39 §.

1. Direktionen bör snarast möjligt göra kassans medel räntebärande. Utöver vad som erfordras för löpande utgifter skola kassans medel redovisas i följande slag av värdehandlingar:

1) obligationer, som utfärdats eller garanterats av staten;

2) allmänna hypoteksbankens eller konungariket Sveriges stadshypoteks-kassas obligationer;

3) fordringsbevis, utfärdade av riksbanken eller av annan bank, vars reglemente blivit av Konungen fastställt;

4) obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av svensk kommun, som till lånets upptagande eller garanterande erhållit Konungens tillstånd;

5) skuldförbindelser mot säkerhet av inteckning i fast egendom inom hälften av senast fastställda taxeringsvärde, dock skall åbyggnad å egendom, för att inteckning i egendomen må godkännas, vara brandförsäkrad i något med vederbörligen fastställd bolagsordning försett brandförsäkringsbolag inom riket; samt

6) sådana av enskilda järnvägar eller industriella inrättningar utfärdade obligationer, utländska statsobligationer och andra värdehandlingar, som till sin art och till den säkerhet de erbjuda kunna anses jämförliga med några av de under 1)–5) nämnda.

Kassans medel må ock kunna redovisas i sådana under 5) angivna skuldförbindelser, för vilka inteckningssäkerheten ligger inom två tredjedelar av taxeringsvärdet, ävensom i fastighet, som erfordras för kassans egen räkning,

under förutsättning att direktionens samtliga ledamöter varit ense om beslutet att godtaga dylik förbindelse eller att inköpa fastigheten.

2. Alla säkerhetshandlingar skola överlämnas i öppet förvar hos riksbanken eller förvaras i brand- och dyrkfrött kassaskåp, försett med tre lås med olika nycklar, av vilka kontrollerande direktören, kamreraren och kassören innehava var sin.

40 §.

Direktionens ledamöter ansvara gemensamt för kassans fonder och medel.

41 §.

1. Såsom befattningshavare å ordinarie stat äro hos kassan anställda: en kamrerare, tillika kassakontrollant, en kassör, tillika bokhållare, samt en sekreterare, tillika ombudsman. Dessa tjänstemän tillsättas av direktionen.

2. Direktionen äger på ordinarie stat anställa en vaktmästare.

3. I den mån sådant för arbetets behöriga gång finnes erforderligt, äger direktionen antaga icke-ordinarie befattningshavare.

4. Därest stämman för sådant ändamål anvisat medel, må ombud för kassan i de särskilda stiften och i Stockholms stad av direktionen tills vidare förordnas.

5. Kassans befattningshavare hava att vid fullgörande av sina uppdrag följa detta reglemente samt den instruktion, som av direktionen för dem utfärdas.

42 §.

Om ordinarie befattningshavare gör sig skyldig till fel eller försummelse i sin befattning eller visar vanvördnad mot förmän eller brister i lydnad, äger direktionen, att, efter omständigheterna, tilldela den felande lämplig varning eller suspendera honom på högst tre månader från tjänst och lön. Har den felande icke låtit sig därav rätta eller befinnes felet vara av svårare art, föranstaltar direktionen om åtal för tjänstefel; ägande emellertid direktionen avstänga den felande från tjänstens utövning, intill dess över honom blivit slutligen dömt eller domstolen annorlunda förordnar.

43 §.

Över direktionens beslut, såvitt det angår delaktighet i kassan, avgifter till eller pension från kassan eller avstängning, suspension eller entledigande av ordinarie befattningshavare i kassan, må klagan föras hos Kungl. Maj:t genom besvär, vilka vid äventyr av talans förlust, skola hava till ekklesiastikdepartementet inkommit senast klockan tolv på trettionde dagen efter delfående av beslutet. För den, som vistas utrikes, är dock besvärstiden etthundraåttio dagar.

Direktionens beslut om befattningshavares avstängning går i verkställighet utan hinder av besvärs anförande.

44 §.

1. Då prästvigning ägt rum eller då präst avlidit eller lämnat prästämbetet, meddelar vederbörande konsistorium ofördröjligen direktionen underrättelse därom å blankett, som av kassan tillhandahålles.

2. Även i övrigt äger direktionen på begäran att från konsistorierna erhålla de upplysningar och uppgifter, som av direktionen anses behöfliga för kassans förvaltning.

3. De i 4 § 1 mom. a) och b) samt 9 § 1 mom. a) omförmälda inkomster uppbäras av konsistorierna för att snarast möjligt till kassan redovisas.

45 §.

1. Kontraktsprost erinrar de till hans kontrakt hörande delägarna om erläggande av de avgifter, som förfalla till betalning i maj månad, uppbär dessa avgifter samt redovisar dem till kassan senast före juni månads utgång.

2. Kontraktsprost, som icke inom den i 1 mom. angivna tid redovisar till honom erlagda avgifter, är underkastad samma påföljd, som i 20 § föreskrivits beträffande delägare.

Delägarnas inseende över kassan.

46 §.

Delägarnas inseende över kassan och dess förvaltning utövas dels genom revisorer dels å stämma genom fullmäktige.

47 §.

1. Före juni månads utgång varje år skall anställas val av tre revisorer och lika antal suppleanter. Valet sker i vedertagen tur och ordning inom stiftet och Stockholms stad, så att en revisor och en suppleant för denne utses av delägarna inom varje i valet deltagande stift eller inom Stockholms stad. Endast delägare i kassan äro valbara; ej må till revisor eller suppleant för honom väljas ledamot av direktionen eller suppleant för sådan och ej heller tjänsteman hos kassan.

2. Då konsistorium från direktionen mottagit underrättelse att valrätt enligt den vedertagna valordningen tillkommer delägarna inom dess område, föranstaltar konsistorium om revisorsval.

3. Valet sker kontraktsvis på samma dag i hela stiftet inför kontraktsprosten, men i Stockholms stad inför dess konsistorium. I utlandet tjänstgörande delägare avgiver sin röst till vederbörande konsistorium. Annan delägare, som icke på grund av sin tjänstgöring tillhör visst kontrakt, är röstberättigad vid valet i det kontrakt, inom vilket han är kyrkobokförd. Valet sker med slutna sedlar och varje delägare har en röst. Röstsedel, som av frånvarande delägare insändes, skall vara inlagd i slutet kuvert med påskrift om innehållet och egenhändig namnteckning av den röstande. Av kontraktsprosten fört protokoll över valet insändes till konsistorium. Sedan valprotokollen inkommit till konsistorium, sammanräknas rösterna; vid lika röstetal skiljer lotten. Om valets utgång underrättas omedelbart de valda och direktionen.

48 §.

Revisorerna sammanträda i Stockholm under september månad å dag, varom direktionen i utfärdade kallelser lämnar meddelande. Revisorerna utse inom sig ordförande.

49 §.

1. Revisionen omfattar granskning av kassans räkenskaper och förvaltning under närmast föregående räkenskapsår; och åligger det revisorerna:

a) att genomgå direktionens protokoll och tillse, huruvida direktionen handlat

i överensstämmelse med gällande reglemente och i övrigt tillämpliga författningar;

b) att granska säkerhetshandlingarna och förvissa sig därom, att de äro av fullt tryggande beskaffenhet;

c) att taga kännedom om de till siffran förut behörigen granskade räkenskaperna; samt

d) att i allmänhet tillse, huruvida kassans, delägarnas och pensionärernas rätt och bästa vederbörligen tillgodosetts.

2. Om revisorerna finna anledning därtill, äga de att på sätt de finna lämpligt utsträcka revisionen till direktionens åtgärder under löpande räkenskapsår, ävensom att när som helst under nämnda räkenskapsår gemensamt eller genom någon av dem granska protokoll, räkenskaper och säkerhetshandlingar.

50 §.

1. Framställes under revisionen anmärkning, avgiver direktionen ofördröjligen förklaring däröver. Har förklaringen funnits tillfredsställande eller har anledning till anmärkning icke förekommit, tillstyrka revisorerna, att ansvarsfrihet meddelas direktionen för det år, revisionen omfattar.

2. Anse sig revisorerna icke kunna tillstyrka ansvarsfrihet och finnes det ärende, som föranlett att ansvarsfrihet icke kunnat tillstyrkas, vara av den art att med dess vidare behandling icke lämpligen kan anstå till nästa ordinarie stämma, eller har fråga av enahanda art yppats vid granskning enligt 49 § 2 mom., föranstalta revisorerna genast om sammankallande av extra stämma för behandling av sådant ärende.

51 §.

1. Över verkställd revision avgiva revisorerna berättelse senast inom femton dagar från revisionens början. I fall, som i 49 § 2 mom. avses, avgives särskild redogörelse; och äga revisorerna att såväl till direktionen som till stämman göra de framställningar, vartill förhållandena kunna föranleda.

2. Revisorernas berättelse befordras till trycket genom direktionens försorg samt ingives till chefen för ecklesiastikdepartementet och tillhandahålles delägare på begäran.

52 §.

1. Fullmäktige väljas av och bland delägarna, en för varje stift och en för Stockholms stad. För varje fullmäktig utses en suppleant att, i händelse av fullmäktigs förfall, i hans ställe inträda. Efter mottagen underrättelse att val av fullmäktig och suppleant för honom skall äga rum föranstaltar konsistorium om sådant val. Detta skall äga rum före utgången av juni månad det år, då ordinarie stämma skall hållas. Om val av fullmäktige och suppleanter gäller i övrigt, vad i 47 § 3 mom. föreskrives om revisorsval.

2. Ej må till fullmäktig eller suppleant väljas ledamot av direktionen eller suppleant för sådan eller tjänsteman hos kassan.

53 §.

1. Fullmäktige sammanträda till ordinarie stämma i Stockholm vart tredje år under oktober månad å dag, varom direktionen i utfärdade kallelser lämnar meddelande.

2. Extra stämma hålles, likaledes i Stockholm, då ordinarie stämma, direk-

tionen eller revisorerna därom fattat beslut. I de båda förra fallen bestämmer direktionen tid för stämmans första sammanträde, därest den icke av ordinarie stämma bestämts, samt vidtager åtgärder för val av fullmäktige. I det sista fallet vidtaga revisorerna dessa åtgärder på sätt i 50 § 2 mom. stadgas.

54 §.

Vid stämma må även annan delägare än fullmäktig deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

55 §.

1. Fullmäktige välja inom sig ordförande och vice ordförande samt äga anställa sekreterare.

2. För beredande av förekommande ärenden äger stämma tillsätta utskott, som har att i till detsamma hänvisat ärende avgiva utlåtande.

56 §.

1. Vid omröstning äger varje fullmäktig en röst. Vid val och vid avgörande av fråga om ansvarsfrihet för direktionen sker omröstning med slutna sedlar; i andra fall är omröstningen öppen, där icke slutna omröstning begäres.

2. Såsom stämmans beslut gäller i andra fall än i 59 § avses den mening, varom flertalet förenar sig. Vid lika röstetal i öppen omröstning gäller den mening, ordföranden biträder, men vid slutna omröstning skiljer lotten.

57 §.

1. Ordinarie stämma åligger:

a) att efter inhämtad kännedom om direktionens och revisorernas berättelser samt om förvaltningen under de tre sistförflutna räkenskapsåren, besluta angående ansvarsfrihet för direktionen utom i fall, där sådant ärende jämlikt 50 § 2 mom. redan avgjorts å extra stämma,

b) att välja ordförande, ledamöter och suppleanter i direktionen,

c) att utse siffergranskare och suppleant för denne,

d) att bestämma arvoden för direktionens ordförande och ledamöter samt löner, ålderstillägg och pensioner m. m. för kassans befattningshavare å ordinarie stat och arvode för siffergranskaren ävensom fastställa utgiftsstat för nästföljande tre räkenskapsår,

e) att besluta med anledning av gjorda framställningar och förslag i övrigt rörande kassans angelägenheter.

2. Å extra stämma må icke annat ärende upptagas till behandling än det, som föranlett dess sammankallande, eller därmed äger omedelbart samband.

58 §.

1. Fullmäktig äger väcka förslag i fråga, som på stämmans behandling ankommer, dock ej senare än å sammanträde, som hålles tredje dagen efter stämmans första sammanträdesdag.

2. Förslag, som av fullmäktig väckes om ändring i eller tillägg till reglementet och som före stämman inkommit till direktionen, befordras av direktionen till trycket och utsändes, om så före stämman medhinnas, till fullmäktige och deras suppleanter.

59 §.

Har beslut fattats om ändring i eller tillägg till reglementet, anstår till nästa stämma med slutligt avgörande av sådan fråga. I sådant fall må anhållan hos konsistorierna om föranstaltande av fullmäktigval icke av direktionen göras förr än stämmans berättelse med det vilande förslaget blivit utsänt till delägarna.

Om vid den senare stämman det vilande förslaget antages oförändrat med minst nio röster, är förslaget av stämman godkänt och underställes Kungl. Maj:ts prövning.

60 §.

Stämma må icke utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande pågå längre tid än tre veckor.

61 §.

Över stämmans förhandlingar och beslut av större vikt avgiva fullmäktige berättelse till Kungl. Maj:t senast inom två månader efter stämmans avslutande. Denna berättelse befordras till trycket genom direktionens försorg och utsändes, där den innehåller vilande förslag till ändring i eller tillägg till reglementet, till kassans delägare, men tillhandahålles eljest den delägare, som därom framställer begäran.

62 §.

Såväl revisorer som fullmäktige åtnjuta reseersättning och dagtraktamente till samma belopp och efter samma grunder som riksdagens revisorer. Dagtraktementen åtnjutes jämväl för resedag. Revisor eller fullmäktig, som nödgas under den tid, han varit av uppdraget hindrad att utöva sin befattning, betala ersättning till vikarie, erhåller gottgörelse för denna kostnad.

Övergångsbestämmelser.

63 §.

Delägare, som före detta reglementes ikraftträdande inträtt i kassan och icke blir delaktig i försäkringsfonden, bibehålles vid de skyldigheter och rättigheter, som i avseende å hans delaktighet i kassan gällde vid detta reglementes ikraftträdande.

64 §.

Delägare med delaktighet i försäkringsfonden är för sig och sina efterlevande underkastad de ändringar i detta reglemente, som blivit i vederbörlig ordning fastställda intill dess han avlidit eller hans delaktighet i kassan eljest upphört.

65 §.

Då den, som vid tiden för detta reglementes ikraftträdande är delägare i kassan och för sina stärbhusdelägare av sagt sig rätt till tjänst- och nådår och till emiritilön under motsvarande tid, efterlämnar stärbhusdelägare, vilka, därest sådan avsägelse icke ägt rum, hade varit berättigade att åtnjuta förmånen av såväl tjänst- som nådår vid den avlidnes befattning eller ägt under motsvarande tid bibehålla hans emiritilön, skall, sedan behållna inkomsten av befattningen under

den tid, tjänst- och nådåret skulle hava omfattat, eller emeritilönen för motsvarande tid blivit till kassan redovisad, till stärbhusdelägarna utbetalas från regleringsfonden ett belopp, motsvarande nämnda behållna inkomst eller lön efter avdrag av ej mindre vad stärbhusdelägarna uppburit i pension för samma tid och i begravningshjälp enligt 34 § än även av regleringsfonden i föreliggande fall erlagd avgift till försäkringsfonden enligt 8 § 1 mom. a) eller till tillskotts-fonden enligt 16 § 3 mom.

Varje delägare skall erhålla ett exemplar av detta reglemente.

Detta reglemente träder i kraft den 1 maj 192

År	Delägare	År	Delägare	År	Delägare	År	Delägare	År	Delägare
1921	101	1922	102	1923	103	1924	104	1925	105
1926	106	1927	107	1928	108	1929	109	1930	110
1931	111	1932	112	1933	113	1934	114	1935	115
1936	116	1937	117	1938	118	1939	119	1940	120
1941	121	1942	122	1943	123	1944	124	1945	125
1946	126	1947	127	1948	128	1949	129	1950	130
1951	131	1952	132	1953	133	1954	134	1955	135
1956	136	1957	137	1958	138	1959	139	1960	140
1961	141	1962	142	1963	143	1964	144	1965	145
1966	146	1967	147	1968	148	1969	149	1970	150
1971	151	1972	152	1973	153	1974	154	1975	155
1976	156	1977	157	1978	158	1979	159	1980	160
1981	161	1982	162	1983	163	1984	164	1985	165
1986	166	1987	167	1988	168	1989	169	1990	170
1991	171	1992	172	1993	173	1994	174	1995	175
1996	176	1997	177	1998	178	1999	179	2000	180
2001	181	2002	182	2003	183	2004	184	2005	185
2006	186	2007	187	2008	188	2009	189	2010	190
2011	191	2012	192	2013	193	2014	194	2015	195
2016	196	2017	197	2018	198	2019	199	2020	200
2021	201	2022	202	2023	203	2024	204	2025	205
2026	206	2027	207	2028	208	2029	209	2030	210
2031	211	2032	212	2033	213	2034	214	2035	215
2036	216	2037	217	2038	218	2039	219	2040	220
2041	221	2042	222	2043	223	2044	224	2045	225
2046	226	2047	227	2048	228	2049	229	2050	230
2051	231	2052	232	2053	233	2054	234	2055	235
2056	236	2057	237	2058	238	2059	239	2060	240
2061	241	2062	242	2063	243	2064	244	2065	245
2066	246	2067	247	2068	248	2069	249	2070	250
2071	251	2072	252	2073	253	2074	254	2075	255
2076	256	2077	257	2078	258	2079	259	2080	260
2081	261	2082	262	2083	263	2084	264	2085	265
2086	266	2087	267	2088	268	2089	269	2090	270
2091	271	2092	272	2093	273	2094	274	2095	275
2096	276	2097	277	2098	278	2099	279	2100	280
2101	281	2102	282	2103	283	2104	284	2105	285
2106	286	2107	287	2108	288	2109	289	2110	290
2111	291	2112	292	2113	293	2114	294	2115	295
2116	296	2117	297	2118	298	2119	299	2120	300

TABELLER,
hörande till förslag till
förnyat reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa.

TABELL I (8 §).

Familjepensionernas engångsvärden, delägarnas dödlighetskoefficienter m. m.

F_x = värdet av den familjepension, som svarar mot en änkepension av 1 krona, då delägarens ålder är x år.

Q_x = dödlighetssannolikheten pro mille för en delägare av åldern x .

B_x = retroaktivavgift en gång för alla och befordringsavgift vid varje befordran i procent av nyinträdande delägarers delaktighetsbelopp eller av befordrad delägarers förhöjning i delaktighetsbeloppet. x anger det åldersår, delägaren uppnår det kalenderår, under vilket han inträder i kassan eller erhåller ökning i delaktighetsbeloppet.

1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
x år	F_x kronor	Q_x 0/00	B_x %	x år	F_x kronor	Q_x 0/00	B_x %	x år	F_x kronor	Q_x 0/00	B_x %
23	2.3700	3.7	—	50	4.6759	10.7	14.1	75	3.7554	99	18.8
24	2.4889	3.7	—	51	4.7177	11.4	14.8	76	3.6477	106	18.4
				52	4.7563	12.1	15.5	77	3.5380	113	18.0
25	2.6052	3.7	—	53	4.7918	12.8	16.1	78	3.4263	123	17.5
26	2.7207	3.7	—	54	4.8241	13.5	16.8	79	3.3124	134	17.1
27	2.8331	3.8	—								
28	2.9448	3.8	—	55	4.8501	14.7	17.4	80	3.1966	146	16.6
29	3.0509	3.9	—	56	4.8685	16.4	18.0	81	3.0788	160	16.1
				57	4.8788	18.1	18.5	82	2.9550	180	15.6
30	3.1546	4.0	—	58	4.8806	19.8	19.0	83	2.8378	200	15.0
31	3.2554	4.0	—	59	4.8715	21.5	19.3	84	2.7138	215	14.4
32	3.3491	4.0	—								
33	3.4407	4.0	—	60	4.8569	23.1	19.7	85	2.5873	230	13.8
34	3.5300	4.0	0.4	61	4.8326	24.8	20.0	86	2.4593	245	13.1
				62	4.7991	27.5	20.3	87	2.3293	260	12.4
35	3.6182	4.2	1.3	63	4.7666	30.2	20.5	88	2.1973	275	11.8
36	3.7046	4.5	2.2	64	4.7135	32.9	20.6	89	2.0634	300	11.1
37	3.7892	5.0	3.1								
38	3.8721	5.2	4.0	65	4.6586	35.7	20.6	90	1.9274	340	10.5
39	3.9531	5.4	4.9	66	4.5959	38.7	20.7	91	1.7888	409	9.8
				67	4.5251	41.7	20.7	92	1.6502	460	9.1
40	4.0323	5.4	5.7	68	4.4463	44.6	20.6	93	1.5213	530	8.4
41	4.1096	5.4	6.6	69	4.3591	47.6	20.5	94	1.4023	600	7.8
42	4.1850	5.4	7.5								
43	4.2585	5.7	8.4	70	4.2635	54	20.3	95	1.2930	670	7.2
44	4.3302	6.0	9.3	71	4.1660	65	20.1	96	1.2005	740	6.7
				72	4.0663	73	19.8	97	1.1149	810	6.2
45	4.4001	6.8	10.2	73	3.9647	82	19.5	98	1.0520	880	5.9
46	4.4683	7.6	11.1	74	3.8611	91	19.2	99	0.9534	1,000	5.4
47	4.5281	8.4	11.8								
48	4.5828	9.2	12.6								
49	4.6309	10.0	13.3								

TABELL II.

a_n = antalet levande vid åldern n .

L_n = värdet av en livränta, som utgår med 1 kr. vid varje års slut, så länge en n -årig person lever.

$1 + L_n$ = värdet av en livränta, som utgår med 1 kr. vid varje års början, så länge nyss-nämnda person lever. (Allmänna änke- och pupillkassans dödlighetserfarenhet och $4\frac{1}{2}$ proc. räntefot.)

Ålder	$\text{Log } \frac{a_n + 1}{a_n}$	$1 + L_n$	$\text{Log } D_n = \text{Log } \frac{a_n}{(1,045)^n}$	Ålder	$\text{Log } \frac{a_n + 1}{a_n}$	$1 + L_n$	$\text{Log } D_n = \text{Log } \frac{a_n}{(1,045)^n}$
25	9.99661 — 10	17.3123	4.47561	62	9.98378 — 10	9.6521	3.50399
26	9.99655 — 10	17.1800	4.45311	63	9.98288 — 10	9.3855	3.46865
27	9.99647 — 10	17.0429	4.43054	64	9.98192 — 10	9.1151	3.43242
28	9.99639 — 10	16.9017	4.40789	65	9.98091 — 10	8.8408	3.39522
29	9.99631 — 10	16.7560	4.38517	66	9.97989 — 10	8.5618	3.35701
30	9.99621 — 10	16.6055	4.36236	67	9.97870 — 10	8.2766	3.31779
31	9.99611 — 10	16.4507	4.33945	68	9.97733 — 10	7.9863	3.27737
32	9.99599 — 10	16.2912	4.31645	69	9.97578 — 10	7.6919	3.23559
33	9.99587 — 10	16.1275	4.29332	70	9.97405 — 10	7.3940	3.19225
34	9.99575 — 10	15.9593	4.27008	71	9.97231 — 10	7.0932	3.14718
35	9.99559 — 10	15.7862	4.24671	72	9.97010 — 10	6.7866	3.10038
36	9.99548 — 10	15.6093	4.22318	73	9.96738 — 10	6.4780	3.05136
37	9.99534 — 10	15.4264	4.19955	74	9.96417 — 10	6.1710	2.99962
38	9.99518 — 10	15.2382	4.17577	75	9.96047 — 10	5.8684	2.94468
39	9.99498 — 10	15.0450	4.15183	76	9.95642 — 10	5.5723	2.88603
40	9.99476 — 10	14.8476	4.12770	77	9.95175 — 10	5.2824	2.82333
41	9.99453 — 10	14.6464	4.10334	78	9.94645 — 10	5.0010	2.75597
42	9.99428 — 10	14.4413	4.07876	79	9.94053 — 10	4.7297	2.68330
43	9.99402 — 10	14.2324	4.05392	80	9.93399 — 10	4.4695	2.60472
44	9.99374 — 10	14.0195	4.02832	81	9.92608 — 10	4.2207	2.51959
45	9.99344 — 10	13.8029	4.00345	82	9.91766 — 10	3.9902	2.42655
46	9.99313 — 10	13.5827	3.97777	83	9.90872 — 10	3.7770	2.32510
47	9.99280 — 10	13.3585	3.95178	84	9.89927 — 10	3.5808	2.21470
48	9.99245 — 10	13.1306	3.92547	85	9.88930 — 10	3.4009	2.09485
49	9.99207 — 10	12.8988	3.89880	86	9.87937 — 10	3.2374	1.96504
50	9.99167 — 10	12.6633	3.87176	87	9.86918 — 10	3.0867	1.82529
51	9.99121 — 10	12.4242	3.84431	88	9.85872 — 10	2.9470	1.67536
52	9.99071 — 10	12.1824	3.81640	89	9.84799 — 10	2.8169	1.51496
53	9.99018 — 10	11.9382	3.78800	90	9.83696 — 10	2.6944	1.34383
54	9.98961 — 10	11.6919	3.75906	91	9.82572 — 10	2.5773	1.16168
55	9.98900 — 10	11.4435	3.72955	92	9.81421 — 10	2.4621	0.96828
56	9.98835 — 10	11.1934	3.69944	93	9.80245 — 10	2.3436	0.76337
57	9.98767 — 10	10.9417	3.66867	94	9.79043 — 10	2.2128	0.54671
58	9.98696 — 10	10.6882	3.63722	95	9.77815 — 10	2.0534	0.31802
59	9.98621 — 10	10.4328	3.60507	96	9.75587 — 10	1.8347	0.07706
60	9.98543 — 10	10.1753	3.57216	97	9.74359 — 10	1.5302	9.81381 — 10
61	9.98463 — 10	9.9153	3.53848	98	—	1.0000	9.53828 — 10

TABELL III.

Retroaktivavgiften enligt 17 § beräknas efter följande formel:

$$R \frac{n}{25} = 0.02 \mid [(1 + L_{25}) - (1 + L_n)],$$

varest

1 = det delaktighetsbelopp, varefter retroaktivavgiften beräknas.

Ex.: A blir delägare vid 33 års ålder. Huru stor retroaktivavgift skall han erlägga? Svar: kr. 42:65.

Man har nämligen

$$R_{\frac{33}{25}} = 0.02 \times 1.800 [17.3123 - 16.1275] = 42:65,$$

alldenstund extra ordinarie prästmans delaktighetsbelopp utgör kr. 1,800:—.

TABELL IV.

A.

Tabell, utvisande åldersskillnadsavgiften, då denna erlägges på en gång enligt 18 § 1 mom. Mannens delaktighetsbelopp tages till enhet (1.00).

Mannens ålder	H u s t r u n s å l d e r											
	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70
25	0.00											
30	0.02	0.00										
35	0.05	0.03	0.00									
40	0.09	0.06	0.03	0.00								
45	0.13	0.10	0.07	0.04	0.00							
50	0.20	0.14	0.13	0.08	0.04	0.00						
55	0.28	0.21	0.18	0.15	0.10	0.06	0.00					
60	0.35	0.29	0.25	0.21	0.17	0.12	0.07	0.00				
65	0.42	0.35	0.31	0.29	0.26	0.20	0.14	0.08	0.00			
70	0.53	0.42	0.38	0.36	0.34	0.28	0.22	0.17	0.08	0.00		
75	0.53	0.53	0.53	0.53	0.41	0.38	0.32	0.24	0.17	0.10	0.00	
80	0.53	0.53	0.53	0.53	0.53	0.53	0.51	0.35	0.27	0.18	0.10	0.00

TABELL IV.

B.

Tabell, utvisande åldersskillnadsavgiften, då denna erlägges genom årliga inbetalningar enligt 18 § 3 mom. Mannens delaktighetsbelopp tages även här till enhet.

Mannens ålder	H u s t r u n s å l d e r											
	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70
25	0.00											
30	0.0013	0.00										
35	0.0035	0.0021	0.00									
40	0.0066	0.0044	0.0022	0.00								
45	0.0102	0.0079	0.0056	0.0032	0.00							
50	0.0169	0.0119	0.0111	0.0069	0.0035	0.00						
55	0.0260	0.0196	0.0169	0.0142	0.0105	0.0058	0.00					
60	0.0362	0.0301	0.0261	0.0221	0.0180	0.0118	0.0077	0.00				
65	0.0496	0.0415	0.0369	0.0347	0.0313	0.0243	0.0173	0.0101	0.00			
70	0.0743	0.0590	0.0535	0.0509	0.0483	0.0401	0.0319	0.0251	0.0121	0.00		
75	0.0743	0.0743	0.0743	0.0735	0.0726	0.0676	0.0574	0.0437	0.0316	0.0191	0.00	
80	0.0743	0.0743	0.0743	0.0743	0.0743	0.0743	0.0743	0.0743	0.0642	0.0437	0.0251	0.00

TABELL V (se 26 §).

Nuvarande ålder	Den premie för en gång, som en man skall betala för en livförsäkring å 100 kronor	Nuvarande ålder	Den premie för en gång, som en man skall betala för en livförsäkring å 100 kronor	Nuvarande ålder	Den premie för en gång, som en man skall betala för en livförsäkring å 100 kronor
25	25.45	50	45.47	75	74.73
26	26.02	51	46.50	76	76.01
27	26.61	52	47.54	77	77.25
28	27.22	53	48.59	78	78.47
29	27.85	54	49.65	79	79.63
30	28.49	55	50.72	80	80.75
31	29.16	56	51.80	81	81.83
32	29.85	57	52.88	82	82.82
33	30.55	58	53.98	83	83.74
34	31.28	59	55.08	84	84.58
35	32.02	60	56.18	85	85.36
36	32.78	61	57.30	86	86.06
37	33.57	62	58.44	87	86.71
38	34.38	63	59.59	88	87.31
39	35.21	64	60.75	89	87.87
40	36.06	65	61.93	90	88.40
41	36.93	66	63.13	91	88.90
42	37.81	67	64.36	92	89.40
43	38.71	68	65.61	93	89.91
44	39.63	69	66.88	94	90.47
45	40.56	70	68.16	95	91.16
46	41.51	71	69.46	96	92.10
47	42.48	72	70.78	97	93.41
48	43.46	73	72.11	98	95.69
49	44.46	74	73.43	99	100.00

Allmänna änke- och pupillkassans dödlighetserfarenhet och $4\frac{1}{2}$ proc. räntefot.

Ex. En kyrkoherde är 40 år gammal vid bokslutet. Hans lön är enligt löneregleringen fastställd till 6,000 kr. Huru stort är närvarande värdet av den inkomst, grundfonden kan påräkna av denna kyrkoherdetjänst? Svar: kr. 1,519.

Förklaring. Om efter hans död vice pastorn anses få 1,400 kr. blir nettolönen kr. 4,600. 46 gånger 36.06 (= det mot åldern 40 svarande talet), eller kr. 1,659, är således kapitalvärdet av hans nettolön, om den utfaller vid dödsfall; men emedan man ej får antaga, att denna summa utfaller förrän två år efter döden, bör man ytterligare dividera med $(1,045)^2$, varvid man erhåller kr. 1,519, eller det kapital, som vid uträkning av pensionerna bör tillgodoföras grundfonden på grund av nyssnämnda kyrkoherdelön.

TABELL VI.

Tabell, utvisande vilken procent av grundfondens enligt 26 § beräknade och tillskottsfondens under näst föregående räkenskapsår verkligen influtna årsinkomster skall under det löpande året utdelas.

Ar	Procent
49 (1923—1924)	87.9
50 (1924—1925)	88.3
51 (1925—1926)	88.7
52 (1926—1927)	89
53 (1927—1928)	89.3
54 (1928—1929)	89.6
55 (1929—1930)	89.8
56 (1930—1931)	90

Speciell motivering.

Till grund för den omgestaltning av prästerskapets familjepensionering, som kommittén föreslår, ligger överflyttandet till kassan av den förmån att åtnjuta tjänst- och nådår eller emeritilön, som hittills tillkommit stärbhus efter avliden präst. I kommitténs reglementsförslag finnas emellertid härom icke uttryckliga stadganden i annan mån än för såvitt förändringen medför vissa inkomster till kassan och viss utsträckt pensionsrätt m. m. för efterlevande efter delägare såsom ersättning för rätten till tjänst- och nådår eller emeritilön. Det föreslagna överflyttandet av denna rätt och villkoren därför hava nämligen ansetts icke lämpligen hava sin plats i själva reglementet; utan kommittén har tänkt sig, att beslutet om överflyttandet skulle kunna inflyta i en ingress till den kungörelse, varigenom det förnyade reglementet för kassan kommer att fastställas. En sådan ingress synes kunna erhålla följande lydelse: Vi Gustaf etc. göra veterligt: På därom av Oss gjord framställning har kyrkomötet för sin del medgivit, att den stärbhus efter innehavare av prästerlig befattning enligt prästerskapets privilegier tillkommande rätt till tjänst- och nådår samt den därav härflytande rätten för änka och barn efter såsom emeritilöntagare avliden f. d. innehavare av dylik befattning att under motsvarande tid tillgodonjuta emeritilönen finge upphöra, under förutsättning att den behållna inkomsten av dylik befattning ävensom emeritilönen under tid, då den enligt hittills gällande bestämmelser skulle hava tillfallit den avlidnes stärbhus, skulle i stället tills vidare åtnjutas av prästerskapets änke- och pupillkassa. Sedermera har riksdagen i anledning av Vårt förslag, för ombildning av omförmälda kassa i huvudsaklig överensstämmelse med ett av Oss framlagt förslag, under förutsättning att förenämnda tjänst- och nådårsrätt jämte rätt till emeritilön bleve i vederbörlig ordning upphävd, lämnat bifall till att berörda inkomst och lön finge tills vidare tillfalla den ombildade kassan. Jämte det Vi genom beslut denna dag förklarar, att den rätt till tjänst- och nådår, som enligt prästerskapets privilegier tillkommer stärbhus efter innehavare av prästerlig befattning, ävensom änkas eller barns rätt att åtnjuta emeritilön skola från och med den upphöra att gälla, dylik rätt som uppkommit före nämnda tidpunkt dock oförkränt, samt att omförmälda inkomst och lön skola tillsvidare tillfalla nämnda kassa, hava Vi funnit gott fastställa följande förnyade reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa.

Vid avfattandet av sitt reglementsförslag har kommittén beträffande ordningen mellan de olika stadgandena icke kunnat följa varken nu gällande reglemente eller det av fullmäktige godkända förslaget till förnyat reglemente. Då enligt kommitténs förslag nuvarande delägare i kassan endast under vissa förutsättningar bliva delaktiga i försäkringsfonden, och den omständigheten, huruvida delaktighet i nämnda fond vunnits, inverkar på vederbörandes avgifter m. m., har det befunnits lämpligt att redan i början av reglementsförslaget insätta stadgandena om kassans olika fonder och delägarnas ställning särskilt till försäkringsfonden. Efter det att i 1 § angivits kassans ändamål och i 2 § intagits stadgande om skyldighet att tillhöra kassan, hava därför i 3—11 §§ upptagits bestämmelser om kassans fonder och delägarnas ställning till försäkringsfonden ävensom vissa därmed sammanhängande föreskrifter. I följande paragrafer till och med 14 § avhandlas delaktighetsbeloppen och vad därmed äger samband,

varefter i 15—18 §§ meddelas stadganden om avgifter till tillskottsfonden, i 19 § stadgande rörande den avgift, som skall ingå till försäkringsfonden, och i 20 § vissa allmänna föreskrifter angående avgifterna till kassan. I 21—24 §§ följa bestämmelser om vilka efterlevande pension tillkommer och om tiden för pensions åtnjutande. Sedan därefter i 25 § meddelats bestämmelse om vad som menas med enkel pensionslott och om andra pensionslotters avpassande i förhållande därtill, äro i 26—28 §§ stadganden meddelade om den årliga beräkningen av pensionslotter och deras belopp, varefter följa föreskrifter om pensionsansökning och om årlig anmälan till åtnjutande av pension m. m. I 34 § stadgas rörande utbetalning av begravningshjälp. Därefter följer en särskild avdelning av reglementsförslaget, 35—62 §§, innefattande stadganden om kassans förvaltning genom en direktion och om delägarnas inseende över kassan och dess förvaltning genom revisorer och å stämman genom fullmäktige. I 63—65 §§ meddelas slutligen vissa övergångsbestämmelser.

Beträffande de särskilda stadgandena i reglementsförslaget blir kommittén i sin här nedan lämnade speciella motivering i tillfälle att framhålla skiljaktigheterna mellan detta förslag å ena samt å andra sidan nu gällande reglemente, fullmäktiges förslag till förnyat reglemente samt fullmäktiges och förenämnda sakkunnigas förslag till reglemente för en ny kassa bredvid den gamla.

Kassans namn har, såsom i fullmäktiges förslag, bibehållits oförändrat. Liksom fullmäktige har kommittén alltså utgått från den förutsättningen, att kassan, på vilken enligt Kungl. Maj:ts beslut den 9 oktober 1915 lagen om understödsföreningar den 29 juni 1912 icke skall äga tillämpning, fortfarande skall i detta avseende intaga samma ställning.

1 §.

Denna paragraf, som saknar motsvarighet i det nu gällande reglementet, angiver i allmänna ordalag föremålet för kassans verksamhet och överensstämmer med motsvarande stadgande i fullmäktiges reglementsförslag med den skillnad att i kommitténs förslag tillagts, att kassan jämväl skall hava till ändamål att bereda begravningshjälp.

2 §.

Här angivas vilka som äro delägare i kassan och stadgas i sådant avseende, att förpliktad till delaktighet i kassan är präst i svenska kyrkan så ock ordinarie tjänsteman hos kassan.

Det i nuvarande reglementet kvarstående stadgandet om rätt men icke skyldighet för dem, som vid kassans bildande innehade prästambete eller vissa andra befattningar, att inträda i kassan, har kommittén i överensstämmelse med fullmäktiges förslag ansett icke behöva upptagas i det nya reglementet. Om någon eller några, åt vilka sålunda valrätt tillförsäkrats, ännu skulle finnas i livet, tillgodonjutes givetvis fortfarande denna rätt på grund av det äldre stadgandet.

Genom att i stället för det i nuvarande reglementet använda uttrycket "ordinarie och extra ordinarie prästmän i riket" begagna uttrycket "präst i svenska kyrkan", har kommittén i likhet med fullmäktige velat vinna, att även sådana svenska präster, som äro anställda å utrikes ort, exempelvis såsom legationspredikanter eller sjömanspräster i svenska kyrkans missionsstyrelses tjänst, uttryckligen omfattas av stadgandet om delaktighet i kassan. Då dylika präster redan nu ansetts tillhöra kassan, innebär förslaget icke någon ändring i vad

som nu tillämpas. Däremot avser det föreslagna stadgandet icke att gälla Evangeliska fosterlandsstiftelsens missionärer. Liksom dessa enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 september 1890 förklarats icke vara berättigade att vinna inträde i kassan, bliva de ock i fortsättningen uteslutna från delaktighet i kassan.

I nuvarande reglemente äro konsistorienotarier och konsistorieamanuenser, vilka befattningar vid tiden för kassans bildande i regel innehades av präster, upptagna såsom delägare i kassan; och i fullmäktiges reglementsförslag har härutinnan icke vidtagits någon ändring. Kommittén har emellertid icke upptagit dessa befattningshavare såsom delaktiga i kassan. För konsistorienotarierna fordras numera juridisk kompetens och de äro att anse såsom civila tjänstinnehavare i vanlig bemärkelse och åtnjuta avlöning uteslutande av statsmedel enligt stat, som fastställs av Konung och riksdag, och med rätt till pension enligt den civila pensionslagen; och under sådana förhållanden synes icke längre förefinnas någon anledning att genom stadgande om skyldighet för dem att bliva delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa utesluta dem från delaktighet i den kassa, som ombesörjer familjepensionering för övriga civila tjänstinnehavare i allmänhet, nämligen civilstatens änke- och pupillkassa. Liksom vid föregående liknande överflyttningar av familjepensioneringen för vissa tjänstinnehavare, såsom exempelvis vid överflyttningen från flottans pensionskassas gratialfond till civilstatens änke- och pupillkassa av familjepensioneringen för den civila personalen vid marinförvaltningen och personalen vid lotsverket, avser kommitténs förslag icke någon ändring av nuvarande konsistorienotariers och konsistorieamanuensers ställning såsom delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa; men däremot skulle blivande innehavare av dylik befattning icke vara skyldig inträda i sistnämnda kassa, varav enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa i stället följer skyldighet för konsistorienotarie att bliva delaktig i denna senare. Härför erfordras vissa särskilda bestämmelser, vartill kommittén framlägger förslag. Blivande konsistorieamanuens skulle såsom extra ordinarie tjänsteman visserligen icke bliva delaktig i civilstatens änke- och pupillkassa; men i detta hänseende skulle han intaga samma ställning som andra extraordinarie civila befattningshavare.

3 §.

I denna paragraf angivas kassans fonder. De nuvarande fonderna äro grundfonden och tillskottsfonden. Såsom framgår av den i allmänna motiveringen framlagda planen för kassans omgestaltung tillkomma två nya fonder, nämligen försäkringsfonden och regleringsfonden med var sitt särskilda ändamål.

4 §.

Denna paragraf, som innehåller uppgift å de medel, som skola tillföras grundfonden, och å de utgifter, som av samma fond skola bestridas, överensstämmer med motsvarande stadganden i fullmäktiges förslag, dock med den skillnad, som betingas av kommitténs förslag om överflyttande till kassan, och närmare bestämt till dess regleringsfond, av behållna inkomsten av vakant tjänst under tid, då den enligt hittills gällande bestämmelser skulle hava tillfallit sista innehavarens tjänst- och nådårsberättigade efterlevande. Till grundfonden skall nämligen i sådant fall ingå behållna inkomsten av den vakanta tjänsten endast för tid, varunder den kan komma att stå ledig utöver nyssnämnda tid. I jämförelse med vad som nu tillflyter grundfonden innebär kommitténs förslag ingen ändring; till grundfonden skola alltså fortfarande ingå s. k. kadukmedel i samma omfattning som med tillämpning av nu gällande bestämmelser.

I nuvarande reglemente äro i motsvarande stadgande angivna de tillgångar, som vid kassans bildande tillfördes grundfonden från stiftens emeritikassors behållning. Redogörelse härför har icke upptagits i fullmäktiges reglements-förslag; och ej heller kommittén har ansett någon upplysning härom behöva inflyta i dess reglements-förslag.

5 §.

Här meddelas beträffande tillskottsfonden uppgift å dit hänförliga medel och densamma åliggande utgifter i likhet med vad rörande grundfonden upptagits i nästföregående paragraf. Även här har den i nuvarande reglemente meddelade uppgiften å de inkomster, varav tillskottsfonden vid kassans upprättande bildades, blivit såsom numera överflödig utesluten.

6 §.

Såsom hittills skett skola grundfondens och tillskottsfondens tillgångar fortfarande förvaltas gemensamt; och av denna anledning har i förevarande paragraf, i överensstämmelse med såväl nuvarande reglementet som fullmäktiges reglements-förslag, intagits en bestämmelse om att kapitalvinst eller kapitalförlust vid denna förvaltning skall delas mellan de båda fonderna i förhållande till varderas storlek enligt sista bokslutet. Däremot hava dessa fonder, med hänsyn bland annat till de säregna bestämmelserna om pensionsutdelning från desamma, ansetts icke lämpligen böra förvaltas gemensamt med de båda nya fonderna, åtminstone så länge icke alla delägare i kassan tillika äro delaktiga i försäkringsfonden.

7 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelserna om en av de nya fonderna, nämligen försäkringsfonden.

Här stadgas till en början i 1 och 2 mom. om förutsättningarna för att vid kassans ombildning varande delägare må vinna delaktighet i denna fond. En sådan kassadelägares delaktighet i fonden innebär å ena sidan att han underkastar sig det nya reglementets alla bestämmelser med avstående av rätten till tjänst- och nådår eller emeritilön för sina efterlevande och från den rätt till pension för sjuka barn och 55-åriga ogifta döttrar, som kunnat grundas på äldre reglementsstadganden, samt å andra sidan att hans stärbhus kommer i åtnjutande av begravningshjälpen, att hans pensionsberättigade efterlevande — utan att delägaren för den tid, varunder han varit delägare i kassan före dess ombildande, betungas med någon ytterligare avgift — få åtnjuta pension alltifrån delägareshens dödsfall med 7 % av delaktighetsbeloppet utöver vad som eljest garanterats, ävensom slutligen att pensionsberättigade efterlevande erhålla viss engångsersättning för avstående av rätten till tjänst- och nådår. Tillika är att märka, hurusom endast den extra ordinarie präst, som blir delaktig i försäkringsfonden, kan erhålla det förhöjda delaktighetsbeloppet av lägst 1,800 kronor i stället för nuvarande delaktighetsbelopp av 600 kronor.

Den delägare, som vid kassans ombildning innehar ordinarie befattning, har att omedelbart bestämma sig, huruvida han vill ingå på den nya ordningen. Den delägare däremot, som vid ombildningen ännu icke blivit innehavare av ordinarie befattning, kan, om han underlåtit att då förvärva delaktighet i försäkringsfonden, sedermera när han befordras till ordinarie, på anmälan upptagas till sådan delaktighet; men för att icke ett sådant uppskov med avgörandet skall bliva ekonomiskt lockande, har i 2 mom. stadgats såsom villkor

att han erlägger vad som i 19 § 2 mom. säges, d. v. s. han undslipper icke andra avgifter än dem, från vilka han vid omedelbar anslutning till fonden skulle hava varit befriad.

I 3 mom. stadgas att den, som efter det nya reglementets ikraftträdande blir delägare i kassan, också blir i och med detsamma delaktig i försäkringsfonden och underkastad de bestämmelser, som för sådan delaktighet äro i reglementet givna.

8 §.

I denna paragraf meddelas beträffande försäkringsfonden liknande uppgifter om till fonden ingående medel och densamma åliggande utgifter, som beträffande kassans gamla fonder lämnats i 4 respektive 5 §.

Bland de medel, som skola tillföras försäkringsfonden, upptages främst det i den allmänna redogörelsen för kommitténs förslag omförmälda tillskottet från regleringsfonden, avsett att bereda försäkringsfonden ersättning för att de, som vid kassans ombildning äro delägare i kassan och ingå på den nya ordningen, befrias från att själva betala de avgifter, som försäkringstekniskt erfordras för den tid, som förflutit mellan deras inträde i kassan och deras delaktighet i fonden. Såsom kommittén förut framhållit kan regleringsfonden icke beräknas redan vid kassans ombildning hava några medel tillgängliga för bestridande av nu ifrågavarande och en del andra utgifter såsom begravningshjälp och engångsersättning för avståendet av tjänst- och nådårsrätten; men det är avsett att behövliga medel härtill skola av regleringsfonden upplånas mot avbetalning i mån, som inkomster inflyta genom löne-medel vid vakant befattning under tid, då behållna inkomsterna enligt förut gällande bestämmelser skulle tillfallit tjänst- och nådårsberättigade efterlevande efter den siste innehavaren eller genom kassan tillfallande emeritilöner. Vad emellertid beträffar nu ifrågavarande tillskott synes, såsom förut framhållits, någon omedelbar inbetalning av detsamma icke behöva äga rum, utan mellanhavandet mellan dessa fonder i nu berörda avseende torde kunna bokföringsvis ordnas, intill dess att de nya inkomsterna sätta regleringsfonden i tillfälle att betala sin skuld till försäkringsfonden.

Till försäkringsfonden skall vidare ingå den nya avgift, som delägare i fonden skall erlägga för vinnande av den åsyftade pensionsförbättringen; om denna avgift givas i 19 § närmare stadganden.

Försäkringsfondens utgifter äro — förutom möjligen uppkommande kapital-förlust — endast de pensionsandelar, vilka enligt försäkringstekniska grunder skola från fonden utgå.

I 3 mom. av förevarande paragraf har upptagits ett stadgande om de försäkringstekniska grunder, som skola komma till tillämpning vid beräkandet av premiereserven m. m.; och i 4 mom. har influtit en föreskrift om en årligen skedande reglering av denna fond så att brist fyllas från och överskott levereras till regleringsfonden.

9 §.

Denna paragraf handlar om regleringsfonden. Till denna fond skola, såsom förut framhållits, de till kassan anslagna nya inkomsterna ingå; och av denna fonds medel, såväl kapital som ränta, skola bestridas icke blott all kompensation i form av tillskott till försäkringsfonden såsom ersättning för avgifter av delägare för tid före kassans omgestaltning, begravningshjälp, pensionering under tid, motsvarande tjänst- och nådåret, och engångsersättningen till efterlevande efter nuvarande delägare, utan även de kostnader, som må föranledas av garan-

tien att pensionerna icke skola understiga vissa belopp. Särskilt torde böra framhållas att, då enligt nu gällande bestämmelser efterlevande efter delägare hava att under tjänst- och nådår eller under åtnjutande av emeritilön under motsvarande tid erlägga årsavgift till tillskottsfonden och dessa avgifter alltså i sin mån bidragit till höjande av pensionerna till nuvarande pensionärer, kommittén funnit rättvist, att tillskottsfonden fortfarande får åtnjuta dessa avgifter under motsvarande tid och att, då behållna inkomsten av befattningen eller emeritilönen övertagits av regleringsfonden, denna fond alltså skall till tillskottsfonden betala ifrågavarande avgifter. Vid första påseendet skulle ju en sådan anordning synas onödig med hänsyn till den lämnade garantien; men garantien befinnes vid närmare granskning i detta avseende icke tillfyllest, när ju pensionsutdelningen från de gamla fonderna kan, såsom under senare åren ägt rum, överstiga det garanterade beloppet och berörda avgifter således kunna inverka på storleken av ifrågavarande pensionärsers pensioner.

I övrigt hänvisas till vad under nästföregående paragraf anförts om förhållandena mellan regleringsfonden och försäkringsfonden.

10 §.

I denna paragraf lämnas föreskrift om tiden, då sådan inkomst, som avses i 4 § 1 mom. a), eller s. k. vakansmedel, skall tillfalla kassan. Föreskriften överensstämmer i huvudsak med motsvarande bestämmelse i nu gällande reglemente, dock med den omformulering, som använts i fullmäktiges förslag till förnyat reglemente för kassan, innefattande att, där uppskov med åtnjutande av vakansmedel ifrågasättes i något fall, beslut härom för framtiden uttryckligen förbehållits Kungl. Maj:t.

11 §.

Denna paragraf, som handlar om gjord donation till förmån för kassan, har sin motsvarighet i § 9 av nuvarande reglementet och har formulerats i huvudsaklig överensstämmelse med fullmäktiges förslag.

12 §.

Först i denna paragraf av kommitténs reglementsförslag meddelas bestämmelserna om det belopp, i förhållande till vilket delägarers avgifter skola avpassas och hans efterlevandes pension bestämmas, d. v. s. delaktighetsbeloppet. Motsvarande stadganden återfinnas i § 2 av nu gällande reglemente, i § 4 av fullmäktiges reglementsförslag och likaledes i § 4 av de sakkunnigas förslag till reglemente för en ny kassa. I åtskilliga delar avviker kommitténs förslag från vad som nu gäller. Då kommittén i huvudsak stöder sitt förslag på fullmäktiges, vill kommittén till en början meddela vad dessa anförde såsom motiv för de ändringar, som av dem godtagits. I sådant avseende hava fullmäktige yttrat bland annat följande. Vid utformandet av bestämmelserna om delaktighetsbeloppen hade fullmäktige letts av önskan att i någon mån inskränka den mångfald av olika delaktighetsbelopp, som kännetecknade kassan för närvarande. Enligt hittills gällande bestämmelser, som utan någon modifikation likställde delaktighetsbeloppet med lönen, hade det snarare hört till undantagen än till regeln, att två delägare haft lika delaktighetsbelopp. För att i någon mån motverka detta förhållande, som medförde betydande besvär vid kassans förvaltning, hade fullmäktige för sin del godtagit bestämmelser, som föreskreve, dels att delaktighetsbeloppet skulle bestämmas efter delägarers lön, beräknad till visst belopp avrundat uppåt till jämnt hundratal kronor, varvid tillika åsyftats att åstadkomma

mera lätthanterliga delaktighetsbelopp än de nuvarande, som i vissa fall vore bestämda till och med i ören, dels ock att vissa minimibelopp skulle gälla för kyrkoherdars och komministrars delaktighet i kassan, så avpassade att de överensstämde med de belopp, som enligt prästlönereglingslagen i regel utgjorde nämnda befattningshavares minimilöner efter tio år i respektive grad, d. v. s. 4,500 kronor för kyrkoherde och 3,000 kronor för komminister. I de fall, där sådana befattningshavare undantagsvis erhöles lägre löner, skulle alltså dessa dock erhålla förmånen, att deras delaktighetsbelopp i kassan icke understeg de regelmässiga minimilönerna för sådana befattningshavare. Vidare hade fullmäktige såsom ett allmänt minimum för delaktighet i kassan uppställt ett belopp av 1,800 kronor; och på grund härav komme delaktighetsbeloppen att höjas för vissa delägare, regementspastorer, domkyrkosysslomän m. fl., vilkas delaktighetsbelopp enligt nu gällande bestämmelser vore lägre, i vissa fall t. o. m. väsentligt lägre. Att detta minimibelopp satts så högt som skett hade emellertid icke kunnat undvikas, då ifrågavarande befattningshavare räknades såsom ordinarie, och det icke gärna kunde komma i fråga att bestämma delaktighetsbeloppet för den, som innehade ordinarie befattning, lägre än för extra ordinarie prästman, för vilken lägsta delaktighetsbeloppet ansetts skäligen böra bestämmas till 1,800 kronor. Det nuvarande delaktighetsbeloppet för extra ordinarie präst, vilket alltsedan kassans begynnelse varit bestämt till 600 kronor, vore nämligen efter tillkomsten av prästlönereglingslagen och adjunktsavlöningsförordningen uppenbarligen alldeles för lågt. Att höja delaktighetsbeloppet för extra ordinarie präst hade alltså ansetts vara ofrånkomligt. Men då kategorien extra ordinarie prästmän inrymde både sådana, som hade stadigvarande arbete i församlingstjänst, och sådana, som efter prästvigningen ännu icke erhållit dylik anställning, och det sålunda förekomme, att extra ordinarie präster kunde hava väsentligt olika löner, hade fullmäktige funnit att det icke vore utan svårighet att bestämma den lön, som skulle läggas till grund för extra ordinarie prästmans delaktighetsbelopp i kassan. Att bestämma olika belopp för olika extra ordinarie prästmän, allteftersom de vore verksamma i församlingstjänst eller ej, hade icke heller ansetts lämpligt, då någon bestämd gräns mellan det ena och det andra slaget prästmän icke låte sig uppdragas. Med hänsyn här till och då i prästlönereglingslagen vore bestämt, att varje tjänstgörande adjunkt skulle såsom löneförmåner åtnjuta bostad, vivre, skjuts i tjänstären, årligt adjunktsarvode och kostnadsersättning för resa till tjänstgöringsort, samt i adjunktsavlöningsförordningen stadgades, att adjunktsarvodet skulle i regel utgå med 1,200 kronor om året jämte två ålderstillägg, vardera å 300 kronor, efter respektive fem och tio års tjänstgöring, samt att förmåner av bostad och vivre, där desamma skulle utgå i penningar, icke i något fall finge fastställas till lägre belopp än 600 kronor, för år räknat, hade fullmäktige ansett skäligt, att lönen för extra ordinarie prästman beräknades till 1,800 kronor med vederbörlig förhöjning vid inträdande av ålderstillägg. Vidare hade fullmäktige beträffande delaktighetsbeloppet för sådana delägare, som på förordnande bestrede s. k. vakanssatta tjänster, funnit att, då man måste räkna med vakanssättningen av prästerliga tjänster såsom ett tämligen bestående förhållande, en särskild bestämmelse i reglementet vore nödvändig för att söka så vitt möjligt förebygga, att de med avseende å prästernas befordran ogynnsamma verkningarna av vakanssättningen komme att sträcka sig även till delaktigheten i kassan. Detta syfte hade fullmäktige velat vinna genom att i viss mån likställa en vakansvikarie med full lön med ordinarie tjänstinnehavare. Att göra detta i full utsträckning utan hänsyn till förordnandets varaktighet hade dock av naturliga skäl icke ansetts lämpligt. Någon garanti för att ett dylikt förordnande räckt någon längre tid syntes böra

uppställas, enär eljest delägarskap för det med en vakanssatt ordinarie tjänst förenade delaktighetsbeloppet skulle under en jämförelsevis kort tid kunna vinnas av ett flertal personer. Redan genom en kungörelse av den 28 februari 1907 hade i nu gällande reglemente införts en bestämmelse, enligt vilken, för det fall, att extra ordinarie prästman, som på förordnande förestått ledig prästerlig befattning mot åtnjutande av full lön och för denna erlagt årsavgifter under minst tre år, avlede, medan detta förordnande av honom innehades, den pensionsandel, vilken efter hans död skulle tillfalla hans efterlevande ur tillskottsfonden, skulle bestämmas efter berörda lön. Detta stadgande, som dock avsåge allenast extra ordinarie prästman, tillförsäkrade vakansvikarien en villkorlig pensionsrätt för hans efterlevande, avpassad efter delaktighetsbeloppet vid den vakanssatta tjänsten. De år 1907 stadgade villkoren för sådan pensionsrätt hade av fullmäktige emellertid befunnits i viss mån för hårda, i viss mån åter icke tillräckligt stränga. I det senare hänseendet hade fullmäktige nämligen ansett, att de tre år, som ett dylikt förordnande skulle hava varat, borde hava infallit i en följd. För hårda däremot hade fullmäktige ansett de nämnda villkoren vara i det avseendet, att rätten inträdde endast, om vakansvikarien avlede medan förordnandet ännu varade. Fullmäktige ansåge skäligt, att det sistnämnda villkoret borttoges och att den villkorliga pensionsrätten sålunda bleve ovillkorlig, efter det förordnandet varat tre år i följd och årsavgifter för tjänsten därunder erlagts av vikarien. Så snart dessa villkor uppfyllts, vore vakansvikarien alltså i delägaravseende att likställa med en ordinarie innehavare av den vakanssatta tjänsten. Fullmäktige hade vidare ansett skäl saknas att inskränka den förmån, som sålunda tillerkänts vakansvikarie, till blott extra ordinarie prästmän. Då det mången gång inträffade, att förordnande såsom vakansvikarie innehades av ordinarie präst, hade fullmäktige velat låta även en sådan vakansvikarie vinna delaktighet för det högre belopp, som kunde vara förenat med den vakanssatta tjänsten.

Vad fullmäktige sålunda i ena som andra avseendet anført har synts kommittén vara fullt riktigt. På grund härav och då kommittén icke funnit anledning föreligga att på sätt de sakkunniga föreslagit fastställa en maximibegränsning av delaktighetsbeloppet till 10,000 kronor, hava de sålunda av fullmäktige angivna huvudgrunder för bestämmandet av delaktighetsbeloppet i kassan kommit till tillämpning vid utformandet av bestämmelserna i nu förevarande paragraf. Därvid har kommittén också följt fullmäktiges förslag i fråga om lörens beräkande såsom grundval för delaktighetsbeloppet. I detta hänseende anföra fullmäktige, att såsom huvudregel gällde, att för delägare, som innehade ordinarie befattning, lönen beräknades till det kontanta belopp, vartill den enligt gällande föreskrifter uppginge. Skulle undantagsvis ännu förekomma befattningar, där lönen icke vore bestämd i kontanta penningar, hade från nuvarande reglementet upptagits det stadgande, som föreskreve, att lönen i sådant fall skulle beräknas till det penningbelopp, som Kungl. Maj:t lagt till grund vid löneregleringen med de tillägg och förändringar, som grundade sig på särskilda beslut av Kungl. Maj:t. För att i de fall, där delägares avlöning undantagsvis vore uppdelad i egentlig lön och s. k. tjänstgöringspenningar, ingen tvekan måtte uppkomma om innebörden i detta sammanhang av uttrycket lön, hade ett förtydligande ansetts böra göras, enligt vilket vid delaktighetsbeloppets bestämmande jämväl tjänstgöringspenningar skulle inräknas i lönen. Även ålderstillägg skulle vid delaktighetsbeloppets bestämmande medräknas, under förutsättning att sådant tillägg vore vid tjänsten lagstadgat och sålunda icke blott av personlig natur; och under sådan förutsättning skulle dylika tillägg medräknas, oavsett att delägaren ännu icke börjat uppbära desamma. Det vore sålunda den vid tjänsten stadgade slut-

lönen, som redan från början skulle läggas till grund för delaktighetsbeloppet. Däremot hade de naturaförmåner, som åtföljde prästerlig tjänst, eller ersättning för dylika förmåner icke ansetts böra medtagas vid delaktighetsbeloppens bestämmande, detta huvudsakligen av det skäl att dylika förmåner i olika delar av landet representerade helt olika penningvärde, i följd varav på en dyrare ort en sådan förmån skulle uppbringa delaktighetsbeloppet till betydligt högre belopp än för en delägare bosatt på en billigare ort. Icke heller genom donation föranledd särskild förmån utöver lönen hade ansetts böra vid delaktighetsbeloppets bestämmande medtagas.

Mot fullmäktiges sålunda angivna beräkningsgrunder har kommittén icke funnit annat att erinra än att, då det lärers förekomma att ersättning för vissa naturaförmåner ingår i den reglerade lönen, denna ersättning i sådant fall givetvis skall medtagas vid bestämmande av delaktighetsbeloppet; och har kommittén därför ansett ifrågavarande stadgande böra så avfattas, att vid bestämmande av delaktighetsbeloppet hänsyn icke får tagas till värdet av naturaförmåner eller *utöver* den reglerade lönen utgående ersättning för dylik förmån.

I förevarande paragraf har kommittén infört ett stadgande om delaktighetsbeloppet för den, som är innehavare av mer än en befattning. I denna fråga hava fullmäktige, som upptagit en bestämmelse härom i § 6 av sitt reglements-förslag, anfört, att det av gammalt ansetts, ehuru något direkt stadgande därom icke återfunnes i kassans nu gällande reglemente, att årsavgift skulle erläggas för varje ordinarie befattning, vars innehavare vore pliktig att för den därmed förenade lönen vara delägare i kassan. Härav hade ock ansetts följa, att, om två eller flera dylika befattningar innehades av en och samma person, denne vore pliktig att erlägga årsavgift för bägge resp. samtliga befattningarna. Under sådana förhållanden hade han ock vunnit delaktighet i kassan för sammanlagda beloppet av lönerna vid de av honom innehavda befattningarna. Ett uttryckligt stadgande härom, som ävenledes saknades i det nuvarande reglementet, hade av fullmäktige insatts i deras reglements-förslag. Stadgandet avsåge, ehuru därom intet uttryckligen sades, den som jämte en huvudtjänst innehade en eller flera bisysslor, t. ex. såsom regementspastor, fängelsepredikant eller dylikt. Stadgandet avsåge däremot icke den, som innehade två ordinarie huvudtjänster, exempelvis såsom präst i territoriell församling. Ehuru ett verkligt sådant fall icke syntes kunna inträffa, saknade detta påpekande dock icke sin betydelse med hänsyn till bestämmelsen om vakansvikariens delaktighetsbelopp under vissa förutsättningar. Hade ordinarie präst på grund av treårigt förordnande såsom vikarie med full lön på annan, vakanssatt ordinarie prästerlig tjänst vunnit delaktighet såsom ordinarie innehavare av sistnämnda tjänst, kunde han visserligen i viss mening sägas vara innehavare av två ordinarie befattningar, för vilka delaktighet i kassan åtnjötes, men uppenbart vore, att han icke vunnoe samtidig delaktighet för både sin egen ordinarie tjänst och den vakanssatta tjänsten. För den händelse lönen vid hans egen tjänst, såsom i dylika fall i regel vore händelsen, uppbures av annan person och han sålunda icke själv erlade årsavgiften för denna tjänst, vore det ovan sagda utan vidare klart, men detsamma måste även gälla i det fall, att han själv fortfarande uppbure lönen vid sin egen tjänst. Hans delaktighetsbelopp i kassan i båda dessa fall vore lika med delaktighetsbeloppet för den vakanssatta tjänsten eller, med andra ord, efter de tre årens förlopp vore han i fråga om sin delaktighet i kassan att betrakta så, som om han vunnit befordran till den vakanssatta, högre avlönade tjänsten och i sammanhang därmed frånträtt delaktigheten för sin egen ordinarie tjänst. Då kommittén funnit sig kunna instämma i vad fullmäktige sålunda anförde,

har kommittén i förevarande paragrafs första mom., som handlar om delaktighetsbeloppet för innehavare av ordinarie befattning, infört en bestämmelse av innehåll, att, om delägare är ordinarie innehavare av mer än en befattning, varom nu är fråga, delaktighetsbeloppet skall för honom avpassas med hänsyn till sammanlagda lönebeloppen, om det därigenom varder högre än eljest, dock att, där någon innehar två eller flera prästerliga befattningar i territoriella församlingar, sådan delägares delaktighetsbelopp skall avpassas endast efter lönen vid den befattning, som medför högsta delaktighetsbeloppet. Härvid torde böra framhållas, att, där förhöjning på grund härav skall äga rum, hänsyn skall tagas till befattningarnas lönebelopp men icke till de särskilda delaktighetsbeloppen i fall, där dessa överstiga lönebeloppen. Om exempelvis en komminister, som åtnjuter i lön såsom sådan 4,000 kronor och alltså i sådan egenkap har delaktighet i kassan till samma belopp, blir regementspastor, med vilken tjänst i och för sig skulle följa ett delaktighetsbelopp i kassan av 1,800 kronor (minimibeloppet) men som är avlönad med endast 1,000 kronor, skall enligt kommitténs förslag delaktighetsbeloppet bliva 5,000 kronor men icke 5,800 kronor.

Vidare torde det måhända böra påpekas, att delaktighetsbeloppet för extra ordinarie präst, som ingår på den nya ordningen, på sätt av 3 mom. av nu förevarande paragraf framgår, alltid skulle bliva det för sådan delägare bestämda 1,800 kronor med förhöjning för intjänade ålderstillägg, vare sig han genom förening av avlöning från flera håll innehar högre sammanlagd avlöning eller han måhända icke åtnjuter någon som helst avlöning.

I 4 mom. av förevarande paragraf äro bestämmelser om delaktighetsbelopp givna för de fall, att delägares lön varder lägre eller delägare tillträder emeritilön eller pension eller att delägare, vars delaktighetsbelopp avpassats efter lönen vid två eller flera tjänster, frånträder någon av dem. I huvudsaklig överensstämmelse med vad som enligt nu gällande reglemente är i sådana fall bestämt, hava fullmäktige i sitt reglementsförslag upptagit stadganden om en viss valrätt för sådana delägare. Då nu enligt kommitténs förslag första steget tages till att ifrågavarande pensionering ordnas efter försäkringstekniska grunder, har det förefallit kommittén mindre lämpligt att bibehålla dylika bestämmelser, varigenom ett för kassan i ekonomiskt avseende menligt urval bland delägarna befordras; och kommittén har därför stannat vid den uppfattning, att sådana under delägarskapet inträffade ändrade förhållanden, som nyss angivits, icke böra verka någon som helst rubbning av delägares ställning till kassan. Delägare, för vilken lönen varder lägre eller som tillträder emeritilön eller pension eller efter frånträddandet av prästerlig befattning kvarstår i prästämbetet, skall alltså enligt kommitténs förslag bibehålla det delaktighetsbelopp, som före sådan förändring var för honom gällande, och detsamma skall även tillämpas å delägare, vars delaktighetsbelopp avpassats efter lönen vid mer än en befattning men som frånträder någon av dem.

I nuvarande reglemente finnes ett stadgande av innebörd att, där delaktighetsbeloppet icke kan med tillämpning av givna stadganden bestämmas, frågan skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Då enligt vad kommittén inhämtat fall alltsomoftast inträffa, då de givna reglerna för delaktighetsbeloppets bestämmande icke äro tillfyllest och då några allmängiltiga bestämmelser för dylika fall icke torde kunna givas, har kommittén i sitt förslag upptagit en dylik föreskrift och formulerat den i nära överensstämmelse med fullmäktiges förslag.

13 §.

För delaktighetsbeloppets bestämmande har kommittén i 12 § gjort åtskillnad mellan ordinarie och extra ordinarie präster. En sådan åtskillnad är, såsom av fullmäktige framhållits, i regel icke svår att i praktiken upprätthålla. Stundom kunde dock enligt vad erfarenheten från kassans hittillsvarande utveckling ådagalagt fall förekomma, där det vore synnerligen vanskligt att avgöra, huruvida en prästerlig tjänst skulle anses såsom ordinarie eller icke; och kassans direktion, som hade att avgöra dylika frågor, kunde då ofta komma att intaga en mycket svår ställning. Å ena sidan stode, fortsätta fullmäktige, tjänstinnehavarens intresse att vinna den högre delaktighet, som åtföljde ordinarie tjänst, och å andra sidan stode kassans intressen att icke bliva betungad med obehöriga pensionsförpliktelser. Beträffande prästerskapet i de territoriella församlingarna borde, sedan löneregleringar i enlighet med lagen den 9 december 1910 överallt blivit genomförda, saken i allmänhet icke vålla någon svårighet, då det kunde tagas för givet, att de prästerliga befattningar, som i vissa pastorat inrättades under benämningen ständiga adjunkter och om vilka med hänsyn till förutvarande praxis i fråga om liknande tidigare befattningar någon tveksamhet kunde tänkas uppstå, för framtiden icke kunde betraktas annorledes än som extra ordinarie. Men andra fall kunde förekomma, där tveksamheten vore mera berättigad, i det att talande skäl kunde anföras både för att anse en prästerlig tjänst såsom ordinarie och för att i kassans intresse vägra innehavaren av dylik tjänst delaktighet i kassan såsom ordinarie. Det syntes lämpligt att i dylika tvivelaktiga fall giva direktionen reglementsenlig möjlighet att reda sig ur svårigheten. En sådan möjlighet hade fullmäktige velat giva genom ett föreslaget bemyndigande för direktionen att bestämma, att en dylik tjänst finge med hänsyn till innehavarens delaktighet i kassan räknas såsom ordinarie, såvida tryggande förbindelse erhöles, att kassan vid inträffande ledighet å tjänsten skulle komma i åtnjutande av ett års behållen inkomst av densamma eller ock skälig ersättning därför. Vid uppställandet av detta villkor hade fullmäktige utgått från den uppfattningen, att en sådan utfästelse icke komme att givas, för den händelse att meningen blott vore att en viss innehavare av tjänsten skulle vinna delaktighet för densamma såsom ordinarie. Lämnades däremot en sådan förbindelse, måste densamma anses innebära en garanti för att årsavgifter från tjänsten skulle allt framgent inflyta till kassan, oberoende av huruvida den ene eller den andre innehavaren av tjänsten hade något personligt intresse av att densamma i delaktighetsavseende betraktades såsom ordinarie.

Då kommittén för sin del ansett ett dylikt stadgande lämpligt, har kommittén i nu förevarande paragraf infört en bestämmelse, enligt vilken kassans direktion i det fall, att befattning, som innehaves av delägare i kassan, icke är ordinarie prästerlig befattning i egentlig mening, men dock anses vara i väsentlig mån jämställd med dylik, skall äga bestämma, att den med hänsyn till innehavarens delaktighet i kassan skall anses såsom ordinarie, under förutsättning att betryggande förbindelse erhöles, att kassan vid inträffande ledighet skall komma i åtnjutande av den inkomst av befattningen, som kan jämställas med vakans- och kadukmedel, eller den ersättning därför, som kassans direktion prövar skälig.

14 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelse om den delägares ställning till kassan, som lämnar prästämbetet.

I nu gällande reglemente stadgas i detta avseende, att den, som avsäger sig

befattning tillika med därmed följande lön och icke innehar någon annan med delaktighet i kassan förenad befattning, må, om han så önskar och icke mottager allmän, med pensionsrätt för änka förenad tjänst, i kassan med fortfarande fulla rättigheter och skyldigheter kvarstå, och att, om han mottager dylik tjänst, han äger i inrättningen kvarstå såsom delägare endast uti tillskottsfonden för den lön, för vilken han vid avsägelsen hade del i inrättningen, såvida han fortfarande erlägger årsavgift för sagda lön.

Fullmäktige ansågo den nuvarande bestämmelsen i viss mån för sträng; och då det icke syntes av något kassans intresse påkallat, att låta delägarers rätt att kvarstå i kassan för sin förut innehavda tjänst vara beroende av den omständigheten, att han icke mottager annan tjänst, samt fullmäktiges reglementsförslag även i övrigt stode på den standpunkten, att delaktigheten i kassan icke rönt någon inverkan av eventuell delaktighet i annan liknande inrättning, hade fullmäktige ansett berörda i nu gällande reglemente upptagna villkor icke böra upptagas i kassans nya reglemente.

I 12 § 4 mom. har kommittén upptagit en bestämmelse om, att delägare, som efter frånträdande av prästerlig befattning kvarstår i prästämbetet, skall alltförut bibehålla det delaktighetsbelopp, som före sådan förändring var för honom gällande. Liksom den, vilken inträder i prästämbetet, blir skyldig att inträda i kassan oavsett om han innehar lön för prästerlig befattning eller icke, så bör enligt kommitténs mening också den, som frånträder prästerlig befattning, men kvarstår i prästämbetet, vara skyldig kvarstå i kassan. Lämnar någon däremot alldeles prästämbetet, synes anledning icke föreligga att tvinga honom kvarstå i kassan; men billig hänsyn till av honom gjorda insatser i kassan synes å andra sidan böra föranleda till att han, om han så önskar och inom viss tid anmäler detta, bibehålles vid sin delaktighet, i vilket fall han givetvis blir skyldig att fortfarande erlägga stadgad avgift. I överensstämmelse med denna uppfattning har bestämmelsen i nu förevarande paragraf avfattats.

I § 7 av nu gällande reglemente stadgas, att delägare, som blivit från sin tjänst avsatt, är från inrättningen skild; men att, om han vid sin död efterlämnar änka eller barn, som eljest skulle varit pensionsberättigade, dessa skola ur tillskottsfonden erhålla den pension, vartill det matematiska värdet av mannens under hans tjänstetid gjorda insatser berättigar. Detta stadgande hava fullmäktige funnit obilligt och i sådant avseende anfört, att genom detsamma komme en dylik delägarers efterlevande att i form av högst betydligt minskad pension för all framtid oförskyllt lida för det felsteg, delägaren begått. Då kassan vore till för att bereda de efterlevande pension, hade fullmäktige icke kunnat finna något giltigt skäl, varför pension borde vägras en dylik delägarers efterlevande, under förutsättning att kassan erhöle sin lagliga rätt i form av årsavgifter. Fullmäktige hade därför ansett skäligt att ur sitt reglementsförslag utesluta det nyssnämnda stadgandet.

Icke heller kommittén har ansett, att ett dylikt stadgande bör bibehållas; och då kommittén formulerat nu förevarande paragraf såsom reglerande ställningen till kassan för den, som lämnar prästämbetet, har därmed avsetts, att bestämmelsen skulle omfatta även den, som blivit från prästämbetet skild. Om en sådan delägare kvarstår i kassan, får han givetvis fortfarande erlägga stadgad avgift, vilken eventuellt uttages exekutivt. Icke ens för det fall, att avgift för ett eller annat år icke kunnat utfås, komma de efterlevande efter en sådan delägare att vara ställda utanför möjligheten att komma i åtnjutande av pension, enär, på sätt jämväl av fullmäktige framhållits, de efterlevande böra kunna erhålla sin

pension, så snart kassan av de för dem uträknade pensionsbeloppen gjort sig betäckt för sin fordran å oguldna årsavgifter.

15 §.

Denna paragraf, i vilken angivas de olika slag av avgifter, som delägare kunna hava att erlägga till tillskottsfonden, har ingen direkt motsvarighet i nuvarande reglementet, men motsvaras av § 8 i fullmäktiges reglementsförslag. Avgifterna äro av samma slag som de nu utgående, nämligen årsavgift, retroaktivavgift och åldersskillnadsavgift. Såsom kommittén förut framhållit har det visserligen framstått såsom eftersträfvansvärt att även med avseende på avgifterna bygga kassan på rationellare grunder, men, då härigenom skulle hava framkallats rubbningar i bestående rättigheter, hava nuvarande avgifterna till tillskottsfonden måst lämnas orubbade och i stället föreslagits, att för den förbättrade pensioneringens genomförande upptaga en särskild årsavgift att tillföras den nya försäkringsfonden, varom närmare stadgas i 19 §.

16 §.

Här meddelas närmare bestämmelser om årsavgifterna till tillskottsfonden i huvudsaklig överensstämmelse med nuvarande reglementsbestämmelser och vad som i detta avseende föreslagits i fullmäktiges reglementsförslag.

I 1 mom. bestämmes årsavgiftens storlek, som bibehållits vid 2 procent av delaktighetsbeloppet.

I 2 mom. har införts en bestämmelse om vakansvikariers årsavgift till tillskottsfonden. I nuvarande reglemente stadgas, att årsavgift erlägges av den, som lönen tillfaller; och detta har tillämpats så, att vakansvikarie är skyldig erlägga årsavgift för den av honom på förordnande innehavda tjänsten. Det har emellertid ansetts lämpligt att denna skyldighet grundas på en uttrycklig föreskrift, som därför införts i detta moment. Vidare har här stadgats, att ordinarie präst, som under dylikt förordnande avstår hela den med hans ordinarie befattning förenade lönen, ävensom extraordinarie präst, som innehar dylikt förordnande, är under tiden befriad från erläggande av honom eljest åliggande årsavgift. Denna befrielse i vad den rör extraordinarie präst är grundad på Kungl. Maj:ts brev av den 26 mars 1905 och har bestämmelse i sådant hänseende av fullmäktige upptagits i deras reglementsförslag. Vad i detta avseende beträffar en ordinarie präst såsom vakansvikarie har det ansetts böra uttryckligen angivas, att endast om han avstår hela lönen å egen tjänst blir han befriad från erläggande av avgift för densamma, vilken avgift då får erläggas av hans vikarie, men att han eljest är skyldig erlägga avgift både för sin egen befattning och för den, å vilken han är vakansvikarie, och detta även sedan han eventuellt själv vunnit delaktighet för den vakanssatta tjänsten på sätt ovan under 12 § närmare omförmäls.

Beträffande den tidpunkt, då avgiftsskyldighet för delägare inträder, stadgas i nu gällande reglemente att, om någon prästviges före den 1 november, han skall erlägga full årsavgift för det då löpande ecklesiastikåret, men att, om prästvigningen sker senare, årsavgiften skall beräknas allenast för den senare hälften av ecklesiastikåret; samt att, där ombyte å en tjänst sker under löpande år, årsavgiften skall erläggas av avträdaren, som dock äger att av tillträdaren erhålla ersättning i mån av dennes andel i årets lön. Av fullmäktige har framhållits, att dessa stadganden, särskilt det sistnämnda, enligt vad erfarenheten givit vid handen, vållat svårigheter såväl för kassan att utfå den avgift, som

rätteligen tillkommer den, som även för de delägare, som skola sig emellan verkställa årsavgiftens fördelning. Fullmäktige föreslogo därför, att i varje fall, då inträde i kassan äger rum, årsavgiften skall erläggas för hela det då löpande räkenskapsåret, samt att, såsom följd därav, den delägare, som under löpande räkenskapsår vinner förhöjning i sitt delaktighetsbelopp, skall från samma års början erlægga årsavgift för det högre delaktighetsbeloppet, dock med avdrag för vad i årsavgift för det året redan kan vara av honom erlagt.

Kommittén, som icke funnit anledning att motsätta sig vad fullmäktige sålunda föreslagit beträffande tidpunkten för avgiftsskyldighetens inträde för nytillträdande delägare, har i 3 mom. av förevarande paragraf infört ett stadgande av innehåll, att delägare skall erlægga årsavgift från början av det räkenskapsår, under vilket han inträtt i kassan, till och med det räkenskapsår, under vilket han avlider eller hans delaktighet i kassan eljest upphör. I 5 mom. föreslår kommittén vidare, att, där förhöjning av delaktighetsbeloppet inträder, däremot svarande förhöjd årsavgift skall erläggas för tiden efter det förhöjningen inträtt, dock att, om delaktighetsbeloppet höjts i sammanhang med befordran och företrädaren erlagt avgiften för löpande räkenskapsår, denne äger genom kassans förmedling erhålla gottgörelse i mån av tillträdarens andel i lönen för året.

Då det nuvarande reglementets föreskrift, att årsavgift skall erläggas av den, som lönen tillfaller, vilar på den uppfattning, att årsavgift städse skall till kassan erläggas för varje befattning, varmed är förenad skyldighet att vara delägare i kassan, har under nådåret årsavgift utgått och erlagts av förmånen innehavare. Härom hava fullmäktige föreslagit en uttrycklig föreskrift; och kommittén har i 3 mom. av förevarande paragraf infört ett stadgande därom, varvid tillika särskilda bestämmelser meddelats för det fall att regleringsfonden är innehavare av förmånen. Beträffande årsavgiftens beräkning under nådår hava fullmäktige anført, att årsavgiften i sådant fall ansetts böra utgå efter delaktighetsbeloppet vid tjänsten under nådåret, dock med rätt för vederbörande att, om den avlidne delägarens sista delaktighetsbelopp varit högre, erlægga årsavgift efter detta belopp, varvid fullmäktige tillika föreslogo, att pensionen skulle beräknas efter det delaktighetsbelopp, för vilket årsavgift erlagts under nådåret. Om sålunda t. ex. genom ny lönereglering delaktighetsbeloppet vid en tjänst bleve högre än det delaktighetsbelopp, efter vilket den avlidne delägaren senast erlagt årsavgift, skulle änkan genom att under nådåret erlægga årsavgift efter det högre delaktighetsbeloppet vinna förmånen att för all framtid erhålla pension efter det högre delaktighetsbeloppet. Skulle i motsvarande fall delaktighetsbeloppet under nådåret bliva lägre än förut, vore änkan visserligen icke pliktig att erlægga årsavgift för mera än det lägre delaktighetsbeloppet, men genom att även under nådåret erlægga årsavgift efter det högre delaktighetsbeloppet, efter vilket den avlidne delägaren senast erlagt årsavgift, tillförsäkrade hon sig allt framgent pension efter det högre beloppet.

I detta yttrande av fullmäktige kan emellertid kommittén icke instämma. Kommittén håller nämligen före, att de efterlevandes pension i varje fall bör avpassas efter det delaktighetsbelopp, som vid dödsfallet gällde för delägaren, och att därför också årsavgiften under nådåret bör utgå efter samma delaktighetsbelopp. Om denna ståndpunkt redan av principiella skäl framträder för kommittén såsom den riktiga, har kommittén jämväl av praktiska hänsyn funnit denna lösning vara att föredraga i sammanhang med den avveckling av nådåret såsom en förmån för de enskilda stärbhusen, som kommittén föreslår. Såsom följd härav skall i fall, där inkomst av befattning eller emeritilön tillfaller reglerings-

fonden på grund av kassans övertagande av tjänst- och nådårsförmånen, nämnda fond erlägga årsavgift till tillskottsfonden beräknad efter det delaktighetsbelopp, som för den avlidne delägaren senast varit gällande.

I 4 mom. av denna paragraf meddelas stadgande om sättet för årsavgiftens erläggande. I detta avseende hava fullmäktige i sitt förslag huvudsakligen följt bestämmelserna i nu gällande reglemente d. v. s. avgiften för löpande räkenskapsår förfaller till betalning i maj månad och erlägges i regel till kontraktsprosten i det kontrakt, där delägaren är kyrkobokförd, men direkt till kassan av i Stockholm kyrkobokförd delägare. Även kommittén har i sitt förslag upptagit enahanda bestämmelser, med tillägg att årsavgift, som ej kan på sådant sätt erläggas, exempelvis avgift för löpande året av den, som prästvigts efter maj månads utgång, skall inbetalas till kassan inom en månad efter därom erhållet meddelande. Visserligen har kommittén, som vid det förhållande att prästerskapets avlöning numera i regel utbetalas genom vederbörande kyrkoråd fann det ligga nära till hands att avgifterna skulle av kyrkoråden innehållas och insändas direkt till kassan, tagit i övervägande, huruvida icke en sådan ganska naturlig utväg för ordnande av avgiftsuppbörden skulle kunna anlitas; men vid närmare undersökning av förhållandena har kommittén funnit, att ett sådant åliggande icke kunde påläggas kyrkoråden och att, även om andra hinder icke skulle möta ett förslag i denna riktning, sådant icke gärna låte sig göra utan särskilda kostnader för kassan. Tanken på en sådan omläggning av avgiftsuppbörden har därför för närvarande fått falla.

17 §.

I nära överensstämmelse med nu gällande reglementsbestämmelser som ock med fullmäktiges förslag är i denna paragraf meddelad föreskrift om skyldighet för delägare, som i kassan inträder efter fyllda 25 år, att erlägga retroaktivavgift beräknad på sätt i särskild tabell finnes angivet. I jämförelse med vad nu gäller är härigenom ingen ändring föreslagen; men genom ett tillägg har i överensstämmelse med fullmäktiges förslag uttryckligen stadgats, att sådan avgift varom här är fråga, skall erläggas inom en månad efter det meddelande från kassan om beloppet kommit delägaren tillhanda.

18 §.

Denna paragraf handlar om åldersskillnadsavgiften och de i detta avseende föreslagna bestämmelserna överensstämman med nu gällande stadganden eller, där dessa ansetts väl knapphändiga, med vad som enligt praxis kommit att tillämpas eller av fullmäktige föreslagits. Rätten att välja mellan att erlägga åldersskillnadsavgiften på en gång eller genom årliga inbetalningar, vilken rätt nu finnes angiven endast i de tabeller, till vilka reglementsstadgandet hänvisar, har nu uttryckligen fastslagits, dock att därvid gjorts den inskränkningen, att till förekommande av olägenheten med mycket små årsbetalningar åldersskillnadsavgiften icke må erläggas genom årliga inbetalningar, om engångsbeloppet understiger 100 kronor. Vidare hava, allt i enlighet med fullmäktiges förslag, införts föreskrifter om tiden, när de årliga inbetalningarna taga sin början och när de upphöra att utgå, ävensom stadgande, enligt vilket delägare, som bestämt sig för att erlägga avgiften på en gång, icke äger övergå till årlig avbetalning, men att däremot övergång medgives från årlig betalning till betalning på en gång; varjämte, för att sätta direktionen i tillfälle att avgöra frågan om åldersskillnadsavgift, tillagts en föreskrift om skyldighet för delägare, som ingår

äktenskap, att ofördröjligen till kassan insända anmälan därom med bifogande av kontrahenternas åldersbevis jämte utdrag ur vigselboken.

19 §.

I denna paragraf har kommittén infört bestämmelser om den avgift, som skall erläggas till försäkringsfonden och som är avsedd att grundlägga den förbättrade pensioneringen enligt kommitténs förslag.

Enligt stadgandet i 1 mom. skall delägare, som vunnit delaktighet i försäkringsfonden, d. v. s. de nuvarande delägare, som ingå på den nya ordningen, och alla blivande delägare, utöver avgifterna till tillskottsfonden betala en årsavgift till försäkringsfonden, motsvarande 1.3 procent av delaktighetsbeloppet. Denna avgift erlägges i allmänhet icke retroaktivt; den insats, som, för att bereda efterlevande efter nuvarande delägare den förbättrade pensioneringen utan någon inskränkning, enligt försäkringstekniska grunder erfordras för den tid, de varit delägare i kassan före dess nu föreslagna omgestaltung, skall enligt kommitténs förslag tillföras fonden från de medel, som kassan erhåller genom övertagande av tjänst- och nådårsförmånen jämte vad därmed sammanhänger. Endast i de fall, att nuvarande delägare, som icke är innehavare av ordinarie befattning, icke omedelbart ingår på den nya ordningen men sedermera efter vunnit befordran till sådan befattning begagnar sig av den i sådant fall medgivna rätten att i sammanhang därmed ansluta sig till den nya ordningen, skall på en gång till försäkringsfonden av sådan delägare erläggas ett belopp, motsvarande vad av honom skulle hava till fonden betalats i årsavgifter, om han vid det nya reglementets ikraftträdande blivit delaktig i fonden, med tillägg av ränta efter sex procent å varje årsavgifts belopp från och med månaden näst efter den, då avgiften skulle hava erlagts, till dess betalning sker. Då tillfälle till förnyat val rörande anslutning till den nya ordningen ansetts böra i ett sådant fall medgivas, har man å andra sidan genom nu nämnda föreskrift velat förekomma, att den försäkringstekniskt erforderliga avgiften för mellantiden kommer att drabba kassans nyvunna inkomster, och i stället ordna det så, som om delägaranslutning till försäkringsfonden hade ägt rum vid det nya reglementets ikraftträdande. Någon ekonomisk vinst av uppskovet skulle sålunda icke för delägaren inträda vad beträffar hans förhållande till försäkringsfonden. I övrigt skall avgiften till försäkringsfonden erläggas för samma tid, under vilken årsavgift till tillskottsfonden skall erläggas, och skall beträffande uppbörd eller inbetalning av avgifterna gälla enahanda bestämmelser.

20 §.

De i denna paragraf meddelade föreskrifter om avgifts indrivning m. m. överensstämma i stort sett med vad som nu gäller och äro i de delar, där de härifrån avvika, upptagna efter fullmäktiges reglementsförslag; vartill emellertid ansetts böra fogas en uttrycklig föreskrift om att behörigen erlagda avgifter icke återbetalas.

21 §.

Med denna paragraf börjar den avdelning av reglementsförslaget, som handlar om de till pension berättigade och pensionslotternas beräkning. Liksom nuvarande reglemente skiljer förslaget mellan två huvudklasser av pensionsberättigade, nämligen dels änkor efter delägare och dels delägarers egna barn.

Beträffande rätten till barnpension hava fullmäktige, med erinran att genom lag av den 14 juni 1917 adoptionsinstitutet blivit införlivat med svensk rätt, framhållit, att den likställighet, som enligt nämnda lag eljest skulle äga rum mellan egna barn och adoptivbarn, givetvis icke utan vidare kunde utsträckas att gälla även rätten till pension från kassan, då det tillskott till pensionärernas antal, som skulle kunna uppkomma, ifall pensionsrätten utsträcktes till delägar- res adoptivbarn, icke kunnat tagas i beräkning vid kassans bildande och en sådan utsträckning av pensionsrätten därför skulle vålla en måhända betänkelig rubbning i pensionsförhållandena. På grund härav och då det vore en självklar sak, att icke heller deläga- res styvbarn vore berättigade till pension, ehuru intet stadgande därom funnes i nu gällande reglementet, hade fullmäktige för tydlighetens skull föreslagit ett stadgande därom, att deläga- res styvbarn och adoptivbarn icke vore berättigade till pension.

Med instämmande i den av fullmäktige sålunda uttalade uppfattningen om rätten till barnpension har kommittén dock ansett tillfyllest att på det sätt markera begränsningen att bland pensionsberättigade upptages, förutom änka, endast deläga- res eget arvsberättigade barn.

22 §.

I denna paragraf har upptagits en bestämmelse, som icke finnes i nuvarande reglemente och icke heller har sin motsvarighet i fullmäktiges reglements- förslag, nämligen därom, att äktenskap under vissa omständigheter icke bör grunda rätt till pension. I sådant avseende upptogo förenämnda sakkunniga i sitt förslag till reglemente för en ny kassa ett stadgande av innehåll, att äktenskap icke skulle grundlägga pensionsrätt, om det inginges efter det mannen fyllt 65 år eller under det mannen lede av sjukdom, som inom sex månader efter äk- tenskapets ingående medförde hans död och utan att genom äktenskapet barn legitimerades, dock att, där anledning funnes antaga att sjukdomens livsfarliga beskaffenhet vid äktenskapets ingående icke varit för vederbörande bekant, på prövning i varje fall skulle bero, huruvida pension borde utgå. Ett dylikt stad- gande är vanligt i reglementen för kassor, som handhava familjepensionering; och då nu enligt kommitténs förslag skall i prästerskapets änke- och pupill- kassa införas en pensionering, som vilar på rationella försäkringstekniska grunder utan upptagande av särskild åldersskillnadsavgift, har kommittén an- sett, att ett dylikt stadgande icke bör saknas i kassans nya reglemente.

23 §.

I 1 mom. av denna paragraf stadgas i överensstämmelse med vad som nu gäl- ler, att deläga- res efterlämnade änka är berättigad till pension, så länge hon lever ogift. Detta stadgande, som jämväl av fullmäktige upptagits i deras regle- mentsförslag, innebär att pension definitivt förloras vid inträde i nytt gifte och att rätten därtill icke återupplivas även om vederbörande åter skulle bliva änka.

Även det föreslagna stadgandet i 2 mom. att deläga- res barn är intill fyllda 21 år berättigat till pension, såvitt det icke är eller varit gift, motsvarar vad som nu gäller och av fullmäktige förordats.

Däremot skiljer sig förslaget i 3 mom. om rätt till sjuklighetspension såväl från nu gällande bestämmelse som från vad av de sakkunniga föreslagits — på sätt kommittén framhållit i sin allmänna redogörelse för huvudgrunderna i sitt förslag —, men överensstämmer däremot i allt väsentligt med vad som av full- mäktige i sådant avseende föreslagits. Här må endast framhållas, att det förut-

sättes att utredningen om sjuklighetstillstånd och dess sannolika varaktighet styrkes med legitimerad läkares intyg samt att vid bedömande av saknaden av medel till nödortfikt uppehålle föreligger specificerad uppgift å vederbörandes påräkneliga inkomster.

Såsom jämväl i allmänna redogörelsen framhållits har kommittén icke upptagit 55-åriga ogifta döttrar såsom berättigade till pension. Det är emellertid givet och framgår jämväl av övergångsbestämmelserna i kommitténs reglements-förslag, att nuvarande pensionärer av detta slag fortfarande få åtnjuta sin pension, liksom 55-åriga ogifta döttrar efter sådana nuvarande delägare, som icke ingå på den nya ordningen, fortfarande bibehålla sin eventuella rätt till pension, varvid nu gällande reglementes bestämmelser om dylika pensioner komma till tillämpning.

24 §.

I denna paragraf meddelas bestämmelser om tidpunkten, då pension börjar utgå och då den upphör. Huvudregeln är, att pension utgår från och med månaden näst efter den, vari delägaren avlidit, till utgången av det pensionshalvår, under vilket pensionstagaren avlider eller rätten till pension eljest upphör. I nu gällande bestämmelser har man utgått från att delägares pensionsberättigade efterlevande i allmänhet på grund av tjänst- och nådår åtnjuta avkastning av hans befattning eller hans emeritilön under viss tid efter dödsfallet och därför är huvudregeln att pension utgår från och med månaden näst efter den, varunder berörda förmåner frånträts; men när nu enligt kommitténs förslag dessa förmåner äro avsedda att överflyttas från de enskilda stärbhusen till kassan, blir huvudregeln den ovan angivna. Då emellertid under den närmaste tiden tjänst- och nådårsrätt säkerligen kommer att bibehållas i en del fall, har gjorts det tillägg att pension icke i något fall må utgå under tid, för vilken lön vid den avlidne delägares befattning eller hans emeritilön eller pension åtnjutes. Sjuklighetspension, som får åtnjutas av den, som dittills uppburit minderårighetspension, utgör en fortsättning på sistnämnda pension och skall därför börja utgå, då den andra upphör, d. v. s. med början av pensionshalvåret näst efter det, varunder pensionären uppnått 21 års ålder. Sjuklighetspensionen till annat överårigt barn efter delägare följer den allmänna regeln.

I det fall att barn födes efter delägares död, kanske ett halvt år eller mera därefter, har pension till sådant barn ansetts böra utgå först från och med den dag, då barnet föddes. Här gäller det en ökning i redan utgående familjepension och sådan ökning har funnits böra inträda omedelbart efter den inträffade förändringen. Där timad förändring i stället medför en reducering av familjepensionen, såsom då änka avlider eller träder i nytt äktenskap, har reduceringen av familjepensionen ansetts böra inträda först efter utgången av det pensionshalvår, varunder förändringen inträffat. Detta sätt att ordna förhållandena sammanhänger med organisationen av själva pensionsutbetalningen. För närvarande sker denna endast en gång om året efter det de föreskrivna pensionsanmälningarna inkommit samt uträkningen och fördelningen av för sådant ändamål tillgängliga medel ägt rum. Fullmäktige föreslogo pensionsutbetalning halvårsvis, nämligen i september $\frac{1}{10}$ av föregående års pensionsbelopp samt i mars återstoden av det då uträknade beloppet för löpande räkenskapsår; varjämte tilläggspensionen från den av fullmäktige föreslagna nya kassan skulle fördelas till utbetalning med hälften i juli och återstoden i december. Kommittén har visserligen genom det föreslagna garantiförfarandet kunnat föreslå utbetalning av pensionerna kvartalsvis, men, då timade förändringar genom döds-

fall eller genom giftermål bland pensionärerna i regel icke bliva för kassan kända förr än de årliga pensionsanmälningarna i november eller december inkomma till kassan och tätare sådana anmälningar skulle bliva för betungande, har kommittén oaktat övergången till kvartalsutbetalning likväl ansett lämpligt, att förändring, som nyss nämnts, medför indragning av eller ändring i pension först under närmaste följande pensionshalvår.

25 §.

I denna paragraf har kommittén upptagit bestämmelserna om pensionslotternas storlek. I sak innebära dessa bestämmelser ingen ändring av vad som nu gäller, men i likhet med fullmäktige föreslår även kommittén, att genom en uttrycklig bestämmelse fastslås vad som utan direkt stadgande redan nu tillämpas i fråga om flera minderåriga barn tillsammans tillkommande pension, nämligen att den delas dem emellan efter huvudtalet; detta har skett till förekommande av den uppfattningen, att av flera pensionsberättigade syskon de äldre skulle hava större andel av pensionen än de yngre.

Den föreslagna bestämmelsen i 1 mom., att årspensionen för änka utan minderårigt barn i reglementet benämnes enkel pensionslott, har tillkommit för att förenkla såväl bestämmelserna om övriga pensionslotter avpassande som ock stadgandena i en följande paragraf i reglementet om fördelningen av de för varje år i grundfonden och tillskottsfonden tillgängliga medlen mellan de berättigade.

26 §.

Här hava upptagits stadganden om den årliga beräkningen av de summor, som skola utdelas i pensioner från grundfonden och från tillskottsfonden. I sak överensstämmer kommitténs förslag med nu gällande bestämmelser, vilka också ehuru något omformulerade ingå i fullmäktiges reglementsförslag.

27 §.

I denna paragraf hava sammanförts bestämmelserna om, huru de båda nämnda fondernas enligt 26 § uträknade utdelningssummor skola fördelas i pensioner. Vad kommittén här föreslår överensstämmer med nu gällande fördelningsföreskrifter, varvid kommittén emellertid i någon mån förtydligat och förenklat de i nuvarande formulering något dunkla bestämmelserna. Emellertid innebär kommitténs förslag en avvikelse av stör vikt. Enligt nu gällande bestämmelser och jämväl enligt fullmäktiges förslag skall ifrågavarande fördelning ske mellan samtliga för året anmälda pensionärer. Enligt kommitténs förslag åter böra de gamla fonderna, såsom förut framhållits, icke belastas med kostnaden för den tidigare pensionering, som föranledes av tjänst- och nådårsrättens bortfallande, d. v. s. pensioneringen av efterlevande för tid, då tjänst- och nådårsförmån eller emeritilön skulle enligt nuvarande bestämmelser hava av dem åtnjutits; och därför har i 1 mom. av nu förevarande paragraf stadgats, att sådana efterlevande icke skola för nämnda tid medräknas bland de pensionärer, vilka få pensioner från grundfondens och tillskottsfondens utdelningssummor. För nämnda tid få dessa sålunda undantagna pensionärer i stället, enligt stadgandet i 2 mom., motsvarande pensionsutdelning från regleringsfonden, till vilken kassans inkomster av tjänst- och nådår samt emeritilöner inflyta.

Vad i 3 mom. föreslås har icke heller någon motsvarighet vare sig i nu gällande reglemente eller i fullmäktiges förslag; detta moment innehåller nämligen

gen bestämmelserna om den av kommittén föreslagna garantien för vissa minimipensioner. I fråga om efterlevande efter delägare med delaktighet i försäkringsfonden skall enligt kommitténs förslag enkel pensionslott utgöra 300 kronor med tillägg av 15 procent av delaktighetsbeloppet och för efterlevande efter annan delägare är enkel pensionslott garanterad utgöra minst 300 kronor med tillägg av 8 procent av delaktighetsbeloppet; och övriga pensionslotter bliva till sina belopp garanterade enligt det fastställda förhållandet till enkel pensionslott. I den mån de enligt bestämmelserna i 1 eller 2 mom. uträknade pensionsbeloppen finnas understiga de i varje fall sålunda garanterade minimipensionerna, skola de alltså höjas till de garanterade beloppen. Fyllnadsbelopp, som sålunda kan erfordras, skall, enligt kommitténs förslag, beträffande efterlevande efter delägare med delaktighet i försäkringsfonden bestridas av sistnämnda fonds medel, i den mån så kan ske enligt försäkringstekniska grunder d. v. s. intill 7 procent av delaktighetsbeloppet, men i övrigt betalas av regleringsfonden, samt i fråga om efterlevande efter delägare utan delaktighet i försäkringsfonden helt bestridas av regleringsfonden, på sätt kommittén framhållit i den allmänna redogörelsen för sitt förslag. Om exempelvis uträkningen enligt bestämmelsen i 1 mom. visar, att enkel pensionslott för visst år skulle bliva från grundfonden 290 kronor och från tillskottsfonden 7 procent av delaktighetsbeloppet, skall fyllnad utgå så att enkel pensionslott uppbringas till 300 kronor med tillägg av 15 resp. 8 procent av delaktighetsbeloppet och övriga pensionslotter i stadgat förhållande till sålunda garanterad enkel pensionslott. Om däremot uträkningen enligt 1 mom. har givit till resultat, att från de gamla fonderna kan utgå så mycket att enkel pensionslott blir 300 kronor + 10 procent av delaktighetsbeloppet, kan fyllnad icke ifrågakomma för efterlevande efter delägare utan delaktighet i försäkringsfonden, men däremot skall till efterlevande efter delägare i nämnda fond utgå fyllnadsbelopp.

28 §.

Såsom av fullmäktige framhållits kan det — sedan vid den föreskrivna pensionsfördelningen ur grundfonden och tillskottsfonden hela den till pensioner för ett visst år disponibla utdelningssumman fördelats mellan de pensionslotter, som vid den tid, då fördelningen äger rum, blivit hos kassan anmälda och godkända, varefter alltså inga pensionsmedel ur nämnda fonder vidare finnas att det året utdela — inträffa, att pensionsanspråk för det år, för vilket fördelningen redan ägt rum, framställas och godkännas. Såsom exempel härför anfördes det fall, att en pensionssökande, vars ansökning blivit av kassans direktionsavslagen, efter förd klagan förklarar pensionsberättigad. Det nu gällande reglementet lämnade icke något svar på frågan, varifrån medel till en dylik efter den ordinarie pensionsutdelningen beviljad pension skulle tagas; och vid sådant förhållande hade den praxis utbildat sig, att sådan pension, beräknad efter samma grunder och proportionsvis lika som för övriga pensionärer under samma år, avdragits från den summa, som under nästkommande år skulle utbetalas i pensioner. Då fullmäktige emellertid icke ansågo denna utväg tillfredsställande, enär därigenom det nästkommande årets pensionärer, som delvis vore andra än pensionärerna under det föregående året, komme att lida en minskning i sina pensioner, hade fullmäktige sökt en annan utväg att lösa berörda svårigheter och stannat vid att föreslå, att medel till utbetalande av dylika pensioner skulle tagas ur nämnda fonders kapital, varigenom nyssnämnda minskning, i stället för att drabba ett visst års pensionärer, i själva verket komme att fördelas på alla pensionärer för all framtid.

Då enligt kommitténs förslag skall hos kassan upprättas en regleringsfond i syfte att bereda medel till utjämning av pensionsutdelningen, har kommittén funnit lämpligt, att nämnda nya fond anlitas för utbetalning av sådana pensioner, som grunda sig på anspråk, vilka godkäfts först efter det den föreskrivna pensionsfördelningen för året redan ägt rum; och har kommittén i nu förevarande paragraf infört en bestämmelse härom.

29 §.

Här har kommittén sammanfört de bestämmelser om åtgärder för erhållande av pension, som fullmäktige upptagit i §§ 35—39 av sitt reglementsförslag, motsvarande § 27 i nu gällande reglemente.

Fullmäktige hava härom till en början anført, att direktionen alltifrån kassans bildande haft sig ålagt att underrätta avliden delägars efterlevande om tid och villkor för pensions åtnjutande. Syftet härmed hade varit, att ingen till pension berättigad skulle på grund av bristande kännedom om pensionsbestämmelserna gå miste om pension. Även om denna föreskrift varit mera påkallad vid kassans bildande, då pensionsförhållandena i kassan ännu vore för delägarna och ännu mera för deras efterlevande tämligen okända, än vad nu kunde anses vara fallet, hade fullmäktige dock icke velat helt och hållet borttaga denna bestämmelse, som otvivelaktigt kunde vara till en viss nytta för de pensionsberättigade. Men då det nu gällande stadgandet, vilket föreskreve, att sådan underrättelse skulle av direktionen meddelas "var och en, som möjligen kan erhålla pensionsrätt", syntes pålägga direktionen väl stora skyldigheter, vilkas fullgörande för övrigt kunde vara förenad med rätt mycken svårighet, hade fullmäktige ansett skäligt, att direktionens plikt i förevarande avseende inskränktes till att avse avliden delägars stärbhus.

På grund av vad fullmäktige sålunda anført har kommittén i 1 mom. av nu förevarande paragraf infört en bestämmelse av innehåll, att, sedan kassans direktion erhållit underrättelse att delägare avlidit och efterlämnat änka eller barn, direktionen skall tillställa stärbhuset blankett till ansökning om pension med underrättelse om sättet för sökande och villkoren för erhållande av pension. Denna bestämmelse kompletteras av stadgandet i 44 § av reglementsförslaget om det konsistorierna anførtrodda bestyret att lämna kassan meddelande om delägars dödsfall.

I 2 mom. av förevarande paragraf har upptagits den i § 28 av gällande reglemente och i § 41 av fullmäktiges reglementsförslag införda bestämmelsen att, om pension beviljas, pensionsbrev skall utfärdas.

I 3 mom. äro meddelade bestämmelser om årlig pensionsanmälan. Till följd av kassans egendomliga konstruktion och de årliga pensionsbeloppens beroende icke blott av för pensionsutdelning för det året tillgängliga medel utan även av antalet pensionsberättigade, måste alltjämt anordningen med årligen återkommande anmälningar om erhållande av pension bibehållas. Fullmäktige, som förordade pensionsutdelning från grundfonden och tillskottsfonden två gånger om året, ansågo nödvändigt, att sådan anmälan gjordes två gånger årligen; men kommittén, som föreslår pensionsutdelning kvartalsvis, har genom den föreslagna garantien i förening med bestämmelserna om tiden för upphörande av pensionsrätten funnit anmälan om pension kunna liksom nu inskränkas till att äga rum endast en gång årligen. Sådan anmälan skall i regel ske hos pastor; och under det att gällande reglemente hänvisar till pastor i den församling, där vederbörande är boende, har det i överensstämmelse med fullmäktiges förslag ansetts riktigare, att anmälan skall göras hos pastor i den församling, där veder-

börande är kyrkobokförd. Anmälningsskyldighet hos pastor har också i enlighet med fullmäktiges förslag utsträckts att gälla även för den, som är kyrkobokförd i Stockholm. Liksom fullmäktige har kommittén ansett den nu gällande föreskriften om skriftlig anmälan kunna uteslutas; i själva verket lära redan nu de flesta anmälningar göras muntligen. Beträffande i utlandet boende pensionär har föreskriften att anmälan skall göras direkt hos kassan bibehållits. I ena som andra fallet skall anmälan ske under förra hälften av november månad årligen. I vissa fall exempelvis i fråga om sjuklighetspension erfordras att den anmälände ingiver sådana handlingar, som styrka att de villkor, som äro föreskrivna för åtnjutande av pension, äro uppfyllda. Anmälan, som göres av å utrikes ort bosatt, har jämte därvid fogade intyg ansetts böra vara bestyrkt av konsul, notarius publicus eller på annat sätt, som av direktionen finnes betryggande. Pastor, som mottagit anmälan, har att däröver utfärda intyg å blankett, som av kassan tillhandahålles, samt insända intyget jämte ingivna handlingar inom november månads utgång till vederbörande kontraktsprost eller, när det gäller hos pastor i Stockholm gjord anmälan, direkt till kassan. Kontraktsprosten har att senast den 15 december till kassan översända de till honom inkomna anmälningshandlingarna jämte de ytterligare handlingar, som han funnit erforderligt införskaffa.

I 4 mom. stadgas vidare, att de inkomna anmälningshandlingarna jämte de uppgifter, som efter handlingarnas granskning hos kassan kunna bliva införskaffade, skola tjäna till ledning vid beräkning av antalet pensionslotter, som skall läggas till grund vid uträkning av de pensionsbelopp, som för löpande pensionsåret skall utgå.

I 5 mom. av nu förevarande paragraf har i överensstämmelse med såväl nu gällande reglemente som fullmäktiges förslag upptagits ett stadgande, som inrymmer befogenhet för kassans direktion att, närhelst anledning därtill förekommer, infordra från pensionär intyg om förhållande, som kan inverka på vederbörandes rätt att fortfarande åtnjuta pension, en befogenhet som ansetts vara av betydelse särskilt i fråga om sjuklighetspension; och för att göra detta stadgande effektivt har tillagts rätt för direktionen att innehålla eljest förfallet pensionsbelopp i avvaktan på prövning av pensionsrätt efter det sålunda infordrat intyg inkommit.

Fullmäktige hava beträffande sitt förslag i § 39 anført, att det nuvarande reglementet stadgade såsom påföljd av försummelse att i rätt tid anmäla sig till pension ovillkorlig förlust av pensionen för det år anmälan bort avse. Att en så sträng påföljd blivit stadgad ansåge fullmäktige sammanhånga med det förhållandet, att det nuvarande reglementet icke kände någon utväg att anskaffa medel till utbetalande av pensioner, sedan den för året bestämda utdelningssumman blivit fördelad. Onekligen kunde dock enligt fullmäktiges mening fall förekomma, då en så sträng påföljd som förlusten av pension innebure en onödig hårdhet; och då enligt fullmäktiges förslag möjlighet beretts direktionen att erhålla medel till utbetalande av efteråt beviljade pensioner, hade fullmäktige ansett det nämnda stränga stadgandet kunna i någon mån mildras; och hade i sådant syfte föreslagits en bestämmelse, enligt vilken det skulle ankomma på direktionen att pröva, huruvida rätten till pension skulle för den gången förloras.

Något motsvarande stadgande har icke upptagits i kommitténs reglementsförslag. Kommittén har därvid letts av den uppfattning, att stadgandet om årlig anmälan mera är en ordningsföreskrift än ett absolut villkor för åtnjutande av pension. Liksom redan nu enligt praxis så förfares, att kassan, om anmälan icke inkommit från pensionär, som för nästföregående år åtnjutit pension, utan

att känd anledning föreligger till pensionsrättens upphörande, genom skriftväxling med vederbörande pastorsämbete utreder förhållandet och eventuellt införskaffar felande anmälan, synes ett sådant förfarande alltså böra tillämpas, till följd varav praktiskt taget ingen pensionsberättigad blir utesluten vid pensionsutdelningen. Skulle emellertid i något enstaka fall så ändock äga rum, har tillfälle likväl beretts vederbörande att erhålla pension för det år, då anmälan försumrats, genom bestämmelsen i 28 § av kommitténs reglementsförslag om anlitande för dylikt fall av regleringsfondens medel.

30 §.

Denna paragraf handlar om pensionernas utbetalning.

Härom hava fullmäktige anfört, att alltsedan kassans bildande kvarstode i reglementet den bestämmelsen oförändrad, att utdelning av pensionerna skulle ske tills vidare en gång om året, nämligen uti februari månad. Att för det stora flertalet av kassans pensionärer, som för sitt och sina familjers uppehälle vore uteslutande hänvisade till de pensioner, som tillfölle dem från kassan, anordningen med pensionernas utbetalning blott en gång om året, första gången i regel nio månader efter det lönninkomsten av den avlidne delägarens syssla frånträtts, skulle i många fall medföra betydande olägenheter, syntes fullmäktige uppenbart. I andra pensionskassor vore vanligt, att pensionerna utbetalades periodvis med betydligt kortare mellanrum än ett år. I reglementets ord "tills vidare" syntes också ligga en antydning om, att man redan från början tänkt sig nödvändigheten av en framtida ändring av denna bestämmelse, sedan kassans verksamhet väl kommit i gång och erfarenhet vunnits. Under kassans tillvaro hade vid två olika tillfällen framställningar gjorts i syfte att utbetalning av pensionerna måtte ske oftare och tidigare än hittills, men de för denna kassa säregna bestämmelserna om pensionslotternas uträknande för varje ecklesiastikår i kvotdelar av den för året tillgängliga utdelningssumman hade lagt hinder i vägen för en reform i antydd riktning. Då emellertid kravet på en ändring av ifrågakvarande bestämmelse syntes fullmäktige oavvisligt, hade förnyad utredning av frågan verkställts, och hade därvid visat sig, att, även om en utbetalning av pensionerna periodvis i verklig mening icke kunde genomföras, så länge pensioneringen vore ordnad enligt nuvarande grunder, en viss förbättring dock stode att vinna så till vida, att en utbetalning av viss del av pensionen i förskott kunde medgivas. Den verkställda utredningen hade givit vid handen, att redan under förra hälften av ecklesiastikåret kunde utan risk utbetalas så stor del av pensionen, som motsvarade fyra tiondelar av det pensionsbelopp, som pensionären under närmast föregående ecklesiastikår uppburit eller, efter då följda grunder för utbetalningen, skulle hava uppburit, ävensom att det sålunda uträknade förskottsbeloppet kunde avrundas uppåt till jämnt tiotal kronor. Genom en sådan ändring komme pensionsutdelningen faktiskt att te sig såsom en utbetalning två gånger om året, varigenom den svåraste olägenheten av det nuvarande systemet bleve avhjälpt.

Genom den av kommittén föreslagna garantien för vissa minimibelopp av pensionerna har kommittén kunnat gå något längre på den av fullmäktige beträdda vägen. Någon absolut omöjlighet att såsom numera i åtskilliga liknande kassor tillämpas utbetala pensionerna från prästerskapets änke- och pupillkassa månadsvis skulle visserligen efter genomförande av kommitténs förslag icke föreligga; men med hänsyn till den betydliga ökning av arbetsbördan för kassan, som ett så långt gående förslag måste medföra, har kommittén ansett lämpligt, att nu stanna vid den i jämförelse med nuvarande utbetalningssystem dock

synnerligen förmånliga utbetalningen kvartalsvis. Kommitténs förslag innebär därför, att pensionerna från kassan utbetalas kvartalsvis under ecklesiastikåret i början av månaderna juli, oktober, januari och april. Därvid skola pensionerna beräknas efter de garanterade beloppen på sätt i 27 § 3 mom. angives; och har tillika, i syfte att förenkla arbetet i kassan vid utbetalning av pensionsbeloppen, föreslagits, att, om pensions kvartalsbelopp vid sådan beräkning slutar å öretal, beloppet skall avrundas till närmast högre hela krontal. Sedan de i 27 § 1 och 2 mom. angivna uträkningar av pensionsbeloppen för löpande året hunnit verkställas, ett arbete vilket icke kan beräknas vara slutfört förr än under mars månad, skall i fall, där enligt sistnämnda uträkningar pension bort utgå med högre belopp än det som fått uppbäras, skillnaden utbetalas i sammanhang med utbetalning av pension för pensionsårets sista kvartal.

Sistnämnda kvartalspension är till sitt belopp givetvis också beroende av resultatet av nyssnämnda uträkningar. Giver detta anledning till högre årspension än den garanterade skall det högre beloppet läggas till grund för beräkningen av kvartalsbeloppet, men eljest det garanterade årsbeloppet. Utbetalningarna av pensioner för de tre första kvartalen av pensionsåret komma alltså att ske i hela krontal, varemot den sista utbetalningen, utan avrundning av beloppet, omfattar vad vederbörande ytterligare äger att för det året utbekomma vare sig detta beräknas efter det garanterade minimibeloppet eller efter det högre belopp, vartill nämnda uträkningar kunna giva anledning.

I fråga om sättet för pensionernas utbetalande har icke ansetts nödigt att stadga annat än att pensionerna utbetalas genom kassans försorg. I likhet med fullmäktige har kommittén avsett, att pensionerna skola tillsändas vederbörande genom postverkets försorg i postanvisning ställd att betalas till adressaten personligen. Skulle dödsfall hava inträffat, kommer beloppet genom postverkets försorg åter till kassan, vilken i sådant fall efter utredning har att avgöra om och till vem beloppet må utanordnas enligt de för pensionsrätten gällande bestämmelserna.

31 §.

I huvudsaklig överensstämmelse med nuvarande reglementsbestämmelse och fullmäktiges förslag har kommittén ansett sig böra i nu förevarande paragraf intaga en föreskrift, att pension, som icke lyfts inom tio år, räknat från slutet av det pensionsår, för vilket pension inestår, skall återfalla till kassan och fördelas mellan kassans fonder i samma förhållande, i vilket fonderna deltagit i pensionen.

32 §.

I överensstämmelse med det nuvarande reglementet har i denna paragraf införts ett stadgande därom, att pension från kassan icke får tagas i mät för gäld eller beläggas med kvarstad. Däremot har det från kassans bildande kvarstående stadgandet, att införsel i pension från kassan icke må beviljas, av kommittén liksom av fullmäktige ansetts böra utgå med hänsyn till den förändring, införselinstitutet numera undergått.

33 §.

Då kommittén icke funnit anledning föreligga att vidtaga någon ändring i den nu för kassan gällande bestämmelsen, att räkenskaps- och pensionsåret räknas, i likhet med ecklesiastikåret, från och med den 1 maj, har denna bestämmelse,

som sammanhänger med tjänst- och nådårsrätten och därav beroende tillträdes-tid för prästerlig beställning, bibehållits.

34 §.

Här har införts bestämmelse om den av kommittén föreslagna s. k. begravningshjälpen. Såsom av den allmänna redogörelsen för huvudgrunderna i kommitténs förslag framgår, innebär detta stadgande, att, när delägare i kassan, vilken blivit delaktig i försäkringsfonden, avlidit, hans dödsbo skall äga att mot företeende av dödsattest utbekomma såsom begravningshjälp från regleringsfonden ett belopp, motsvarande en tiondel av det delaktighetsbelopp, som vid dödsfallet var gällande för delägaren, dock högst 500 kronor.

35—62 §§.

Dessa paragrafer i kommitténs reglementsförslag innefatta bestämmelser om kassans förvaltning samt om delägarnas inseeende över förvaltningen dels genom resvisorer och dels å stämma genom fullmäktige. De motsvaras av §§ 19—38 i nuvarande reglementet samt §§ 44—64 i fullmäktiges reglementsförslag. Då kommittén ansett sig icke i allmänhet böra ingå i bedömande av lämpligheten i de nu gällande bestämmelserna eller däri av fullmäktige föreslagna ändringar i vidare mån än för såvitt dessa bestämmelser kunna påverkas av kommitténs förslag till omgestaltning av kassan eller förtydliganden ansetts behövligen, har kommittén vid avfattandet av denna del av reglementsförslaget i stort sett följt vad fullmäktige i sak föreslagit. I vissa delar avviker emellertid kommitténs förslag även i sakligt avseende från fullmäktiges förslag; och härom har kommittén ansett sig böra göra några uttalanden.

Beträffande direktionens ansvarighet för kassans förvaltning stadgas i gällande reglemente, § 23, att direktionen ansvarar gemensamt för pensionsinrättningens fonder och medel. Då denna bestämmelse i sin knapphet förefallit fullmäktige dunkel, hava fullmäktige i sitt förslag (§ 49) sökt närmare bestämma ansvarighetens omfattning. Det synes kommittén emellertid synnerligen vanskligt, att i reglementet närmare precisera ansvarsskyldigheten, vilken måste bliva beroende av omständigheterna i varje särskilt fall; och denna kommitténs uppfattning har tagit sig uttryck i en bestämmelse (35 §), att direktionen för sina åtgärder är "ansvarig enligt lag och detta reglemente".

Kommittén, som ansluter sig till fullmäktiges förslag om utseende av särskild suppleant för varje ledamot av direktionen, har dock ansett stadgandet härom böra medföra en bestämmelse, att, där såväl ledamoten som den för honom utsedde suppleanten äro hindrade att bevista direktionssammanträde, annan suppleant skall inkallas, helst som antalet ledamöter för beslutförhet höjts från tre till fyra i den av fem ledamöter bestående direktionen.

Fullmäktige hava föreslagit (§ 46 mom. 4), att underrättelse om direktionens sammanträden bör meddelas även de suppleanter, vilka icke inkallats för att företräda frånvarande ledamöter, samt att dessa suppleanter skola äga deltaga i överläggningarna, men ej i besluten. Dessa stadganden, som sakna motsvarighet i nu gällande reglemente, synas kommittén mindre lämpliga och skulle, om suppleant är bosatt utom Stockholm, kunna föranleda anspråk på ersättning för inställelsen. Kommittén har därför icke i sitt reglementsförslag upptagit några stadganden i nu berörda avseende.

Beträffande fullmäktiges förslag (§ 46), att kassans tjänstemän skola kallas till direktionens sammanträden med rätt för dem att deltaga i överläggningarna

men ej i besluten, vill kommittén såsom sin mening framhålla, att i tjänstemännens åliggande bör anses ingå att under sammanträdena vara tillstädes i kassans lokal för att, om så påfordras, meddela upplysningar och lämna den ledning för frågornas avgörande, som av deras erfarenhet kan hämtas, men att det däremot icke bör anses tillkomma dem att oåtsporda deltaga i överläggningarna. Kommittén har därför icke i sitt reglementsförslag upptagit någon bestämmelse av det innehåll, fullmäktige föreslagit, utan ansett att, om så erfordras, en bestämmelse om tjänstemännens skyldighet att tillhandagå direktionen å dess sammanträden med erforderligt biträde bör införas i instruktionen för personalen.

Kommittén har icke något att erinra mot fullmäktiges förslag, att den direktionsledamot, som av direktionen årligen skall utses att handhava de löpande bestyren i kassan och som hittills benämnts verkställande direktör, hädanefter bör erhålla en med hans åliggande närmare överensstämmande benämning av kontrollerande direktör; och kommittén har i sitt reglementsförslag (36 § 3 mom.) infört ett stadgande, att direktionen äger utfärda föreskrifter beträffande undertecknandet av utgående expeditioner m. m. (såsom exempelvis dragningar å bankräkning o. dyl.) ävensom arbetets fördelning mellan direktionens ledamöter samt ordförandens och kontrollerande direktörens särskilda åligganden. I sammanhang härmed vill kommittén ifrågasätta, huruvida icke, vid det förhållande att den kontrollerande direktören säkerligen icke har tillfälle att i detalj ordna och övervaka arbetet inom kassan, en av kassans tjänstemän, och i sådant fall givetvis kamreraren, bör intaga förmans ställning i förhållande till den övriga tjänstepersonalen och såsom kontorschef hava sig anförtrodd närmaste ledningen av arbetet inom kassan. Något förslag härom framlägger icke kommittén; men anses en sådan anordning lämplig, synes — förutom närmare bestämmelser därom i instruktionen — hans förmansställning böra markeras i reglementet (41 §) genom att han där upptages såsom kamrerare, tillika kontorschef och kassakontrollant. Vidare torde beträffande kassans personal böra framhållas, att, om kassans pensionering på sätt kommittén föreslår delvis om-läggas efter försäkringstekniska grunder, det synes sannolikt, att behov av biträde, som är sakkunnigt på berörda område, kommer att framträda; men här-för lär åtminstone till en början icke behöva anställas en befattningshavare å ordinarie stat eller ens ett ständigt extra biträde, utan kommittén föreställer sig, att saken kan tills vidare ordnas genom överenskommelse med sakkunnig person att lämna det biträde, som visar sig vara erforderligt.

I fråga om beivran av befattningshavares fel eller försummelser i tjänsten håller kommittén före, att de icke-ordinarie befattningshavarnas anställning är så löslig att de böra kunna utan vidtagande av särskilda åtgärder entledigas i händelse de visa försumlighet, liksom då de eljest icke äro till direktionens belåtenhet. Endast beträffande ordinarie befattningshavare synas därför några bestämmelser i detta avseende vara erforderliga; och i sitt förslag (42 §) har kommittén upptagit stadganden härom, likartade med vad som i motsvarande hänseende finnes bestämt i reglementen för andra liknande kassor. Vad särskilt beträffar vaktmästaren vill kommittén framhålla, att kommittén i likhet med fullmäktige avfattet stadgandet om anställningen så, att direktionen äger på ordinarie stat anställa en vaktmästare; och detta har skett med tanke på att vid befattningens ledigblivande troligen icke finnes någon sökande, som direktionen haft tillfälle att pröva under arbete i kassan, samt att därför någon sökande må kunna till en början anställas på prov för att först sedan han visat sig lämplig erhålla anställning på ordinarie stat.

Beträffande därefter stadganden om placering av kassans medel har kommittén i sitt reglementsförslag (39 §) upptagit av förenämnda sakkunniga föreslagna bestämmelser, vilka i huvudsak överensstämja med motsvarande föreskrifter i lagen om försäkringsrörelse den 25 maj 1917; vartill emellertid med hänsyn därtill att kassan, som redan har en del av sina tillgångar placerade i den fastighet, där kassans lokal är avsedd att inrymmas, synes böra få i sådan placering redovisa sina medel, tillagts en bestämmelse därom, att kassans medel må kunna redovisas jämväl i fastighet, som erfordras för kassans egen räkning, dock under förutsättning att direktionens samtliga ledamöter varit ense om beslutet att inköpa fastigheten.

Att såsom fullmäktige föreslagit (§ 48 mom. 2) belasta reglementet med uppräkning av de böcker och liggare, som skola föras hos kassan, synes kommittén mindre lämpligt; det torde nämligen få anses ingå i direktionens allmänna förvaltningsuppdrag att ordna sådana detaljer, eventuellt genom stadgande i instruktion eller arbetsordning.

Såväl i nu gällande reglemente (§ 27) som i fullmäktiges reglementsförslag (§ 53) hava angivits vissa uppgifter, som kassan behöver erhålla från domkapitlet; och bestämmelserna härom hava formulerats såsom om de skulle innefatta en befallning till konsistorierna att lämna dessa uppgifter. Det har synts kommittén oegentligt att ett sådant åläggande meddelas konsistorierna genom kassans reglemente; och därför har kommittén avfattat motsvarande bestämmelser i sitt reglementsförslag (44 §) icke såsom innefattande ett åläggande för konsistorierna utan endast såsom en anteckning, att sådana uppgifter komma kassan tillhanda genom vederbörande konsistorium; men kommittén, som vill erinra därom att någon instruktion för konsistorierna icke finnes, förutsätter, att Kungl. Maj:t i sammanhang med fastställande av det nya reglementet genom kungörelse eller cirkulär eller på annat lämpligt sätt anbefaller konsistorierna att tillhandagå kassan med de meddelanden och uppgifter, som enligt kassans reglemente erfordras, liksom också att för kassans räkning uppbära och redovisa de inkomster av lediga prästerliga befattningar, som skola tillfalla kassan. Såsom kommittén i den allmänna redogörelsen för sitt förslag framhållit avser kommittén, att den hittills utgående provisionen å berörda inkomster, vilken provision numera ingår till statsverket, skall upphöra.

Vad nyss sagts kan anses hava motsvarande tillämpning å kontraktsprostarna, om vilkas bestyr med avgiftsuppbörden för kassans räkning föreskrift intagits i 45 § av kommitténs reglementsförslag, ävensom å församlingspastor med avseende å det förut omförmälda bestyret med de årliga pensionsanmälningarna; och kommittén föreslår därför att i sammanhang med det nya reglementets fastställande Kungl. Maj:t må anbefalla nu ifrågakarande befattningshavare att fullgöra de bestyr, som blivit dem anförtrodda enligt reglementet.

Beträffande föreskrifterna om revisors- och fullmäktigvalen har kommittén i likhet med fullmäktige upptagit det tämligen självklara stadgandet, att valbarhet vid sådana val icke tillkommer ledamot av direktionen eller suppleant för sådan och ej heller tjänsteman hos kassan. Utan att framställa något förslag i sådant avseende vill dock kommittén framhålla, att, då konsistorierna såväl som kontraktsprostarna äro för omhänderhavande, kassan tillfallande medel redovisningsskyldiga för kassan, det skulle kunna ifrågasättas, huruvida icke ledamot av konsistorium och kontraktsprost böra uteslutas från valbarhet till revisor och fullmäktig.

I fråga om de berättelser, som skola avgivas av direktionen, revisorerna och fullmäktige å stämma gäller nu, att dessa berättelser skola tryckas och utdelas

till samtliga delägare. Då detta förfarande såsom regel förefaller onödigt och i andra liknande kassor numera borttagits samt tillika medför icke obetydlig kostnad till förfång för pensionsutdelningen, har kommittén funnit lämpligt föreslå, att dessa berättelser i allmänhet tryckas endast i en begränsad upplaga till utdelning bland delägare, som närmast hava med granskningen att skaffa, och att exemplar av sådan berättelse endast på framställd begäran tillställas annan delägare. Såsom undantag härifrån har dock ansetts böra gälla, att berättelse, som innefattar förslag till ändring i eller tillägg till reglementet, skall tillställas varje delägare i syfte att han må före valet av fullmäktig till den stämma, som skall behandla frågan, bliva i tillfälle att sätta sig in i densamma.

Utöver vad fullmäktige föreslagit i fråga om extra stämma, har kommittén ansett sig böra föreslå ett stadgande därom, att å extra stämma icke annat ärende må upptagas till behandling än det, som föranlett dess sammankallande eller därmed äger omedelbart samband.

I likhet med fullmäktige finner kommittén lämpligt, att förslag om ändring i eller tillägg till reglementet, som av fullmäktig väckes, må kunna före stämmans sammanträde insändas till kassans direktion, som har att omedelbart låta trycka förslaget och, om så före stämman medhinner, utsända det till fullmäktige och deras suppleanter; och i samma syfte att i möjligaste mån begränsa tiden för stämmas fortvaro har kommittén upptagit en bestämmelse om att förslag av fullmäktig skall väckas senast å sammanträde, som hålles tredje dagen efter stämmans första sammanträdesdag, samt ett hos andra liknande kassor brukligt stadgande om att stämma icke må utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande pågå längre tid än tre veckor.

63—65 §§.

I dessa paragrafer har kommittén upptagit erforderliga övergångsbestämmelser.

Delägare, som före det nya reglementets ikraftträdande inträtt i kassan och icke blir delaktig i försäkringsfonden, har ansetts böra genom uttryckligt stadgande (63 §) tillförsäkras att varda bibehållen vid skyldigheter och rättigheter, som i avseende å hans delaktighet i kassan gällde för honom vid det nya reglementets ikraftträdande. Härvid må särskilt framhållas, att den inskränkning i rätten till sjuklighetspension och borttagande av rätten till pension för 55-åriga ogifta döttrar, som i kommitténs förslag till nytt reglemente vidtagits, icke drabbar efterlevande efter ovan angivna delägare; och till följd härav kommer det nuvarande reglementet helt säkert att även efter det nya reglementets ikraftträdande fortfarande under lång tid bliva tillämpat.

Såsom fullmäktige anfört kan det emellertid icke anses tillfredsställande, att en i laga ordning vidtagen reglementsändring icke blir bindande för kassans samtliga dåvarande delägare utan kommer i faktisk tillämpning ibland först många tiotal år efter det ändringen trätt i kraft; och kommittén har därför i likhet med fullmäktige ansett lämpligt föreslå ett stadgande till förekommande, att delägare i en framtid kan undandraga sig tillämpningen av eventuella ändringar i det nya reglementet. Detta förslag (64 §) går alltså ut på, att delägare med delaktighet i försäkringsfonden skall för sig och sina efterlevande vara underkastad de ändringar i reglementet, som blivt i vederbörlig ordning fastställda intill dess han avlidit eller hans delaktighet i kassan eljest upphört.

Såsom en övergångsbestämmelse att gälla för nuvarande delägare, som för sina efterlevande av sagt sig rätt till tjänst- och nådår eller till emeritlönen under motsvarande tid, har kommittén upptagit ett stadgande (65 §) om full kompen-

sation för vad som avstått, dock endast i fråga om änka eller barn. Det stadgas nämligen att, då sådan delägare efterlämnar stärbhusdelägare, vilka, därest sådan avsägelse icke ägt rum, hade varit berättigade till såväl tjänst- som nådår eller ägt under motsvarande tid bibehålla den avlidnes emeritilön, d. v. s. änka eller minderåriga, oförsörjda barn, skall, sedan behållna inkomsten av befattningen under den tid, tjänst- och nådåret skulle hava omfattat, eller emeritilönen för motsvarande tid blivit till kassan redovisad, till stärbhusdelägarna utbetalas från regleringsfonden ett belopp, motsvarande skillnaden mellan vad sålunda till kassan influtit å ena sidan samt å andra sidan summan av vad stärbhusdelägarna uppburit i pension för samma tid och i begravningshjälp samt vad som av regleringsfondens medel i föreliggande fall utbetalts i avgifter till försäkringsfonden enligt 8 § 1 mom. a) och till tillskottsfonden enligt 16 § 3 mom. Härigenom har för efterlevande efter nuvarande delägare, som anslutit sig till den nya ordningen, beretts full kompensation för förlusten av tjänst- och nådårsförmånen och av rätten att under motsvarande tid bibehålla emeritilönen. Därjämte få även dessa stärbhusdelägare såsom förut framhållits rätt att under någon tid efter dödsfallet kvarbo i prästgården. Därom innehåller reglements-förslaget icke något stadgande, utan kommittén föreslår i detta syfte ett tillägg till den ekklesiastiska boställsordningen.

Slutligen torde böra framhållas, att det nya reglementet bör träda i kraft med ingången av nytt ekklesiastikår, varmed kassans räkenskaps- och pensionsår sammanfaller.

Vad beträffar de till det nya reglementet hörande tabellbilagorna har tabellen VI, som angiver den procent av grundfondens beräknade och tillskottsfondens under nästföregående räkenskapsår verkliga influtna årsinkomst, som skall under det löpande året utdelas i pensioner från nämnda fonder, givetvis bibehållits oförändrad i den lydelse, densamma erhållit genom kungörelsen den 1 november 1912; och då det synts kommittén angeläget, att grundfondens och tillskottsfondens utveckling icke må påverkas av de nya bestämmelserna i reglements-förslaget, hava jämväl tabellerna II—V, vilka skola ligga till grund för vissa beräkningar rörande nämnda fonder, efter granskning av byråchefen E. Göransson bibehållits oförändrade. Tabell I, som innehåller grunderna för pensioneringen från försäkringsfonden, har utarbetats av byråchefen Göransson.

Kommitténs hemställanden.

Beträffande detta ärendes vidare behandling får kommittén erinra, att enligt gällande reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa det i första hand ankommer på fullmäktige för delägarna i kassan att å s. k. bolagsstämma fatta beslut om ändringar i kassans reglemente, vilka dock ej bliva gällande utan Kungl. Maj:ts fastställelse, att ordinarie bolagsstämma hållits år 1922 och härnäst inträffar först år 1925 samt att kassans direktion reglementsenligt äger sammankalla extra bolagsstämma, där jämväl sådan fråga som ändring av reglementet må förekomma; och får kommittén därför till en början föreslå,

att Kungl. Maj:t måtte anbefalla direktionen över nämnda kassa att i behörig ordning sammankalla extra bolagsstämma för behandling av det utav kommittén framlagda förslaget till förnyat reglemente för kassan jämte därmed sammanhängande förslag ävensom att, efter det den extra bolagsstämman behandlat ärendet, till Kungl. Maj:t inkomma med stämmans yttrande samt eget utlåtande i ärendet.

För den händelse att under ärendets behandling hos representanterna för kassans delägare skulle i ett eller annat avseende framkomma ändringsförslag av större betydelse, föreställer sig kommittén, att tillfälle beredes kommittén att yttra sig över vad sålunda förekommit.

Därefter synas vederbörande myndigheter (förslagsvis försäkringsinspektionen ävensom kammarkollegium och statskontoret efter domkapitlens hörande) böra avgiva utlåtanden.

Då kommitténs förslag beträffande upphävandet av tjänst- och nådårsrätten samt rätten för änka och barn efter emeritilöntagare att under motsvarande tid tillgodonjuta emeritilönen äro, såsom berörande prästerskapets privilegieförmåner, av beskaffenhet att deras framgång beror av såväl kyrkomötets som riksdagens beslut, får kommittén i fråga om ärendets vidare behandling hemställa:

A. att Kungl. Maj:t måtte föreslå kyrkomötet

1. att för sin del medgiva, att den stärbhus efter innehavare efter prästerlig befattning enligt prästerskapets privilegier tillkommande rätt till tjänst- och nådår samt den därav härflytande rätten för änka eller barn efter såsom emeritilöntagare avliden f. d. innehavare av dylik befattning att under motsvarande tid tillgodonjuta emeritilönen må upphöra — dylik rätt, som uppkommit före ikraftträdandet av beslutet om upphörandet, dock oförkränt — under förutsättning att behållna inkomsten av befattning under tid, då den enligt hittills gällande bestämmelser skulle hava på grund av tjänst- och nådårsrätt tillfallit stärbhuset efter befattningens senaste innehavare, ävensom emeritilön under tid, då den enligt hittills gällande bestämmelser skulle hava tillkommit änka eller barn efter emeritilöntagare, må i stället tillkomma prästerskapets änke- och pupillkassa samt denna rätt för kassan fortfara tills vidare intill dess att kassan därigenom erhållit tillräckliga medel för fullgörande av de förbindelser, som påläggas kassan i sammanhang med övertagande av förenämnda inkomster och lönemedel.

2. att för sin del besluta, att 6 § i lagen om emeritilöner den 9 december 1910 må erhålla följande förändrade lydelse:

6 §.

Ordinarie — — — — — emeritilöner.

Extra ordinarie — — — — — tilldelad.

Emeritilön — — — — — avlidit. Efterlämnar han änka eller barn, som, därest emeritilön icke tilldelats honom, varit enligt hittills gällande bestämmelser berättigade till tjänst- eller nådår, skall emeritilönen, i fall den avlidne före ikraftträdandet av denna lag varit delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa och ej för sina efterlevande ingått på de härefter gällande nya grunderna för beräkningen av därifrån utgående pensioner, tillfalla änkan eller barnen intill utgången av den tid, under vilken tjänst- eller nådårsförmånen eljest skolat åtnjutas, men i annat fall, intill dess annorlunda kan varda i laga ordning bestämt, under nämnda tid utbetalas till kassan.

3. att för sin del godkänna följande ändrade lydelse av 18 § i ecklesiastik boställsordning av den 9 december 1910:

18 §.

Prästgård — — — — — förenad; dock att tjänstinnehavares där boende stärbhusdelägare må, ändock att övriga löneförmåner vid tjänsten frånträtts, fortfarande innehava prästgården till den 1 april eller den 1 oktober, som infaller näst efter det tre månader förflutit från innehavarens död, med skyldighet för dem att under tiden ej mindre ansvara för prästgårdens behöriga skötsel och vård än även upplåta erforderligt utrymme i prästgården åt den, som i egenskap av vikarie uppehåller tjänsten eller såsom ny innehavare tillträtt densamma. Är — — — — — vård.

4. att för sin del medgiva, att, där prästerskapets änke- och pupillkassa för fullgörandet av förbindelser, som pålagts kassan i sammanhang med övertagandet av inkomsten av tjänst- och nådårsförmånen m. m., behöver förskott i avvaktan på sådana inkomsters inflytande till kassan, sådant förskott intill ett belopp av 200,000 kronor må till kassan lämnas av kyrkofondens medel mot förbindelse utfärdad av kassans direktion och löpande med fyra procent ränta och med återbetalningsskyldighet i mån förenämnda inkomster inflyta och ej behöva för löpande utgifter användas, allt enligt de närmare bestämmelser, som kunna träffas genom överenskommelse mellan kassans direktion och statskontoret såsom förvaltare av kyrkofonden eller, i brist av sådan överenskommelse, meddelas av Kungl. Maj:t.

B. att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

1. att för sin del

a) besluta att den stärbhus efter innehavare av prästerlig befattning enligt prästerskapets privilegier tillkommande rätt till tjänst- och nådår samt den därav härflytande rätten för änka eller barn efter såsom emeritilöntagare avliden f. d. innehavare av dylik befattning att under motsvarande tid tillgodonjuta emeritilönen skall upphöra, dylik rätt, som uppkommit före ikraftträdandet av beslutet om upphörandet, dock oförkränt,

b) under förutsättning att i a) omförmälda rättigheter varda i vederbörlig ordning upphävida, för ombildning av prästerskapets änke- och pupillkassa i huvudsaklig överensstämmelse med framlagt förslag, medgiva, att behålla inkomsten av befattning under tid, då den enligt hittills gällande

bestämmelser skulle hava på grund av tjänst- och nådårsrätt tillfallit stärbhus efter befattningens senaste innehavare, ävensom emeritilön under tid, då den enligt hittills gällande bestämmelser skulle hava tillkommit änka eller barn efter emeritilöntagare, må i stället tillkomma prästerskapets änke- och pupillkassa samt att denna rätt för kassan må fortfara tills vidare intill dess att kassan därigenom erhållit tillräckliga medel för fullgörandet av de förbindelser, som påläggas kassan i sammanhang med övertagandet av förenämnda inkomster och lönemedel.

2. för sin del besluta att det under A 2 här ovan angivna författningsrum skall erhålla där föreslagen ändrad lydelse.

3. för sin del godkänna den i A 3 här ovan föreslagna ändrade lydelse av där angivna författningsrum.

4. för sin del lämna enahanda medgivande, som här ovan under A 4 föreslagits.

5. medgiva, att den provision, som från prästerskapets änke- och pupillkassa hittills utbetalts till domkapitlen såsom ersättning för bestyret med uppbörd och redovisning av vissa kassan tillkommande medel, må upphöra att utgå beträffande medel, som redovisas efter ikraftträdandet av nytt reglemente för kassan.

Slutligen får kommittén, under åberopande av vad som anförts i motiveringen dels till 2 § i reglementsförslaget om lämpligheten av att i sammanhang med den föreslagna omgestaltningen av prästerskapets änke- och pupillkassa avstänga nytillträdande befattningshavare vid domkapitlens expeditioner från inträde såsom delägare i kassan, dels ock till bestämmelserna i reglementsförslaget om konsistoriernas och prästerskapets bestyr för kassans räkning, hemställa

att Kungl. Maj:t vid fastställande av förnyat reglemente för kassan av den innebörd i nu ifrågavarande avseenden, som kommittén föreslagit, må

dels förordna, att den, som efter utgången av april månad år 192 anställs såsom notarie eller amanuens å domkapitels expedition, icke må inträda såsom delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa samt att den å domkapitels expedition anställde befattningshavare, som vid nämnda tidpunkt redan är delägare i kassan, skall kvarstå i sådan egenskap och förty vara befriad från skyldighet att inträda såsom delägare i civilstatens änke- och pupillkassa;

dels ock anbefalla ej mindre konsistorierna, att, då prästvigning ägt rum eller då präst avlidit eller lämnat prästämbetet, ofördröjligen meddela direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa underrättelse därom å blankett, som av kassan tillhandahålles, att även i övrigt på begäran meddela direktionen de upplysningar och uppgifter, som av direktionen anses behöfliga för kassans förvaltning, att uppbära och till kassan snarast möjligt redovisa kassan tillkommande inkomster av lediga prästerliga befattningar, varvid den statsverket anslagna provisionen å sådana inkomster skall upphöra beträffande medel, som redovisas efter utgången av april månad 192, samt att efter erhållet meddelande från direktionen föranstalta om val av revisorer för granskning av kassans förvaltning och av fullmäktige för delägarna i kassan på sätt i nämnda reglemente närmare stadgas, än även kontraktsprostarna och församlingspastorerna, att fullgöra de bestyr för kassans räkning, som enligt samma reglemente blivit dem anförtrödda.

Beräkningar rörande prästerskapets änke- och pupillkassa.

Beräkningarna vila på den förutsättningen, att de förhållanden beträffande delaktighetsbeloppens fördelning på olika åldrar, vilka förefunnos vid utgången av april månad år 1922, komma att gälla för framtiden, dock att lägsta delaktighetsbeloppet, vilket för närvarande utgör 600 kronor, antagits komma att uppgå till 1,800 kronor. Räntefoten förutsättes komma att bli 4 procent. Dödligheten bland delägarna har ponerats vara den, som beräknats på grundval av inom kassan vunnen erfarenhet, varemot ankornas dödlighet antagits komma att återgivas genom ålderdomsförsäkringskommitténs dödlighetstabell för kvinnor. Pensionsberättigade barn förutsättas leva, tills de bli 21 år. Beträffande familjepensionernas engångsvärden, som beräknats med ovan angivna antaganden och i öfrigt på grundval av inom kassan vunnen erfarenhet samt med de bestämmelser om barnpensionernas storlek, som äro fastställda i kassans reglemente, hänvisas till betänkande avgivet den 20 april 1920 av särskilt tillkallade sakkunniga, sid. 37.¹

Beräkningsgrunder.

Den avgift, som svarar mot 7 procent av delaktighetsbeloppet, har beräknats under förutsättning, att avgiften utgår med en oföränderlig procent av delaktighetsbeloppet under hela livstiden.

Ärsavgifter.

För att finna avgiftens storlek har medelvärdet av delaktighetsbeloppet uträknats för varje åldersgrupp. Om något åldersår skulle förete sänkning i det samma, har det för ifrågavarande åldersklass antagits vara lika med medeldelaktighetsbeloppet för närmast lägre åldersklass. Medelinträdesåldern i kassan antages vara 29 år.

Om S_x är medelvärdet av delaktighetsbeloppet vid x års ålder och F_x engångsvärdet av en familjepension, svarande mot en änkepension av 1 krona (familjepensionsunderlaget), är engångsvärdet av en familjepension med ett pensionsunderlag av 7 procent av delaktighetsbeloppet för en 29-åring

$$0.07 \left[S_{29} F_{29} + \sum_{t=0}^{\infty} \frac{D_{30+t}}{D_{29}} (S_{30+t} - S_{29+t}) F_{30+t} \right].$$

Antages avgiften under hela livstiden utgå med p procent av delaktighetsbeloppet, är avgiftens engångsvärde

$$\frac{p}{100} \cdot \sum_{x=29}^{\infty} S_x \frac{D_x}{D_{29}}.$$

Sätts dessa båda uttryck lika, erhåller man $p = 1.26$. I det följande har avgiftsprocenten avrundats till 1.3.

För nuvarande delägare, som är äldre än 29 år, erfordras utöver årsavgiften en engångsavgift, vid vars beräkning även hänsyn bör tagas till framtida befordringsutsikter. Med kännedom om medeldelaktighetsbeloppen för de särskilda

Retroaktiv- och befordringsavgifter.

¹ Jfr tab. I i reglementsförslaget.

åldersklasserna hava uträknats de delaktighetsbelopp för vart och ett av de följande åldersår, som svara mot 1 kronas delaktighetsbelopp vid övergången till de nya bestämmelserna. Det kapital, som en vid övergången $[x]$ -årig delägare har att inbetala en gång för alla för förvärvande av ett familjepensionsunderlag av 1 krona vid inträdet och däremot svarande förhöjning vid befordran är

$$\varphi_x = F_x + \sum_{t=0}^{\infty} (s_{[x]+t+1} - s_{[x]+t}) \frac{D_{x+t+1}}{D_x} \cdot F_{x+t+1},$$

då $s_{[x]+t}$ är det delaktighetsbelopp, som vid åldern $[x] + t$ svarar mot ett delaktighetsbelopp av 1 krona vid åldern $[x]$, således $s_{[x]} = 1$.

Vidare har uträknats värdet av inbetalningar, som göras av en inträdande $[x]$ -åring, uppgående till 1 krona för själva inträdesåret och för följande år lika med ovannämnda mot 1 krona vid inträdesåret svarande delaktighetsbelopp. Engångsvärdet härav är

$$\alpha_x = a_x + \sum_{t=0}^{\infty} (s_{[x]+t+1} - s_{[x]+t}) \frac{D_{x+t+1}}{D_x}.$$

En vid kassans ombildning $[x]$ -årig delägare har att för 1,000 kronors delaktighetsbelopp, utöver en årsavgift av 1.3 procent av delaktighetsbeloppet, i engångsavgift, vilken motsvarar retroaktivavgift och befordringsavgifter, betala

$$70 \varphi_x - 13 \alpha_x$$

för erhållande av ett familjepensioneringsunderlag av 70 kronor, så länge delaktighetsbeloppet är oförändrat, men därefter ett mot förhöjningen i delaktighetsbelopp svarande förhöjt pensionsunderlag.

Kapitalvärdet den 30 april 1922 av engångs- och befordringsavgifter för samtliga delägare uppgick till 1,698,000 kronor, fördelade på femårsgrupper, på sätt som framgår av följande tabell.

Födelseår	Summa delaktighetsbelopp Kronor	$70 \varphi_x - 13 \alpha_x$ Kronor	Engångs- och befordringsavgifters kapitalvärde Kronor	$\sum S_x g_x q_x$ Kronor
1891 eller senare	706,430	— 5.4084	— 3,821	862
1886—1890	839,041	+ 42.6345	+ 35,772	2,249
1881—1885	963,982	83.4034	80,401	4,145
1876—1880	867,352	119.8882	103,985	4,311
1871—1875	956,135	148.1351	141,637	8,232
1866—1870	1,325,266	175.0498	231,988	15,400
1861—1865	1,367,448	201.6969	275,810	25,927
1856—1860	1,218,205	209.9562	255,770	34,987
1851—1855	1,230,010	208.8772	256,921	47,946
1846—1850	1,125,190	196.3150	220,892	76,794
1841—1845	396,265	175.4111	69,509	33,877
1840 eller tidigare	205,450	144.1553	29,617	24,075
Tillsammans	11,200,774	—	1,698,481	278,805

Om man bortser från dem med lägre delaktighetsbelopp än 2,000 kronor, som äro födda 1871 eller dessförinnan, och vilka knappast torde hava utsikt till befordran, finner man, att kapitalvärdet av retroaktiv- och befordringsavgifter för dem, som vid sitt frånfälle hava högre delaktighetsbelopp än 2,000 kronor, uppgår till 1,599,000 kronor.

För närvarande utbetalas av stärbhusdelägare under tid, då tjänst- och nådår åtnjutes, för år räknat, 2 procent av den avlidnes delaktighetsbelopp. I det följande visas (sid. 95 och 96), att kapitalvärdet av den del av tjänst- och nådåret, som överskjuter 2,000 kronor per år för varje tjänst för nuvarande delägare uppgår till 3,569,000 kronor. För den avgift, som belöper sig på den behållna inkomsten, skulle kapitalvärdet således bli 71,380 kronor, vilket emellertid torde böra ökas till 73,500 kronor, eftersom avgiften skall utgå vid början av ecklesiastikår. Härtill skall fogas kapitalvärdet av 2 procent av 2,000 kronor, d. v. s. 40 kronor för år räknat, av varje stärbhus för tid, då inkomsten av tjänst- och nådår inflyter. Kapitalvärdet härav har med ledning av de uppgifter, som anföras i tabellen å sid. 95, uppskattas till 63 procent av 73,000 kronor, d. v. s. till 46,305 kronor. Hela kapitalvärdet av ifrågavarande avgifter för nuvarande delägare utgör alltså i runt tal 120,000 kronor.

Kapitalvärdet av avgifter till tillskottsfonden under tiden för tjänst- och nådår för nuvarande delägare.

Till änka eller minderåriga barn efter delägare, som gått in på det nya reglementet, skall pension börja att utgå månaden efter dödsfallet. För dem, som enligt nu gällande bestämmelser hava rätt till tjänst- och nådår, skola pensionerna börja att utgå i medeltal $1\frac{1}{2}$ år tidigare än vad nu är fallet.

Kapitalvärdet av viss del av familjepensionerna till nuvarande delägare.

Enligt reglementsförslaget skall familjepensionsunderlaget med 300 kronor överstiga 15 procent av delaktighetsbeloppet. För den del av familjepensionen, som grundar sig på 7 procent av delaktighetsbeloppet, är vid den föregående beräkningen av avgifterna antaget, att pensionen skall börja utgå omedelbart efter dödsfallet. Till efterlevande efter dem, som hava lägre delaktighetsbelopp än 2,000 kronor, torde med nu gällande bestämmelser pensionerna i allmänhet börja att utgå månaden efter dödsfallet. För dem, som hava ett delaktighetsbelopp av lägst 2,000 kronor, har uträknats kapitalvärdet av familjepensionerna under $1\frac{1}{2}$ år efter dödsfallet, för så vitt pensionen grundar sig på ett pensionsunderlag, som med 300 kronor överskjuter 8 procent av delaktighetsbeloppet.

Den delen av familjepensionen, som grundar sig på ett pensionsunderlag av 300 kronor, är således oberoende av delaktighetsbeloppets storlek. Om g_x är sannolikheten för att en x -åring, därest han avlede inom ett år, skall efterlämna änka eller minderåriga barn, och A_x är engångspremien för en kapitalförsäkring för dödsfall å 1 krona, är värdet vid en inträdesålder av $[x]$ år för ett tillförsäkrat kapital av 1 krona att utfalla vid dödsfall, därest den avlidne efterlämnar änka eller minderåriga barn,

$$A_{[x]} = g_x A_x + \sum_{t=0}^{\infty} (g_{x+t+1} - g_{x+t}) \frac{D_{x+t+1}}{D_x} A_{x+t+1}.$$

För att finna kapitalvärdet av den del av familjepensionen, vars pensionsunderlag utgöres av 8 procent av delaktighetsbeloppet, bör hänsyn jämväl tagas till delägarrens befordringsutsikter. Analogt med den förut använda metoden har beträffande dem, som hava lägst 2,000 kronors delaktighetsbelopp uträknats medelaktighetsbeloppen för varje årsklass och därefter, för en person med åldern $[x]$ vid övergången på de nya bestämmelserna, det delaktighetsbelopp

$s'_{[x]+t}$, som t år efter kassans ombildande svarar mot 1 kronas delaktighetsbelopp vid tidpunkten för ombildningen. För att dennes änka eller minderåriga barn skola utfå ett kapital lika med 1 krona, om dödsfallet inträffar omedelbart, och om det inträffar senare, det kapital, som motsvarar 1 kronas delaktighetsbelopp vid övergången på de nya bestämmelserna, erfordras vid kassans ombildning ett kapital av

$$A'_{[x]} = g_x A_x + \sum_{t=0}^{\infty} g_{x+t+1} (s'_{[x]+t+1} - s'_{[x]+t}) \frac{D_{x+t+1}}{D_{x+t}} A_{x+t+1}.$$

Engångsvärdet av ett års änkepension för den grupp delägare, som vid övergången på de nya bestämmelserna är $[x]$ år, är alltså

$$300 n_{[x]} A_{[x]} + 0.08 S_{[x]} A'_{[x]},$$

där $n_{[x]}$ är antalet $[x]$ -åriga delägare med minst 2,000 kronor delaktighetsbelopp samt $S_{[x]}$ är summan av ifrågavarande delaktighetsbelopp.

Resultaten av beräkningarna äro summariskt angivna i följande tabell.

Födelseår	Änkepensionernas årsbelopp		1,000 $A_{[x]}$	1,000 $A'_{[x]}$	Kapitalvärdet av första årets änkepensioner Kronor
	Den del, som utgöres av 300 kronor Kronor	Den del, som utgöres av 8 procent av delaktighetsbeloppet Kronor			
1891 eller senare	34,800	29,875	186.51	342.21	15,989
1886—1890	49,200	48,836	224.63	345.77	26,725
1881—1885	60,900	64,735	262.87	357.97	37,482
1876—1880	51,300	61,037	304.80	373.87	36,787
1871—1875	53,700	70,155	350.58	386.34	43,937
1866—1870	72,300	98,965	396.87	414.95	66,731
1861—1865	78,000	104,212	444.39	463.23	79,338
1856—1860	69,600	88,231	484.22	495.11	74,027
1851—1855	69,600	94,481	511.90	524.06	81,447
1846—1850	66,000	88,288	520.45	533.98	77,957
1841—1845	21,600	30,698	496.05	505.85	25,104
1840 eller tidigare	12,000	16,637	471.14	471.14	12,906
Tillsammans	639,000	796,150	—	—	578,430

De i sista kolumnen av förestående tabell upptagna beloppen för dem, som äro födda år 1881 eller senare, torde böra ökas med 20 procent eller tillsammans med 16,039 kronor med hänsyn till det jämförelsevis stora antalet obefordrade präster, som tillhöra dessa åldersklasser och vilka icke medtagits i den föregående beräkningen. Kapitalvärdet av den del av pensionen under första året till änkor efter nuvarande delägare, vilken utgöres av 300 kronor jämte 8 procent av delaktighetsbeloppet, för såvitt detta uppgår till minst 2,000 kronor, uppgår alltså till 594,469 kronor. Enligt kassans erfarenheter uppgå pensionerna till minderåriga barn till 43 procent av änkepensionerna. En årspension till änkor och minderåriga barn efter delägare av ifrågavarande kategori har således

ett kapitalvärde av $1.43 \times 594,469$ eller 850,000 kronor. Om man erinrar sig, att pensionerna enligt reglementsförslaget i medeltal skola till ifrågavarande delägare börja utgå $1\frac{1}{2}$ år tidigare, än vad under nu rådande förhållanden är fallet, bör det ökas till 1,275,000 kronor, vilket belopp dock bör något minskas, dels med hänsyn till att pensionerna skola utbetalas kvartalsvis, dels även med hänsyn till dödlighet bland pensionstagarna under utbetalningstiden. På grund av anförda omständigheter har ifrågavarande kapitalvärde beräknats till 1,233,000 kronor.

Enligt reglementsförslaget skall till avliden delägare utgå begravningshjälp med 10 procent av delaktighetsbeloppet, dock med högst 500 kronor. För att finna värdet av begravningshjälpen till nuvarande delägare har för varje årsklass av delägare uträknats begravningshjälpens kapitalvärde och därefter det belopp, som för varje följande år motsvarar 1 kronas begravningshjälp vid åldern för övergången på de nya bestämmelserna $[x]$. Kallas denna vid åldern $[x] + t$ för $s''_{[x]+t}$, så har man, att engångsvärdet är

Begravningshjälp.

$$A''_{[x]} = A_x + \sum_{t=0}^{\infty} (s''_{[x]+t+1} - s''_{[x]+t}) \frac{D_{x+t+1}}{D_x} A_{x+t+1}.$$

Resultatet av beräkningarna framgår av följande tabell, i vars sista kolumn jämväl angivits den under närmast följande år beräknade utbetalningen $\sum q_x B_x$, där B_x är begravningshjälpens storlek vid åldern x .

Födelseår	Tillförsäkrad begravnings- hjälp Kronor	100 $A''_{[x]}$	Begravnings- hjälpens engångsvärde för nuvarande delägare Kronor	Årets risk $\sum q_x B_x$ Kronor
1891 eller senare	70,643	40.11	28,335	274.86
1886—1890	82,912	39.32	32,601	343.34
1881—1885	93,789	40.73	38,200	493.95
1876—1880	80,883	44.23	35,775	503.86
1871—1875	86,814	47.42	41,167	864.32
1866—1870	116,230	52.34	60,835	1,633.73
1861—1865	121,276	58.50	70,946	2,606.40
1856—1860	106,232	65.51	69,593	3,468.29
1851—1855	108,615	71.22	77,356	5,578.43
1846—1850	102,137	76.81	78,451	9,151.12
1841—1845	33,656	81.98	27,591	4,440.22
1840 eller tidigare	17,612	86.45	15,226	4,270.35
Tillsammans	1,020,799	—	576,076	33,629.37

Av beloppet 576,000 kronor, vilket utgör engångsvärdet av begravningshjälpen till nuvarande delägare, komma omkring 35,000 kronor på delägare med lägre delaktighetsbelopp än 2,000 kronor, vilka äro födda 1871 eller tidigare och vilka icke antagits bliva befordrade. För de övriga uppgår alltså begravningshjälpens kapitalvärde till 541,000 kronor.

Tänker man sig, att till kassan inflyter för dem, som efterlämna änkor eller minderåriga barn, den behållna inkomsten av tjänsten under ett år, och antager

*Kapitalvärdet
av tjänst- och
nåddär.*

man, att avdraget i medeltal uppgår till 2,000 kronor per år för varje tjänst, har för varje åldersår uträknats beloppet $S_x - n_x 2,000$, där S_x är sammanlagda delaktighetsbeloppet för x -åringarna, så vida detta uppgår till minst 2,000 kronor och n_x är antalet av sådana x -åringar. Efter uträkning av medelvärdena av

nämnda delaktighetsbelopp, d. v. s. $\frac{S_x}{n_x} - 2,000$, har uträknats för varje ålder $[x]$ vid övergången de summor $s'''_{[x]t}$, som vid åldern $[x] + t$ ($t = 1, 2, 3 \dots$) svara mot summan 1 vid $[x]$ års ålder. Därefter har, analogt med vad förut anförts, uträknats premien A'''_x , som svarar mot summan 1 vid övergången, utfallande vid gift delägares frånfälle, d. v. s.

$$A'''_{[x]} = g_x A_x + \sum_{t=0}^{\infty} (g_{x+t+1} s'''_{[x]t+1} - g_{x+t} s'''_{[x]t}) \frac{D_{x+t+1}}{D_x} A_{x+t}.$$

Resultatet av beräkningarna är sammanställt i följande tabell, som jämväl upptager de genom dödsfall till efterlevande änkor eller minderåriga barn under loppet av ett år beräknade utgående beloppen $\sum g_x q_x (S_x - n_x 2,000)$ och jämväl beloppen $2,000 \sum q_x q_x n_x$.

Födelseår	Summan av de belopp, varmed delaktighetsbeloppet överstiger 2,000 kronor $S_x - n_x 2,000$	g_x	1,000 $A'''_{[x]}$	Kapitalvärdet av ett års behållen inkomst till nuvarande delägare med rätt till nådår	Under loppet av ett år till nådårsberättigade utgående summor $\sum q_x q_x (S_x - n_x 2,000)$	$2,000 \sum q_x q_x n_x$
	Kronor			Kronor	Kronor	
1891 eller senare	141,430	0.314	431.51	61,028	174	283
1886—1890	282,441	0.670	373.84	105,588	786	879
1881—1885	403,182	0.796	388.83	156,769	1,692	1,746
1876—1880	420,952	0.829	373.30	157,141	2,170	1,700
1871—1875	518,935	0.861	371.06	192,556	4,475	3,082
1866—1870	755,065	0.861	391.67	295,736	9,184	5,601
1861—1865	782,648	0.882	449.03	351,432	14,864	9,859
1856—1860	711,005	0.873	490.30	348,606	20,189	13,326
1851—1855	721,010	0.819	513.89	370,520	30,246	18,087
1846—1850	663,590	0.750	539.82	358,219	44,455	30,030
1841—1845	239,665	0.638	486.84	116,679	20,269	12,311
1840 eller tidigare	125,450	0.545	471.14	59,105	16,273	7,138
Tillsammans	5,765,373	0.776	—	2,573,379	164,777	104,042

Om man räknar med att den behållna inkomsten av tjänst- och nådåret tillfaller vederbörande för i medeltal $1\frac{1}{2}$ år, men att den behållna inkomsten inbetalas till kassan i medeltal först 2 år efter dödsfallet, kommer man till det resultat, att kapitalvärdet av tjänst- och nådåret till nuvarande delägare utgör

$$\frac{1.5 \times 2,573,379}{1.0816},$$

d. v. s. i avrundat belopp 3,569,000 kronor.

Enligt reglementsförslaget skall till efterlevande änka eller minderåriga barn till delägare, som gått in på de nya bestämmelserna, utbetalas, vad som återstår av behållen inkomst av tjänst- och nådår, sedan därifrån avdragits retroaktiv- och befordringsavgifters värde, avgifter under tjänst- och nådåret, erhållen begravningshjälp samt utbetalta pensioner.

Frågan om ytterligare utbetalning till nuvarande delägare.

Enligt det föregående utgöras för delägare med delaktighetsbelopp av minst 2,000 kronor kapitalvärden av

retroaktiv- och befordringsavgifter	1,599,000	kronor
avgifter under tjänst- och nådår.....	120,000	„
1½ års familjepension å 8 procent av delaktighetsbeloppet		
+ 300 kronor	1,233,000	„
begravningshjälp	541,000	„
	Summa 3,493,000	kronor

Då tjänst- och nådårets kapitalvärde beräknats till 3,569,000 kronor, uppgår alltså kapitalvärdet av överskjutande beloppet till endast 76,000 kronor.

På grund av nu gällande bestämmelser börja familjepensionerna utgå månaden efter det dödsfallet inträffat till efterlevande efter delägare, som icke hava rätt till tjänst- eller nådår. Man torde kunna antaga, att detta är fallet beträffande dem, vilkas delaktighetsbelopp understiger 2,000 kronor. För dem, som hava rätt till tjänst- och nådår, börjar pensionen att utgå först med nådårets utgång. Enligt reglementsförslaget skall familjepension börja utgå från och med månaden efter det dödsfallet inträffat.

Ökning i värdet av kassans förbindelser, på grund av att pensioner skola börja att utgå genast efter dödsfallet.

Av de två sista kolumnerna i tabellen å sid. 96 finner man, att på delägare med minst 2,000 kronors delaktighetsbelopp, vilka beräknas avlida under loppet av ett år efterlämnande änka eller minderåriga barn, kommer ett sammanlagt delaktighetsbelopp av 164,777 + 104,042, d. v. s. 268,819 kronor. De garanterade änkepensionerna utgöra dels 8 procent av sistnämnda summa, d. v. s. 21,506

kronor, dels $\frac{300}{2,000} \times 104,042$ eller 15,606 kronor, d. v. s. tillhopa 37,112 kronor.

Med hänsyn till barnpensioner bör denna summa ökas med 43 procent, d. v. s. till 53,070 kronor. Under 1½ år utgå således i familjepensioner 79,605 kronor, vilket belopp diskonterat till tiden för dödsfallet och efter någon reduktion med hänsyn till inträffade dödsfall torde böra minskas till 77,000 kronor. För den kontingent, som har rätt till tjänst- och nådår och avlider under loppet av ett år, kommer reglementsförändringen att medföra förpliktelse för kassan att utbetala angivna summa, vars kapitalvärde uppgår till 1,925,000 kronor.

Enligt de två sista kolumnerna av tabellen å sid. 96 beräknas sammanlagda delaktighetsbeloppen för dem, som avlida under loppet av ett år och vilkas efterlevande hava rätt till tjänst- och nådår, till summan av 164,777 och 104,042, d. v. s. till 268,819 kronor. En årlig avgift av 2 procent av sistnämnda summa uppgår till 5,376 kronor. Som avgiften beräknas utgå under 1½ år för varje tjänst av ifrågavarande slag, utgöra sammanlagda avgifterna för de under loppet av ett år avlidna 8,064 kronor. Kapitalvärdet för all framtid torde med hänsyn tagen till att avgiftsbeloppet är fördelat på två ecklesiastikår kunna sättas till 196,000 kronor.

Kapitalvärdet av avgifterna under tjänst- och nådåret för all framtid.

*Kapitalvärdet
av begravningshjälp
för all framtid.*

I sista kolumnen av tabellen å sid. 95 har uträknats, att kassans risk att under ett år utbetala begravningshjälp efter de delägare, som förefunnos den 30 april 1922, uppgick till 33,629 kronor. Antagas förhållandena vid nämnda tidpunkt hava varit stationära, så svarar mot denna årliga utbetalning ett kapital av i runt tal 841,000 kronor.

Ökning i kassans förbindelser genom reglementsförändringen.

De, som efter reglementsförändringen vinna delaktighet i kassan, erlægga den förhöjda årsavgift, som påkallas av en ökning i familjepensionsunderlaget med 7 procent av delaktighetsbeloppet. Dessa föranleda således ingen ökning i kassans förbindelser. Den ökning i kassans förbindelser, som icke kompenseras av ökade medlemsavgifter, utgöres enligt det föregående av följande poster med nedan angivna kapitalvärden:

retroaktiv- och befordringsavgifter för nuvarande delägare (sid. 92)	kr. 1,698,000:—
avgifter till tillskottsfonden under tiden för tjänst- och nådår (sid. 97)	„ 196,000:—
1½ års familjepension å 8 procent av delaktighetsbeloppet + 300 kronor (sid. 97)	„ 1,925,000:—
begravningshjälp (sid. 98)	„ 841,000:—
ytterligare utbetalning till nuvarande delägare (sid. 97)	„ 76,000:—
Summa	kr. 4,736,000:—

*Värdet av
tjänst- och
nåddret.*

Enligt reglementsförslaget skall till delägare, som efterlämnar änka eller minderåriga barn, till kassan ingå den behållna inkomsten av tjänst- och nåddret. Enligt näst sista kolumnen i tabellen å sid. 96 skulle med de förhållanden, som rådde den 30 april 1922 ett års behållen inkomst efter dem, som avlida under ett år och som efterlämna änkor eller minderåriga barn, uppgå till 164,777 kronor. Räknar man med att denna inkomst efter de avlidna tillfaller kassan i medeltal för 1½ år, och iakttages, att det går om i genomsnitt 2 år efter dödsfallet, innan beloppet inbetalas till kassan, kommer man till det resultat, att kapitalvärdet av denna tillgång uppgår till

$$25 \times 1.5 \times 164,777$$

$$1.0816$$

eller i runt tal till 5,713,000 kronor.

Kassans ställning efter reglementsförändringen.

Enligt det anförda beräknas reglementsförändringen medföra för kassan en ökad tillgång av 5,713,000 kronor, under det att värdet av de ökade förpliktelserna beräknas till 4,736,000 kronor. Det skulle således uppstå ett överskott av 977,000 kronor. Emellertid bör man erinra sig, att i föregående kalkyler icke hänsyn tagits till de stegringar i delaktighetsbelopp, som föranledas av nu pågående lönerreglering. Vidare erfordras en viss säkerhetsmarginal med hänsyn till garantier, att familjepensionsunderlaget för nuvarande pensionstagare och för delägare, som icke gå in på de nya bestämmelserna, skall utgöra lägst 300 kronor plus 8 procent av delaktighetsbeloppet. Slutligen har icke heller hänsyn tagits till den omständigheten, att vid reglementsförändringen ett för kassan ofördelaktigt urval kan komma till stånd. Vissa osäkerhetsmoment vidlåda också beräkningarna i övrigt, särskilt beträffande storleken av det avdrag, som bör göras av löneinkomsten under tjänst- och nåddret.

I det föregående har hänsyn icke tagits till att vissa delägare äro pensionerade. En försöksräkning har gjorts under antagande, att alla präster skulle erhålla emeritilöner vid fyllda 75 år, och att från kyrkofonden skulle till kassan inlevereras de belopp, som enligt nu gällande bestämmelser utgå såsom ersättning för tjänst- och nådår. Denna undersökning har givit vid handen, att en ökad utsträckning av prästernas pensionering sanolikt bleve fördelaktig för kassan, på den grund att förutnämnda avdrag av 2,000 kronor per år räknat från den behållna inkomsten, i detta fall givetvis icke kommer i fråga, vilket mer än kompenserar den sänkning i lönehänseende, som inträffar vid övergång till emeritus.

*Hänsyn till
delägarnas
pensionering.*

Innan inkomster av tjänst- och nådåret inkomma till kassan, vilket beräknas ske först två år efter reglementsförändringen, erfordrar regleringsfonden för att vara likvid att hava en viss summa till sitt förfogande.

Vad beträffar de avgifter på 1.3 procent av delaktighetsbeloppen för dem, som gå in på de nya bestämmelserna, så skulle dessa, i fall tillslutningen bleve allmän, uppgå till i runt tal 145,000 kronor, alldenstund delaktighetsbeloppet enligt tabellen å sid. 92 uppgår till 11,200,774 kronor. Under förutsättningen av allmän tillslutning skulle enligt anförda tabells sista kolumn delaktighetsbeloppet för dem, som under ett år avlida och efterlämna änkor eller minderåriga barn uppgå till 278,805. Avgifterna i fråga äro beräknade att jämte en del av tjänst- och nådåret täcka kostnaden för ett familjepensionsunderlag av 7 procent av delaktighetsbeloppet. För de under ett år avlidna utgör summan av nämnda pensionsunderlag således 19,516. Första årets pensionsutbetalning kan på grund av barnpensioner beräknas bliva 43 procent högre, d. v. s. 27,908 eller i runt tal 28,000 kronor. Försäkringstekniskt böra änke- och barnpensionernas kapitalvärden avsättas vid dödsfallets inträffande. Givetvis förslå icke 145,000 kronor långt för nämnda ändamål, utan ifrågavarande förbindelser torde få redovisas medelst värdet av tjänst- och nådåret. Däremot torde intet hinder möta att använda ifrågavarande inkomster till utfyllnad av pensionerna, så att de svara mot ett familjepensionsunderlag, som med 300 kronor överstiger 15 procent av den avlidnes delaktighetsbelopp. För detta ändamål torde under nuvarande förhållanden icke ens 28,000 kronor om året behöva tagas i anspråk.

*Erforderligt
kapital de
första åren
efter regle-
mentsföränd-
ringen.*

Vidare torde det bli nödvändigt att från regleringsfonden anvisas medel till grundfond och tillskottsfond, på det att icke nuvarande pensionstagares pensionsförmåner skola minskas, därigenom att pensionerna börja utgå tidigare till efterlevande efter dem, som enligt nu gällande bestämmelser hava rätt till tjänst- och nådår och till vilka pensionerna komma att utgå i medeltal $1\frac{1}{2}$ år tidigare än vad eljest varit fallet. Med hänsyn till nu rådande egendomliga förhållanden, att pensionstagaren kommer i åtnjutande av en del av tillskottsfondens inkomster, som försäkringstekniskt sett rätteligen borde fonderas till förmån för dem, som på grund av lönereglering erlägga förhöjda årsavgifter till densamma, torde det få anses skäligt, att för avliden delägare, som enligt nu gällande bestämmelser har rätt till tjänst- och nådår, grundfonden tillföres 300 kronor och tillskottsfonden 8 procent av den avlidnes delaktighetsbelopp, allt för år och pensionslott räknat. Av vad som anförts å sid. 97 skulle detta belopp uppgå till i runt tal 53,000 kronor under första året, nämligen till grundfonden $1.43 \times 15,606$ eller i runt tal 22,000 kronor och till tillskottsfonden $1.43 \times 21,506$ eller i runt tal 31,000 kronor. Under andra året, då rätten till tjänst- och nådår beräknas upphöra i medeltal efter 6 månader, skulle erfordras omkring 80,000 kronor, varav till grundfonden 33,000 kronor och till tillskottsfonden 47,000 kronor. Detta belopp skulle sedermera årligen erfordras.

Vidare torde regleringsfonden få förskottera avgifter till tillskottsfonden under tjänst- och nådår. Beloppet härav har i det föregående beräknats under första året uppgå till 5,400 kronor och under varje följande år till 8,100 kronor.

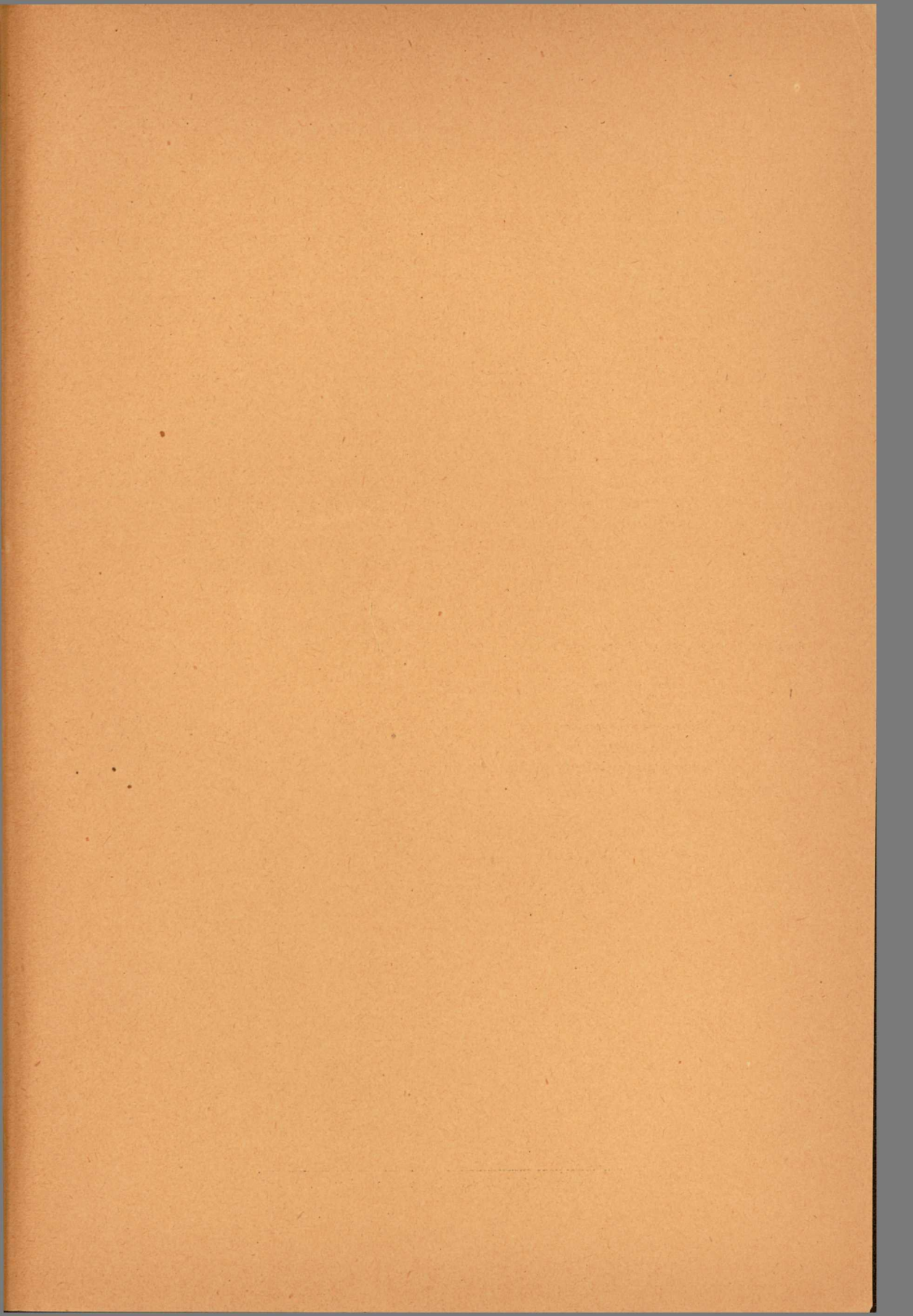
Slutligen skall begravningshjälp omedelbart börja utgå till samtliga avlidna delägare, som gått in på de nya bestämmelserna, med 10 procent av delaktighetsbeloppet dock med högst 500 kronor. Enligt vad som anförts å sid. 97 skulle vid fullständig anslutning begravningshjälp i medeltal uppgå till i runt tal 34,000 kronor om året.

Under första året beräknas således ur regleringsfonden utgå dels till utfyllnad av pensionerna efter delägare, som gått in på de nya bestämmelserna, så att de svara mot ett familjepensionsunderlag av 300 kronor plus 15 procent av delaktighetsbeloppet 28,000 kronor, dels bidrag till nuvarande grundfond med 22,000 kronor och till nuvarande tillskottsfond med 31,000 kronor, dels avgifter till tillskottsfonden under tjänst- och nådår 5,400 kronor, dels slutligen till begravningshjälp 34,000 kronor, d. v. s. tillhoppa i runt tal 120,000 kronor. Under andra och följande år, då bidraget till grundfonden ökats till 33,000 kronor och till tillskottsfonden till 47,000 kronor samt avgifter till sistnämnda fond under tjänst- och nådår till omkring 8,000 kronor eller tillhoppa med 30,000 kronor, skulle regleringsfondens totala utgifter belöpa sig till 150,000 kronor. Då de i försäkringsfonden inflytande pensionsavgifterna beräknats till 145,000 kronor om året, skulle de således under de två första åren förslå till ifrågavarande utgifter. Om dessa inkomster användas för berörda ändamål, komma så gott som hela försäkringsfondens passiva de båda första åren att redovisas i framdeles inflytande medel från tjänst- och nådår.

Emellertid kan man icke räkna med att alla delägare gå in på de nya bestämmelserna och vidare bör icke förbises att ett för kassan ogynnsamt urval med all sannolikhet kommer att göra sig gällande. Vidare må uppmärksammas, att någon marginal mellan de beräknade influtna nya årsavgifterna och regleringsfondens utgifter knappast förefinnes. För att regleringsfonden skall vara likvid torde det därför vara önskvärt, att kassan erhöles ett lån från kyrkofonden, vars storlek bleve beroende på anslutningen till det nya reglementet. Lånet torde dock med största sannolikhet icke behöva sättas till högre belopp än 200,000 kronor.

Stockholm den 3 februari 1923.

Edvard Göransson.

Statens offentliga utredningar 1923

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Utredning rör. städernas domstolsväsen. [1923: 6]
Förslag till strafflag, allmänna delen, samt till lag angående villkorlig frigivning. [1923: 9]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Folkomröstningskommitténs utredningar 3. Folkomröstningsinstitutet i den schweiziska demokratin. [1923: 10] 4. Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater. [1923: 8] 5. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. [1923: 20]
Folkomröstningskommitténs betänkande ang. decisiv folkomröstning. [1923: 19]
Betänkande och förslag i fråga om kvinnors tillträde till statstjänster 3. Kvinnas behörighet att innehåva prästerlig och annan kyrklig tjänst. [1923: 22]

Kommunalförvaltning.

Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande 4. [1923: 18]

Statens och kommunernas finansväsen.

Magistraternas befriande från ansvar för kronouppbörd m. m. [1923: 1]

Politi.

Förslag till lag om lösdrivares behandling. [1923: 2]

Socialpolitik.

Hälsö- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

K. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 6. [1923: 24]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Spannmålsmarknadssakkunnigas betänkande. [1923: 3]
Betänkande ang. det ecklesiastika arrendeväsendet. [1923: 12]
Inventering av odlingsjord längs Inlandsbanan. [1923: 25]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Statens ställning till järnvägarna i främmande länder. [1923: 7]
Utredning rörande Strömsholms kanal. [1923: 11]
Vägkommissionens betänkanden. 4. [1923: 13]
Förslag till avtal rör. Stockholms bangårdsfråga. [1923: 14]
Betänkande ang. Stockholms förortsbanefråga. [1923: 21]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m. [1923: 4]
Skolkommisionens betänkande 5. Organisatoriska och ekonomiska utredningar. [1923: 5]
Förslag till ändringar i jordfästningslagen m. m. [1923: 23]
1921 års pensionskommittés betänkande 2 ang. beredande av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa m. m. [1923: 26]

Försvarsväsen.

Försvarsrevisionens betänkande 3. Del 1. Inledande avdelning, lantförsvaret. [1923: 15] Del 2. Sjöförsvaret, sammanfattning av revisionens förslag, särskilda yttranden. [1923: 16] Del 3. Bilagor. [1923: 17]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.